UPPSALA UNIVERSITET

NCK NATIONELLT CENTRUM FÖR KVINNOFRID

Hbtqi-personer och våld i nära relationer

– om hjälpsökande och stödinsatser

UPPSALA
UNIVERSITET

Hbtqi-personer och våld i nära relationer

Om hjälpsökande och stödinsatser

Nicole Ovesen & Renita Sörensdotter

Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK
Uppsala universitet
Akademiska sjukhuset
751 85 Uppsala
uu.se/centrum/nck
NCK-rapport 2025:1
ISSN 1654-7195

Innehållsförteckning

Hbtqi-personer och våld i nära relationer 1

Förord 6

Ordlista 7

Sammanfattning 10

Att söka och få hjälp 10
Hindrande faktorer för hjälpsökande 10
Hinder i rättsväsendet 11
Strukturell sårbarhet som hinder 12
Främjande faktorer för stöd 12
Skandinaviskt kunskapsläge 13
Kunskapsluckor 13
Rekommendationer 13

Bakgrund 14

Från mäns våld mot kvinnor till multipla våldsformer 14
Från våld i samkönade relationer till våld mot hbtqi-personer 15
Syfte och frågeställningar 16
Metod och material 17
Metodologiska utmaningar 18
Teoretiska utgångspunkter 19
Normerande maktordningar 20
Att definiera och förklara våld i nära relationer 21
Hjälpsökandeprocessen 23

Rapportens upplägg 25

Det skandinaviska kunskapsläget 25

Kunskap om hbtqi och våld i nära relationer 26
Stödinsatser 27
Stödlinjer och hjälpinstanser 30
Ökat fokus på minoriteter inom minoriteter 30
Kriscenter med specifik inriktning 30
Hbt och hedersnormer 31
Hbtq och samer 32

Sammanlänkade våldsformer 32

Hjälpsökande – en komplex process 32

Hinder för hjälpsökande 39

Att berätta eller ej 40

Att hantera våldsutsatthet 41

Kunskap och bemötande inom stödverksamheter 43

Bemötande och önskat bemötande 43

Kunskap och bemötande 45

Problematisering av transpersoner 46

Svårigheter att stödja män 47

Familjevåld som drabbar hbtq-personer 48

Strukturella hinder 49

Kunskap och kunskapsbehov 50

Utbildningsinsatser och interventioner 52

Kunskap och bemötande inom hälso- och sjukvård 53

Screening för att fånga upp våldsutsatta 55

Rättsväsendet och juridiska komplikationer 57

Polisers attityder och ingripanden 57

Rättsprocesser i domstolar 60

Rättsliga problem och juridisk sårbarhet 62

Strukturellt sårbara grupper 63

Ursprungsbefolkning med flerfaldiga hinder 64

Geografiska hinder 65

Rasism och fattigdom som hindrande 65

Transpersoner och ickebinära i kläm 65

Äldre personers osynlighet 67

Ungdomars och unga vuxnas hjälpsökande 67

Nya fält inom forskningen 69

Digitalt våld och hjälpsökande 69

Diskussion 72

Den komplexa hjälpsökandeprocessen 72

Normerande maktordningar som hinder 73

Strukturellt sårbara grupper blir mer hindrade 74

Att minska minoritetsstress och stärka motståndskraft 75
Hinder för att söka hjälp och få stöd 76
Underlättande faktorer för att möjliggöra stöd 78
Kunskapsluckor 80

Slutsatser 80

Rekommendationer 82
Utformning av stödinsatser 82
Kunskapsutveckling 82
Kunskapsbehov 83

Bilaga 1 85

Referenser 86

Förord

Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) har tidigare gett ut två rapporter om hbtq-personer och våld. Den här rapporten utgör del i ett regeringsuppdrag som gavs till Jämställdhetsmyndigheten där uppdraget var att kartlägga hbtqi-personers utsatthet för våld i nära relationer och analysera behov av insatser. NCK fick i uppdrag att genomföra en forsknings- och kunskapsöversikt med fokus på hjälpsökande och stödinsatser. Hbtqi-personers våldsutsatthet och brist på stödinstanser har varit väl känt i decennier, men det saknas fortfarande kunskap. Med den här forsknings- och kunskapsöversikten bidrar vi till ökad kunskap inom detta angelägna område. Vi hoppas att resultaten i den här rapporten kan öka kunskapen om hur hbtqi-personer söker stöd, vilket stöd de önskar och hur vi kan förbättra stödet i samhället. Rapporten kan även vara ett värdefullt verktyg för beslutsfattande politiker och ansvariga inom berörda samhällssektorer.

Nationellt centrum för kvinnofrid är Sveriges enda nationella kunskaps- och resurscentrum inom sitt område. Centrumet arbetar på regeringens uppdrag med att ge stöd till våldsutsatta, bedriva forskning och analysera behovet av ny forskning samt sprida kunskap om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck och våld i hbtqi-relationer. Det innebär bland annat att vi är en länk mellan forskning och praktik, exempelvis genom att skapa kunskapsunderlag som kan leda till förändring och konkreta åtgärder.

Forsknings- och kunskapsöversikten har tagits fram av forskarna Nicole Ovesen och Renita Sörensdotter vid NCK. Litteratursökningen genomfördes med stöd från Malin Barkelind från avdelningen för lärande- och forskningsstöd vid Uppsala universitetsbibliotek. Hela eller delar av rapporten har också lästs och kommenterats av utredare och forskare vid NCK.

Johanna Belachew

Föreståndare på NCK

Ordlista

2SLGBTQI-personer: two-spirit, lesbian, gay, bisexual, transgendered, queer, intersex. Ett samlingsbegrepp som även inkluderar den kanadensiska ursprungsbefolkningens definition för lhbtqi. Se även two-spirit.

AFAB: en förkortning för dem som tilldelades könet kvinna vid födseln. Akronymen hänvisar till det engelska begreppet ”assigned female at birth”.

AMAB: en förkortning för dem som tilldelades könet man vid födseln. Akronymen hänvisar till det engelska begreppet ”assigned male at birth”.

BDSM: en förkortning för sexuella praktiker och/eller identiteter som involverar bondage, dominans, underordning (submission) sadism, masochism och sadomasochism. Detta samlas ibland i begreppet kink.

Bisexuella: personer som kan bli kära i och/eller attraherade av människor oavsett kön, eller av fler än ett kön.

Butch: kvinnor som är maskulint kodade och vanligtvis lever lesbiskt, men begreppet inkluderar även ickebinära och transpersoner som definierar sig som butch.

Cispersoner: personer vars könsidentitet eller könsuttryck stämmer överens med den könsidentitet de tilldelats vid födseln.

Flersamma: personer som har eller vill ha sexuella relationer eller kärleksrelationer med flera personer samtidigt. Det kallas även kallad för polygam.

FTM: engelsk förkortning för female to male det vill säga en transperson som är född med kvinnokropp men definierar sig som man.

Genderqueer: ett uttryck för när könsidentiteten varken passar in i kvinna eller man, och där queer sätts samman med gender för att visa på detta.

Hbt, hbtq, hbtqi, hbtqi+, hbtqia: olika sammansättningar av beteckningarna homosexuell, bisexuell, transperson, queer, person med intersexvariation, asexuell. Plustecknet står för att fler grupper än de utskrivna bokstäverna ingår.

Heterosexuella: personer som kan bli kära i och/eller attraherade av någon av annat kön.

Heteronormativitet: teori om hur historiska, kulturella och sociala normer gör det självklart att alla människor förväntas vara kvinnor och män som är kvinnliga respektive manliga och som lever heterosexuellt.

Hjälpsökande: inkluderar olika sätt för den som är drabbad av våld i nära relationer att förstå att man är våldsutsatt, och att söka och få stöd. Hjälpsökande kan delas in i informellt, formellt och indirekt hjälpsökande.

Homosexuella: personer som kan bli kära i och/eller attraherade av någon av samma kön.

Intersexvariation: en medfödd variation i könskaraktäristika som inte stämmer överens med hur en kvinnlig eller manlig kropp förväntas vara. Variationen kan finnas i genitalier, reproduktiva organ, hormoner och/eller kromosomer.

Lesbiska: kvinnor som kan bli kära i och/eller attraherade av kvinnor.

Lhbtq: förkortningen lhbtq-personer används ibland istället för hbtq-personer för att synliggöra lesbiska och särskilja dem från homosexuella män eftersom livsvillkoren för lesbiska och homosexuella män skiljer sig åt. I den engelska akronymen skrivs L alltid ut: LGBTQ.

Ickebinära: personer vars könsidentitet inte överensstämmer med samhällets förväntningar på dikotomin kvinna-man. Räknas ibland in under paraplybegreppet transpersoner.

Identitetsbaserade kränkningar och kontroll: en översättning av begreppet ”identity abuse” som innebär att ens sexuella läggning eller könsidentitet används som ett redskap i våldet.

MTF: engelsk förkortning för male to female det vill säga en transperson som är född med manskropp men definierar sig som kvinna.

Queer: en teoretisk inriktning som fokuserar på normer om genus och sexualitet, men också en identitet som kan inkludera både könsidentitet och sexuell orientering eller att man inte alls vill definiera sig. Queer används också som ett samlingsbegrepp för alla som avviker från heteronormativitet och cisnormativitet.

Rasifiering, rasifierad: teori som hänvisar till att normer om hur hudfärg, ursprung och språk bidrar till över- och underordning i samhället. Begreppet har allt mer börjat användas för att beskriva dem som avviker från västerländskhet och vithet och därmed ofta utsätts för rasism. På engelska används ofta uttrycker ”people of colour” (POC). Det finns ingen motsvarande beteckning på svenska.

Sexuella- och könsminoriteter: ett sätt att översätta begreppet sexual and gender minorities (SGM). Begreppet inkluderar vanligtvis hbtqia+-personer med tillägget ickebinära.

Strukturellt sårbara grupper: en beteckning för strukturer som skapar underordning och utsatthet och därmed försvårar för vissa grupper att ta del av samhällets rättigheter och möjligheter.

Transfeminin: transperson med feminint könsuttryck.

Transmaskulin: transperson med maskulint könsuttryck.

Transperson: ett paraplybegrepp för personer vars könsidentitet och/eller könsuttryck inte stämmer överens med det juridiska kön de tilldelats vid födseln.

Tvåkönsmodell: en modell som bygger på att mänskligheten endast kan delas in i kategorierna kvinnor och män. Se även heteronormativitet.

Two-spirit: en person som har två andar (kvinnlig och manlig). Begreppet används av ursprungsbefolkningen i Kanada för att beskriva personer som har ambivalent genus-uttryck eller annan könsidentitet än förväntat. I vissa fall inkluderas homo-, bisexuella och queera personer. Begreppet används ibland synonymt med hbtq-personer.

Sammanfattning

I den här forsknings- och kunskapsöversikten har internationellt material om hjälpsökande och stödinsatser för hbtqi-personer som utsatts för våld i nära relationer sammanställts och analyserats. På en övergripande nivå visar resultaten att hbtqi-personer möter specifika hinder för att identifiera sig som, och bli sedda som, utsatta för våld i nära relationer. Detta påverkar såväl hjälpsökandeprocessen som utformningen av samhällets stöd.

Att söka och få hjälp

Hbtqi-personer har svårt att identifiera sig själva som våldsutsatta när de utsätts för våld i en nära relation. Ofta bagatelliseras och normaliseras våldet. De flesta hbtqi-personer söker ingen hjälp överhuvudtaget. De som söker hjälp gör det informellt via vänner, familj, närstående, bekanta och personer i hbtqi-sammanhang. Att berätta för närstående är positivt när de ger emotionellt och praktiskt stöd, samt bekräftar hbtqi-identiteten och våldsutsattheten. Det är mindre positivt att berätta om våldet om den som mottager berättelsen ger kontraproduktiva eller ineffektiva råd, alternativt förminskar våldet.

De som söker sig till formell hjälp vänder sig vanligtvis till 1) hälso- och sjukvården om situationen är akut eller om de fångas upp på en mottagning, 2) socialtjänst och andra stödverksamheter, samt 3) hbtqi-inriktade stödverksamheter och stödlinjer. Formella stödinstanser utgör en viktig resurs för att hjälpa våldsutsatta hbtqi-personer vidare i sitt beslut att lämna våldet bakom sig. Vid ett bekräftande respektfullt bemötande kan den våldsutsatta hbtqi-personen stärkas i att lämna och bearbeta den våldsamma relationen. Hinder för formellt hjälpsökande består av diskriminering, brist på förståelse, okunskap, förminskande, raljerande jargong och hot som hindrar fortsatt hjälpsökande.

En del söker hjälp indirekt hos psykologer, kuratorer och andra terapeuter för andra besvär än våldsutsatthet, men stödet kan bidra till att personen bryter upp och bearbetar effekterna av våldet. I den indirekta hjälpsökandeprocessen söker personen oftast inte för sin våldsutsatthet utan detta är något som kan komma fram under den terapeutiska processen. Det förekommer även att klienten berättar om våldsutsatthet, men inte om sin sexuella orientering eller könsidentitet. Om terapeuten inte öppnar upp för att tala om våldsutsattheten och hbtqi-identiteten riskerar erfarenheten att osynliggöras. Terapeutiska instanser är centrala för hjälpsökande, därför behöver kunskap om både hbtqi-personers livsvillkor och utsatthet för våld i nära relationer finnas.

Hindrande faktorer för hjälpsökande

Heteronormativa förståelser av våld i nära relationer utgör en övergripande barriär för hjälpsökande både vad gäller att själv identifiera sig som våldsutsatt och att kunna hitta och få stöd som är bekräftande. Den heteronormativa samhällsberättelsen om mäns våld mot kvinnor där endast män kan vara förövare och kvinnor offer medför att våld i nära relationer som drabbar hbtqi-personer blir obegripligt eller osynliggjort. Hbtqi-personer

kan själva ha svårt att förstå att de är våldsutsatta eftersom det inte finns ord och berättelser som de kan känna igen sig i. Antagandet att kvinnor inte kan vara våldsamma och att män inte kan vara offer medför att det är svårare att förstå samkönat våld. Att hbtqi-personer i så liten omfattning söker formell hjälp beror på bristande kännedom om tillgängliga och inkluderande stödinstanser, tidigare negativa erfarenheter av formella instanser eller en preferens för att söka stöd via det sociala nätverket. Hbtqi-personer möter ofta diskriminering, förtryck, samt homo-, bi- och transfobi i sin vardag. Följden blir att hbtqi-personer generellt sett har lägre förtroende för samhällstjänster. De förväntar sig diskriminering. Dessutom upplever en hel del hbtqi-personer att de inte passar in i de stödverksamheter som finns.

Män och transpersoner har speciellt svårt att söka och få hjälp. För bi- och homosexuella män kan normer för maskulinitet, svårigheter att se sig som våldsutsatt och skam för sexuellt våld hindra hjälpsökande. Stödverksamheter har också svårt att erbjuda män plats i stödgrupper och skyddade boenden, då stödet ofta bygger på kvinnor som offer. Även transpersoner har svårt att få hjälp av stödverksamheter som är inriktade på kvinnor. Transkvinnor bemöts ofta med diskriminerande attityder, vilket försvårar deras hjälpsökandeprocess.

Ett hinder inom formella stödinstanser utgörs av oreflekterat heteronormativt bemötande, vilket medför att yrkesverksamma missar våldsutsattheten eller bagatelliserar den. I generell screening för våld i nära relationer missas ofta hbtqi-personers speciella situation. Verksamheter som arbetar med stöd för våldsutsatta saknar ofta kunskap om hbtqi-personers villkor, medan verksamheter som arbetar med stöd till hbtqi-personer ibland saknar kunskap om våld i nära relationer. De stödinsatser som riktar sig specifikt till hbtqi-personer är också för få och finns vanligtvis endast i större städer. Det stöd som riktar sig till hbtqi-personer utsatta för våld i nära relationer begränsas genom att de ofta är projektbaserade och tidsbegränsade. De hinder som finns för att bygga upp och bibehålla hbtqi-inkluderande verksamheter som arbetar med våld i nära relationer kan sammanfattas i internt och externt motstånd, begränsade resurser och bristande politisk vilja. Ökade resurser, samarbete mellan olika organisationer och påverkansarbete är några sätt att främja hållbara stödinsatser för våldsutsatta hbtqi-personer.

Hinder i rättsväsendet

Hbtqi-personer har lågt förtroende för rättsväsendet, speciell för polisen. Det är framför allt transpersoner och bi-och homosexuella män som undviker kontakt med polisen både på grund av egna erfarenheter av trans- och homofobi, men också på grund av kriminalisering, diskriminering och våld. Flera studier visar att polisen har svårt att hantera våld i samkönade par bland annat eftersom de har svårt att förstå vem som är offer och förövare. Våldet betraktas även som mindre allvarligt än när det är en man som är förövare och en kvinna som är offer. Detta leder i visa fall till att hjälpen uteblir eller att båda parter ses som förövare. Liknande felaktiga tolkningar uppstår i den juridiska processen där åklagare,

jury och domare deltar. Verksamheter inom rättsväsendet behöver höja sin kompetens, utmana fördomar och bli mer inkluderande, annars blir rättssäkerheten satt ur spel för hbtqi-personer som utsätts för våld i nära relationer.

Andra juridiska hinder är kopplade till lesbiska som har barn. Vem som har burit barnet och vem som är vårdnadshavare påverkar hjälpsökandeprocessen. Om den våldsutsatta föräldern inte är vårdnadshavare kan hjälpsökandeprocessen försvåras. Den kan förlora rätten till sina barn. Kvinnor som lever lesbiskt och har barn från en tidigare heterosexuell relation kan vara oroliga för att förlora vårdnaden till den andra föräldern om de berättar om våldet. Den juridiska sårbarheten som bidrar till svårigheterna med att lämna en våldsam relation har sin grund i hur lagstiftningen för föräldraskap är utformad.

Strukturell sårbarhet som hinder

Strukturellt sårbara grupper som har sämre förutsättningar generellt i samhället har ofta större svårigheter med att ta sig ur en våldsam relation och att hitta stödinstanser. Hbtqi-personer som utsätts för rasism, fattigdom eller osynliggörs på grund av ålder har särskilt svårt att söka och få stöd. De lever med livsvillkor som innebär diskriminering, förtryck, flera former av våld och sämre bemötande i såväl samhället som de stödinstanser som finns. I det generella stöd som erbjuds saknas, utöver generell kunskap om hbtqi-personer, även kunskap om andra faktorer som bidrar till strukturell sårbarhet såsom exempelvis att utsättas för diskriminering, rasism och transfobi, att leva med socioekonomiska svårigheter, att tillhöra en nationell minoritet eller ursprungsbefolkning. Våldets former kan också ta sig andra uttryck på grund av strukturell sårbarhet och individens livsvillkor och omständigheter. Exempelvis kan multipla former av våld drabba den som inte accepteras som hbtqi-person i sin minoritetsgrupp och som där utsätts för identitetsbaserade kränkningar och kontroll.

Främjande faktorer för stöd

Det är viktigt att de stödinstanser som finns är inkluderande och ger ett gott bemötande för att kunna hjälpa fler hbtqi-personer som har utsatts för våld i nära relationer. Våldsutsatta hbtqi-personer lyfter fram att kunskap om hbtqi-personers villkor, ett icke-fördömande bemötande och erfarenhet av att arbeta med hbtqi-personer är viktiga faktorer för ett tryggt bemötande. En del våldsutsatta hbtqi-personer vill helst få stöd av någon som själv är hbtqi-person. För andra är det viktigaste att bli tagen på allvar, bli lyssnad på och att få hjälp utan att bli reducerad till sin sexuella orientering eller könsidentitet. För den som utöver att vara hbtqi-person upplever rasism, tillhör en ursprungsbefolkning, utsätts för kollektivt våld eller är funktionsnedsatt behövs speciella satsningar för att nå fram och förstå de speciella villkor som polyviktimisering eller familjevåld medför.

I studier om dem som arbetar med våldsutsatta framkommer liknande resultat för hur man bäst bemöter våldsutsatta hbtqi-personer. Utbildningar visar på goda resultat såsom ökad kunskap om gruppen och ökat självförtroende i att arbeta med gruppen. Specifik screening

för våldsutsatta transpersoner, samt bi- och homosexuella män rekommenderas eftersom den generella screeningen ofta missar hbtqi-personer. Mottagningar som möter bi- och homosexuella män, samt mottagningar som möter transpersoner lyfts fram som speciellt viktiga för screening. Samverkan mellan formella stödinsatser så som socialtjänst, hälso- och sjukvård, polis och hbtqi-inriktade verksamheter har visat sig vara framgångsrikt.

Skandinaviskt kunskapsläge

I de skandinaviska länderna finns flera likheter inom området hbtqi och våld i nära relationer. Det har kommit statliga initiativ för att främja hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter under senaste decenniet. Detta märks även för området våld i nära relationer. Forskningen är dock begränsad. Generellt i de tre länderna finns en tendens till att använda könsneutrala förståelser av våld i nära relationer. Hedersrelaterat våld och förtryck har kommit att betonas allt mer även för hbtqi-gruppen. Danmark har satsat på kriscenter för hbtq-personer som tillhör en minoritetsgrupp och är utsatt för våld i nära relationer. Samiska hbtqi-personers våldsutsatthet lyfts fram i Norge och Sverige, men mer kunskap behövs. Utmaningarna och barriärerna för hjälpsökande är ganska lika i de olika länderna. De rekommendationer som lyfts i olika utredningar, rapporter och handlingsplaner är lika de som kommer fram i den internationella forskningen.

Kunskapsluckor

Det saknas helt forskning om hjälpsökande och stödinsatser för personer med intersex-variation som utsätts för våld i nära relation. Det är även viktigt med forskning som sorterar upp de grupper som ingår i akronymen hbtqi för att få mer kunskap om utsatthet, hjälpsökande och behov av stödinsatser. I akronymen blandas sexuell orientering, könsidentitet och medicinsk kroppslig variation trots att livsvillkoren och levnadsvanorna skiljer sig. Forskning som fokuserar på intersektionella perspektiv behövs för att kunna fånga in hur hbtqi-personer som även drabbas av annan utsatthet på grund av etnicitet, funktionsförmåga, ålder och socioekonomi påverkas i hjälpsökandeprocessen. Eftersom många som lever med strukturell sårbarhet drabbas av polyviktimisering behöver det multipla våldets påverkan undersökas och stödinsatser utvecklas. Familjevåld och kollektivt våld behöver också beforskas utifrån en bredare ingång än hedersrelaterat våld och förtryck eftersom det förekommer i flera olika former. Det finns allt för lite kunskap om hur hbtqi-personer utsätts för och hanterar stalkning och eftervåld. Utöver detta behöver digitalt våld och digitala stödformer undersökas.

Rekommendationer

Resultaten i av forsknings- och kunskapssammanställningen visar att det är viktigt att öka möjligheterna för hbtqi-personer som utsatts för våld i nära relationer att söka och få stöd och hjälp. Utifrån resultaten i studien rekommenderas förändringar av stödinsatsernas utformning, satsningar på kunskapsutveckling och riktade forskningsinsatser.

Bakgrund

Forskning om hur hbtqi-personer som har utsatts för våld i nära relationer söker hjälp och vilka stödinsatser som finns och hur de fungerar har länge varit eftersatt i såväl Sverige som övriga länder. Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) har publicerat två tidigare rapporter om hbtq-personer och våld där internationell och nationell forskning sammanställts. Den första rapporten, *Våld i samkönade relationer – en kunskaps- och forskningsöversikt*, som gavs ut 2009 visar att kunskapen om våld i samkönade relationer är bristfällig (Heimer m.fl. 2009). Den andra rapporten *Våld mot hbtq-personer – en forsknings- och kunskapsöversikt* visar att kunskapen ökat, men fortfarande är bristfällig (Heimer m.fl. 2018). Den första rapporten baseras på en omfattande översikt om forskningsläget avseende våld i samkönade relationer såväl internationellt som i Sverige (Heimer m.fl. 2009). Den andra rapporten baseras på en forsknings- och kunskapsöversikt internationellt och i Sverige och har fokus på våld i samkönade relationer och annat våld mot hbtq-personer. I den har viss forskning från den första rapporten uppdaterats, men huvudsakligt fokus ligger på unga bisexuella kvinnor och transpersoner som utsätts för partnervåld, samt unga hbtq-personer som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck (Heimer m.fl. 2018). I båda rapporterna sammanställs forskning om prevalens. Något som dock är svårt att få fram en exakt siffra för beroende på hur undersökningarna genomförts. Båda rapporterna tar även upp hur sexuell orientering, könsidentitet och våld i nära relation definieras. Forskning om våldets former och mekanismer diskuteras ingående i den första rapporten. Den andra rapporten tar delvis upp hjälpsökande. Det är dock först med Nicole Ovesens avhandling *Intimate partner violence and help-seeking in lesbian and queer relationships* (Ovesen 2021) som hjälpsökande hamnar i fokus i den svenska forskningen. Dessvärre finns det fortfarande stora kunskapsglapp i såväl den internationella som nationella forskningen om hur våldsutsatta hbtqi-personer söker och får hjälp.

Den här rapporten utgör en del i ett regeringsuppdrag som gavs till Jämställdhetsmyndigheten 2023 (A2023/01065) där uppdraget består av att kartlägga hbtqi-personers utsatthet för våld i nära relationer och analysera behovet av insatser. NCK fick i uppdrag att genomföra en forsknings- och kunskapsöversikt som fokuserar på hjälpsökande och stödinsatser. För att sätta den här rapporten i en kontext börjar vi med att kort beskriva utvecklingen av våldsforskningen och sedan förändringar i hur populationen har definierats.

Från mäns våld mot kvinnor till multipla våldsformer

Mäns våld mot kvinnor, partnervåld, våld i nära relationer, familjevåld och kollektivt våld är några begrepp som använts för att beskriva våld från närstående. Olika förklaringsmodeller och teoribildningar har utvecklats beroende på vem som har betraktats som förövare respektive offer. Den dominerande berättelsen om partnervåld i samhället och inom forskningen bygger på den heteronormativa bilden av mäns våld mot kvinnor, en berättelse som har bidragit till att uppmärksamma och synliggöra mäns våld mot kvinnor, men dölja våld i nära relationer som har andra konstellationer (Donovan & Hester 2015).

Under 1970-talets feminism synliggjordes den misshandlade hustrun, men det dröjde några decennier innan våld i samkönade relationer började användas som begrepp för att inkludera fler våldsutsatta. Vägen fram till idag har varit lång och snårig (Moser Hällen 2021; Ovesen 2021). Än idag är det svårt att jämka samman berättelserna om mäns våld mot kvinnor med våld i nära relationer. Inom teoribildningen, forskningsfälten och politiken debatteras hur förövaren och offret ska förstås: om vi ska utgå från att män är förövare och kvinnor offer eller att våldet inte har ett kön och våld kan begås i olika konstellationer av nära relationer. De förändringar som har skett har att göra med utvecklingen mot mer intersektionella perspektiv som exempelvis att möjligheterna för att söka stöd påverkas av socioekonomi, etnicitet, ålder och funktionsförmåga. Därtill har synliggörandet av våld inom hbtqi-relationer åskådliggjort att kön och könstillhörighet på förövare respektive offer varierar. Det förekommer också våld från kvinnor gentemot män. Utöver detta har begrepp som hedersrelaterat våld och förtryck och sårbara grupper tillkommit som fokusområden. Hur samhällsproblemet våld i nära relationer formuleras påverkar vem som ses som offer eller förövare, samt hur våldet förstås och hur stöd utformas (Donovan & Hester 2015; Moser Hällen 2021; Ovesen 2021).

Våld i nära relationer är ett omfattande och spretigt fält där flera tankar behöver hållas igång samtidigt. Partnervåld har ofta en liknande dynamik oavsett sexuell orientering, men skiljer sig ändå ibland åt i sina våldsformer beroende på könsidentitet, sexualitet, etnicitet, funktionsförmåga och så vidare. Mäns våld mot kvinnor bygger på genusstrukturer, men det gör även våld i samkönade relationer. Våldet och hjälpsökandeprocessen för lesbiska, bisexuella och homosexuella tar sig olika uttryck bland annat beroende på genusnormer. För transpersoner kan också våldet ta sig andra uttryck och hjälpsökandeprocessen se annorlunda ut beroende på normer för genus. Det är viktigt att ta med sig att den dominerande heteronormativa berättelsen om mäns våld mot kvinnor skapar en problembild där andra konstellationer görs obegripliga, vilket innebär att de som är offer inte kan identifiera sig som det. De som ger stöd förstår inte att det finns andra våldsutsatta än kvinnor som lever heterosexuellt (Donovan & Hester 2015; Moser Hällen 2021; Ovesen 2021).

Från våld i samkönade relationer till våld mot hbtqi-personer

Inom såväl forskningen som samhället har olika begrepp och akronymer använts för att tala om dem som inte lever heteronormativt eller definierar sig enligt tvåkönsmodellen. I NCK:s första rapport om våld i samkönade relationer tas homosexuella, bisexuella och transpersoner (hbt) upp, men fokus ligger på samkönade relationer (Heimer m.fl. 2009). NCK:s andra rapport handlade om hbtq-personer (Heimer m.fl. 2018). I den här rapporten används begreppet hbtqi, vilket innebär att homosexuella, bisexuella, transpersoner, queera personer och personer med intersexvariation inkluderas. Utvecklingen av begreppen i NCK:s rapporter följer med de förändringar som skett i politik, forskning och samhället.

Vilka som inkluderas i akronymen i samtiden varierar, men vanliga beteckningar är hbtq, hbtqi, hbtq+, hbtqia och lhbtq. I den sistnämnda läggs l till för att representera lesbiska, vilket ligger mer i linje med den engelska akronymen LGBTQI. L:et pekar på att lesbiska har andra livsvillkor än homosexuella män. Detsamma skulle dock kunna sägas om b:et; att bisexuella kvinnor och män har olika livsvillkor. Transpersoner har också varierande sexuell orientering, men detta osynliggörs när de endast definieras utifrån könsidentitet. Personer med intersexvariation har en medicinsk variation som medför att kroppen inte alltid tydligt kan definieras som manlig eller kvinnlig. Detta skiljer sig från både könsidentitet och sexuell orientering. Queer kan vara svårt att definiera då det både kan betyda könsidentitet och sexuell orientering eller att man inte alls vill definiera sig. Utöver detta används ibland i forskningen sexuella- och könsminoriteter (SGM), vilket är ytterligare ett vagt begrepp som oftast inkluderar hbtqia+-personer. Ett problem med detta begrepp är att definitionen sker utifrån minoritetsstatus i stället för att utgöra en egen definition.

Problematiseringen av begrepp och akronymer innebär inte att vi undvika att använda dem, men det är viktigt är att vara klar över deras möjligheter och begränsningar. Det finns ingen perfekt och beständig akronym, utan bokstävernas sammansättning behöver användas utifrån vad syftet är och vilken population som inkluderas. Det som är gemensamt oavsett vilka grupper som inkluderas i akronymen eller begreppet är att identitet, livsstil, begär samt sexuella och relationella praktiker avviker från normer om heterosexualitet och genus. Det som skiljer grupperna åt har att göra med könsidentitet, sexuell orientering och medicinsk kroppslig variation. Att slå samman grupperna i en akronym har fördelen att de gemensamma svårigheterna kan beskrivas, nackdelen är att skillnaderna utifrån exempelvis kön och könsidentitet döljs.

Avgränsningarna inom forskningen bygger ofta på den population som undersökts, men ibland görs också antaganden om en grupp som man inte har undersökt. Det senare är vanligt för queer och personer med intersexvariation. Det är även relativt vanligt att homo- och bisexuella slås ihop i en grupp. I den här rapporten skriver vi hbtqi för generella resonemang, annars följer vi de begrepp som används i respektive studie.

Syfte och frågeställningar

Syftet med forsknings- och kunskapsöversikten har varit att sammanställa och analysera internationell forskning och grå litteratur om hjälpsökande och stödinsatser för hbtqi-personer som utsatts för våld i nära relationer.

De frågeställningar som legat till grund för studien är:

1. Vilka försvårande respektive underlättande faktorer finns för våldsutsatta hbtqi-personers hjälpsökande?
2. Vad finns det för insatser för våldsutsatta hbtqi-personer och hur fungerar dessa?

Utöver att öka kunskapen har forsknings- och kunskapsöversikten även syftat till att utforma rekommendationer för att förbättra villkoren avseende hjälpsökande och stödinsatser för hbtqi-personer som utsatts för våld i nära relation.

Metod och material

Rapporten bygger på en kartläggande litteraturöversikt med fokus på forskning där även grå litteratur som rapporter från myndigheter, civilsamhälle och andra organisationer inkluderats. Målet med en sådan översikt är att kartlägga omfattningen och karaktären på existerande forskning inom ett avgränsat område. Metoden är användbar när syfte och frågeställningar är breda och när en del av syftet är att identifiera kunskapsluckor och ge rekommendationer (Arksey & O'Malley 2005; Levac m.fl. 2010). Publikationerna har inte kvalitetsgranskats eftersom syftet var att kartlägga omfattningen och innehållet i forskningsfältet.

Litteraturöversiktens sökord och sökstrategier togs fram tillsammans med avdelningen för lärande- och forskningsstöd vid Uppsala universitetsbibliotek. Följande databaser användes i sökningarna: ASSIA (Applied Social Sciences Index and Abstracts), PubMed, Web of Science och SwePub. Inklusionskriterier var hbtqi-personer, våld i nära relationer, partnervåld, våld från andra närstående som familj, släkt eller personal, samt hjälpsökande och stödinsatser. Exklusionskriterier utgjordes av sexuella trakasserier utanför nära relationer, mobbning, våld där förövaren är någon den utsatte inte känner eller har en nära relation med, våld inom ramen för sexarbete eller människohandel. Studierna skulle vara kvantitativa eller kvalitativa, skrivna på engelska, svenska, norska eller danska, samt publicerats mellan år 2009–2024.Tidsramen valdes utifrån att NCK:s första kartläggning om våld i samkönade relationer publicerades 2009. Litteraturöversikten är internationell, men en stor andel av publikationerna är nordamerikanska, därutöver kommer många publikationer från Europa och Australien. Sökningen resulterade i 2380 publikationer, som efter granskning av titel och abstrakt reducerades till 1143. Från fulltextgranskningen inkluderades 140 publikationer i forskningsöversikten.

En särskild ansträngning gjordes för att hitta forskning och grå litteratur från Skandinavien (Sverige, Norge och Danmark). I den manuella sökningen av grå litteratur från Skandinavien har avgränsningen inte varit lika snävt kopplat till syftet som i litteraturöversikten. Detta eftersom vi ville få med kontext och exempel på hur arbetet med stödinsatser görs i de skandinaviska länderna för att stärka användbarheten av rapporten i främjandet av ett förbättrat stöd för hbtqi-personer. 30 publikationer från den manuella sökningen av grå litteratur har tagits med.

Relevansbedömningen genomfördes av två forskare och utgick från en bedömning av om publikationerna kunde besvara studiens syfte och frågeställningar, samt svara upp till inklusions- och exklusionskriterierna. Relevansbedömningen genomfördes i två steg: 1) granskning av titel och abstrakt och 2) granskning av fulltext. Under bedömningsprocessen

avgränsades inkluderingskriterierna ytterligare till att enbart inkludera studier med tydligt fokus på stöd och hjälpsökande. Publikationer exkluderades om de inte hade fokus på målgruppen, samt om det saknades resultat om våld i nära relationer, stödinsatser eller hjälpsökande. Från litteratursökningen har 140 publikationer inkluderats. Ytterligare publikationer har hittats manuellt, därav 31, varav en är en vetenskaplig artikel, resterande är grå litteratur (se bilaga 1 för flödesschema).

Det sammanställda materialet ger olika slags data. Kvantitativa metoder ger kunskap om likheter och skillnader mellan större grupper. Kvalitativa metoder ger kunskap om ett mindre urval av deltagare men med möjlighet för mer nyansering och mångfald. Rapporter i sin tur kan ha blandade data med enkäter, intervjuer och erfarenheter. För att ta sig an det diversifierade materialet tematiserades det genom att forskarna kodade materialet för att ta fram teman och underteman som svarade mot syfte och frågeställningar (Arksey & O'Malley 2005; Levac m.fl. 2010). Eftersom ett delsyfte var att ta fram rekommendationer för att förbättra möjligheterna för våldsutsatta hbtqi-personer att söka och få stöd har även forskares rekommendationer till viss del tagits med. Materialet samlades i teman och kopplades i analysen till teoretiska utgångspunkter. Utöver att de två forskarna har tematiserat och analyserat materialet har resultat presenterats för andra forskare och utredare, några har även läst och kommenterat delar av eller hela rapporten.

Metodologiska utmaningar

Under arbetet med forsknings- och kunskapsöversikten har vi stött på några metodologiska utmaningar som präglar forskningsfältet och komplexiteten i att göra studierna rättvisa i den här forsknings- och kunskapsöversikten.

En genomgående metodologisk utmaning är att kategoriseringarna av populationen varierar. Flera begrepp används som exempelvis hbtqi, hbtq, hbtq+, hbtqia+, sexuella- och könsminoriteter. Begreppet transpersoner får ibland innefatta ickebinära, men oftast inte. Ickebinära benämns sällan i forskningen. Transpersoner kan också definiera sitt kön som antingen ickebinärt eller binärt, men detta undersöks sällan. Det är relativt vanligt att populationen inte särskiljs utifrån kön, samtidigt som det är väl känt att livsvillkoren för lesbiska och homosexuella män, bisexuella kvinnor och bisexuella män, och transkvinnor och transmän är olika och att de möter olika former av diskriminering och utsatthet. Bisexuella som grupp tenderar att inkluderas utan att det specificeras om förhållandet där de utsattes för våld var med en person av samma eller motsatt kön. Personer med intersexvariation kan nämnas i diskussion och slutsatser genom akronymen hbtqi, även om de inte finns med i studien.

Studier om personer med intersexvariation och våld i nära relationer med fokus på hjälpsökande och stödinsatser har inte stått att finna. Däremot finns ett forskningsfält som fokuserar på utsatthet för medicinskt våld och diskriminering. Det medicinska våldet innebär att personer med intersexvariation har tvingats genomgå onödiga medicinska ingrepp utan samtycke. De har också konstruerats som avvikande och onormala, vilket fått konse-

kvenser för självbilden (Malatino 2019). Forskning om hur våld i nära relationer påverkas av att den utsatta har en intersexvariation saknas dock. Detta innebär att i rapporten kan vi bara säkerställa att studier om hbtq-personer finns med. En del personer med intersexvariation har sannolikt en liknande situation som transpersoner, så med viss säkerhet kan vi uttala oss om hbtqi, men avseende gruppen personer med intersexvariation ska resultaten ändock tolkas med viss försiktighet.

De teorier som används för att undersöka hjälpsökande är välutvecklade, men det är samtidigt svårt att mäta hjälpsökande kvantitativt, och att få fram tydliga data om hur informellt hjälpsökande fungerar. Det är också svårt att veta hur de långvariga effekterna av stöd ser ut, eftersom få longitudinella studier görs. Den polyviktimisering som skapas av att vara utsatt för flera former av våld medför också att det är svårt att sortera ut vilken form av våld som en person söker hjälp för. Vidare har de studier som fokuserar på utbildningsinsatser och interventioner kort uppföljningstid efter insatsen, varför det är svårt att veta hur de långsiktiga effekterna blir.

I några perceptionsstudier används bilder och fallbeskrivningar som metod för att värdera hur personer som arbetar med stöd till hbtqi-personer som utsätts för våld i nära relationer agerar utifrån fördomar baserade på kön, sexuell orientering och relation. Det är dock svårt att veta hur respondenterna skulle agera i ett faktiskt fall eftersom arbetet sker i en kontext till skillnad från när de tar ställning till en fallbeskrivning.

Vi tar inte upp prevalens i den här forsknings- och kunskapsöversikten, men vill påpeka att ett återkommande problem som nämns i studier är att prevalens är svårt att mäta. Det finns olika siffror beroende på att studierna har olika definitioner av våld, det är olika grupper som besvarar enkäten, urvalet kan vara större eller mindre. I NCK:s tidigare rapporter om hbtq-populationen sammanställs prevalensstudier och problemen med att hitta en rättvisande siffra diskuteras (Heimer m.fl. 2009, 2018). Även om siffrorna för prevalensen inte är helt tydliga kvarstår faktum att det är ett stort problem med hbtqi-personers utsatthet för våld i nära relationer.

Slutligen, när stora mängder av publikationer hanteras minskar graden av nyanser och problematisering i jämförelse med om man sammanställer en mindre mängd av publikationer. Den här rapporten bygger på ett relativ omfångsrikt material, varför djupa och nyanserade analyser inte har kunnat göras fullt ut.

Teoretiska utgångspunkter

De teoretiska utgångspunkter som används för att analysera resultaten i rapporten bygger till viss del på liknande teorier som används i de studier som kommit fram i forsknings- och kunskapsöversikten. Vi har valt dem för att göra vår analys tydligare och för att ge redskap åt den som vill ha förklaringsmodeller för våld i nära relationer och hbtqi-gruppen. De övergripande teorier vi redogör för här är de som tar upp heteronormativitet, intersektionalitet, strukturell sårbarhet, minoritetsstress, våld, hedersrelaterat våld och

förtryck, identitetsbaserade kränkningar och kontroll, hjälpsökande, barriärmodeller, samt coping och resiliens.

Normerande maktordningar

Normer och makt hänger ihop. Normer för genus och sexualitet kan beskrivas som osynliga regler som pekar ut riktningen för hur vi ska bete oss och agera. De utgör en del i maktens ordning där en viss grupp ses som mer normal och tillskrivs högre status än en annan grupp. Normer är ofta osynliga för den som följer dem, medan de upplevs tydligt av dem som bryter mot normer genom att de drabbas av repressalier eller osynliggörande. Normer för genus och heterosexualitet, vilka ofta samlas i begreppet heteronormativitet, präglar samhället på så sätt att kvinnliga kvinnor och manliga män som lever heterosexuellt konstrueras som det mest naturliga. Identitet, begär och beteenden görs till olika för kvinnor och män. En maktobalans görs också naturlig. Detta innebär att de som avviker från normerna blir sådana som kan ifrågasättas, göras obegripliga, osynliggöras och ses som onaturliga. Hbtqi-personer ses ofta som avvikande från samhällets normer för genus och sexualitet (Butler 1990; Rosenberg 2002). Homo-, bi och transfobi är effekter av den heteronormativa maktordningen. Samhällsberättelsen om mäns våld mot kvinnor utgör en del i heteronormativiteten. Den bidrar till att det våld som synliggörs, berättas om och som våldsutsatta kan identifiera sig med handlar om män som utövar våld mot kvinnor. Hbtqi-personer har svårare för att definiera sig som våldsutsatta eller som förövare eftersom de inte passar in i den stora övergripande berättelsen om mäns våld mot kvinnor (Donovan & Hester 2015).

Intersektionalitet och strukturell sårbarhet

Intersektionalitet innebär att flera normerande maktordningar analyseras samtidigt. Ofta analyseras skärningspunkter mellan genus, sexualitet, etnicitet, klass, funktionsförmåga och ålder (Lykke 2010). Men även perspektiv som storstad kontra landsbygd kan vara viktiga att ta med i analysen (Sörensdotter 2008). Ett intersektionellt perspektiv är centralt eftersom våra livsvillkor formas av flera olika maktordningar. Att vara utsatt för flera former av förtryck kan öka utsattheten och svårigheterna i att söka hjälp och få stöd när man är våldsutsatt. För att synliggöra hur samverkande maktordningar som bidrar till underordning i samhället också skapar svårigheter för hjälpsökandeprocessen för den som är utsatt för våld i nära relationer använder vi begreppet strukturellt sårbara grupper. Särskild sårbarhet som term kommer från brottsofferforskningen men har spridit sig inom politiken och socialt arbete. Begreppet används numera vanligtvis till att beteckna särskilda utmaningar som grupper av våldsutsatta möter i sin utsatthet eller i hjälpsökande. En kritik mot begreppet sårbara grupper är att problemet förläggs till gruppen, därför skriver vi i likhet med några andra forskare strukturellt sårbara grupper istället för särskilt sårbara grupper. Detta synliggör kopplingen till andra former av förtryck och våld som baseras på utanförskap, diskriminering, rasism med mera (Darj m.fl. 2011; Holmberg & Smirthwaite 2021; Moser Hällen 2021). Därmed flyttas fokus från individen och grupptill-

hörigheten till samhället och de samhällsstrukturer som inte förmår att ge ett adekvat stöd och skydd till minoritetsgrupper som är våldsutsatta. Utifrån ett intersektionellt perspektiv innebär det att våldsutsatthet måste förstås utifrån att flera maktordningar formar människors liv. Detta påverkar möjligheterna till att söka och få stöd vid våldsutsatthet.

Minoritetsstress

Minoritetsstress är en teoretisk modell som används för att förklara hur minoritetsgrupper drabbas av högre nivåer av ohälsa och stress. Upprepade negativa händelser som pekar ut minoritetsstatusen bidrar till att forma maktlöshet och kan leda till beteendeförändringar. Beroende på interna och externa resurser formas olika former av responser (Brooks 1981). Minoritetsstress kan leda till psykisk ohälsa på grund av en marginaliserad position i samhället. Det kan även skapa beredskap och spändhet inför potentiellt svåra situationer, vilket bidrar till att personen lever med en pågående stress även när det inte är en negativ situation (Meyer 2003). För att hantera minoritetsstress nämns i forskningen strategier som att vara öppen, vara förberedd på besvärliga diskriminerande situationer i förväg, arbeta med sitt självförtroende, samt söka stöd i kollektiva åtgärder och stödjande miljöer (Björkman & Malterud 2012; Breslow m.fl. 2015).

Att definiera och förklara våld i nära relationer

Våld i nära relationer innebär långvarig betvingande kontroll som formar ett mönster där den som är utsatt för våldet förändrar sitt beteende kontinuerligt för att minska eller minimera våldet. Våldet kan ta sig olika uttryck: fysiskt, psykiskt, sexuellt, materiellt, ekonomiskt, teknologiskt eller genom försummelse. Oavsett i vilken form våldet utövas så bidrar det till den betvingande kontrollen (Skoog Waller kommande). Våldets normaliseringsprocess är långsam med ökande inslag av betvingande kontroll. Vad som är normalt i relationen förskjuts och offret anpassar sig allt som tiden går (Lundgren 2004). Det kontrollerande våldet fortsätter ofta efter att den våldsutsatta har lämnat relationen. Eftervåldet kan visa sig genom osakliga vårdnadstvister, stalkning och trakasserier i samband med bodelning och delning av gemensam ekonomi (Skoog Waller kommande).

Det förekommer många olika begrepp för att beskriva våld i nära relationer inom forskningen. I angloamerikansk forskning används begrepp som ”intimate partner violence” (IPV) som kan översättas till partnervåld. ”Domestic violence”, som kan översättas till våld i hemmet, är lite bredare men används ofta som synonym till partnervåld. Andra förespråkar begrepp som ”family violence/family abuse”, vilket kan översättas till familjevåld. Vilka begrepp som används beror på kontexten och vilken målgrupp som studierna refererar till. I exempelvis Australien har man mer fokus på familjevåld, vilket kopplas till ursprungsbefolkningens terminologi (Bourne m.fl. 2023). Vissa studier som handlar om ungas utsatthet använder begrepp som ”dating violence”, vilket vi översätter till dejtingvåld. I Sverige används begreppet våld i nära relationer för att beskriva flera av ovan nämnda våldsformer. Våld i nära relationer associeras vanligtvis till partnervåld, men inkluderar

även andra former av våld exempelvis föräldrars våld mot barn, syskonvåld, våld mot en äldre förälder samt våld som utövas av ett kollektiv mot en eller flera individer inom familjen eller släkten. Polyviktimisering innebär att en person utsätts för flera former av våld och övergrepp och/eller att våldet begås mot en person av flera andra (Hamby m.fl. 2016). Ett problem med översättningen av våldsterminologin är att det saknas en svensk översättning av begreppet ”abuse”. På svenska behövs flera ord för att beskriva det som ”abuse” inkluderar så som kontroll, förtryck, trakasserier eller övergrepp. Några begrepp som kräver flera ord för att beskriva våldet är hedersrelaterat våld och förtryck, samt identitetsbaserade kränkningar och kontroll. Dessa två former av våld diskuteras nedan.

Hedersrelaterat våld och förtryck

Familjevåld kan innebära både kollektivt och individuellt våld. I Sverige används begreppet hedersrelaterat våld och förtryck främst för att beskriva kollektivt våld som är kopplat till hedersnormer. Det är svårt att definiera begreppet på ett avgränsat sätt eftersom våldet innefattar komplexa och mångfacetterade uttryck. Det finns olika förklaringsmodeller för att förstå våld i hederns namn. Gränsdragningarna mellan hedersrelaterat våld och förtryck, mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer är ofta svåra att göra. Det förekommer dock en viss enighet om att hedersrelaterat våld och förtryck kännetecknas av kollektivt upprätthållen heder kopplat till traditionella och konservativa patriarkala föreställningar om sexualitet och könsrelationer, vilket anses legitimera våld och kontroll (Cinthio 2023). Socialstyrelsen betonar att hedersrelaterat våld och förtryck upprätthålls av föreställningen om heder som inbegriper ett helt kollektiv, samt att varje medlem i kollektivet är ansvarig, inte endast för sin egen, utan för hela kollektivets heder. Hedersrelaterat våld och förtryck bygger på den strukturella maktobalansen mellan män och kvinnor, men förtrycket riktas också mot pojkar och yngre män eller andra grupper som bryter mot normer för genus och sexualitet som exempelvis hbtqi-personer (Socialstyrelsen 2021). Det är vanligt att familjevåld mot queera personer och dess konsekvenser osynliggörs när familjevåld och kollektivt våld beskrivs, eftersom det vanligtvis endast länkas till hederskultur. Queera personer kan drabbas av familjevåld och kollektivt våld på grund av sin sexualitet eller könsidentitet oavsett etnicitet och religion. Familjevåld mot queera personer består ofta av identitetsbaserade kränkningar och kontroll (Donovan m.fl. 2023).

Identitetsbaserade kränkningar och kontroll

Det engelska begreppet ”identity abuse”, som vi har översatt till identitetsbaserade kränkningar och kontroll, kan beskrivas som strategier som bygger på kränkningar och kontroll som länkas till normer för genus, könsidentitet och heterosexualitet. Beroende på konstellationen i relationen används olika former av förtryck. Nedsättande ord för ens sexualitet eller könsidentitet kan användas, som exempelvis påståenden om att bisexualitet inte är på riktigt. Fysiska manifestationer av kränkningarna och kontrollen kan bestå av att den som är transperson hindras från könsbekräftande vård eller att bära kläder som stämmer med könsidentiteten. Det kan även förekomma hot om att berätta om den

sexuella läggningen eller könsidentiteten för andra. Det centrala i identitetsbaserade kränkningar och kontroll är att identiteten används som del i våldet (Balsam & Szymanski 2005; Scheer m.fl. 2019; Woulfe & Goodman 2021).

Hjälpsökandeprocessen

Det finns olika teoretiska modeller som beskriver vilka faktorer som underlättar och försvårar hjälpsökande för personer som utsätts för våld i nära relationer. Ofta beskrivs uppbrott från den våldsamma relationen och hjälpsökandeprocessen som steg, trappa och process. Det centrala i teorierna är att visa på att det finns vissa gemensamma drag i uppbrott och hjälpsökande, men att det är en snårig och svårfångad process (Liang m.fl. 2005; Holmberg & Enander 2011; Holmberg & Smirthwaite 2021; Ovesen 2021)

En teoretisk modell som används frekvent i forskningen belyser kognitiva processer i hjälpsökandeprocessen i samspel med individuella, interpersonella och sociokulturella faktorer (Liang m.fl. 2005). Modellen består av tre överlappande och interagerande steg: 1) identifiering av problemet, 2) beslut om att söka hjälp samt 3) val av stödform. Forskarna beskriver stegen i hjälpsökandeprocessen som dialektisk. Varje steg informerar det andra i en pågående återkopplingsprocess där den våldsutsattas definition av sin situation formar hens beslut om och av vem hen ska söka hjälp. Den hjälp som väljs kommer i sin tur att påverka hur den våldsutsatta definierar problemet och om hen väljer att söka hjälp igen. Beslutsfattandet i vart och ett av dessa överlappande steg påverkas och formas dessutom av individuella, interpersonella och sociokulturella faktorer (Liang m.fl. 2005).

Den våldsutsattas definition av sin egen situation kan ändras över tid och kan ofta vara präglad av känslor som tvivel, skuld och skam. Dessa känslor hänger ihop med interpersonella faktorer som exempelvis våldsutövarens förnedrande och förtryckande beteende gentemot den våldsutsatta. Något som kan förstärkas om det sociala nätverket ignorerar våldet eller definierar våldet som en gemensam konflikt. Slutligen påverkar samverkande dimensioner som socioekonomi, genus, rasifiering och liknande om och hur den våldsutsatta söker hjälp. Om hen exempelvis inte har socioekonomiska resurser till att lämna det gemensamma hemmet kan detta stå i vägen för att hen ens börjar definiera sina upplevelser som våld. Sociokulturella faktorer spelar också in i valet av vilken form av hjälp som den våldsutsatta kan söka. Det kan exempelvis vara svårare för våldsutsatta som är en del av en minoritetsgrupp att söka hjälp via formella instanser som polisen. Det finns också risk för ytterligare stigmatisering av en redan marginaliserad minoritetsgrupp om våld i nära relation anses vara ett privat problem som blir offentligt genom formellt hjälpsökande (Liang m.fl. 2005).

Inom en svensk kontext förekommer en liknande modell som beskriver uppbrottsprocessen. I modellen betonas vikten av att bryta det traumatiska bandet som håller kvar våldsutsatta kvinnor i förhållandet. Uppbrottsprocessen beskrivs som tre olika och sammanhängande processer: 1) att bryta upp, 2) att bli fri och 3) att förstå. Det första steget, att bryta upp, omfattar de handlingar som innebär att man fysiskt tar sig ur för-

hållandet. Det andra, att bli fri, handlar om att emotionellt frigöra sig från förhållandet och bandet till partnern. Det tredje och sista steget, att förstå, omfattar den kognitiva processen att få en djupare förståelse för att det som en har utsatts för är våld samt att identifiera sig som våldsutsatt. Uppbrottsprocessen är sällan linjär. Processerna överlappar varandra. Stadieindelningen används ändå för att visa på att det för många är möjligt att börja identifiera det som de har utsatts för som våld först efter att relationen har tagit slut (Holmberg & Enander 2011; Holmberg & Smirthwaite 2021). Hjälpsökande är en långsam, fragmentarisk och upprepad process (Ovesen 2021).

Vi delar in formerna för hjälpsökande i informellt hjälpsökande som inkluderar vänner, familj, närstående, bekanta och personer i hbtqi-sammanhang. Formell hjälp inkluderar hälso- och sjukvården, socialtjänst, jourmottagningar och andra stödverksamheter, samt hbtqi-inriktade stödverksamheter och stödlinjer. Indirekt hjälpsökande innebär att man vänder sig till psykologer, kuratorer och andra terapeuter. Det indirekta består i att man söker för andra besvär än våldsutsattheten, men stödet kan ändå stärka personer i att lämna och bearbeta den våldsamma relationen.

Barriärmodeller

Problemen med att söka och få hjälp fångas i en del av forskningen in i barriärmodeller. En barriärmodell, som lanserades i slutet av 1990-talet, syftade till att förskjuta den sedvanliga teorin om att den kvinna som utsatts för våld i en nära relation var patologisk till att ta in flera påverkansfaktorer som hindrar hjälpsökande och strävan efter säkerhet. De amerikanska forskarna Nancy Grigsby och Brenda Hartman tar upp fyra barriärer: 1) hinder i omgivningen, 2) hinder på grund av familj, socialisering och rollförväntningar, 3) hinder på grund av de psykologiska konsekvenserna av våld och 3) hinder på grund av problem som följer av övergrepp och försummelse i barndomen (Grigsby & Hartman 1997). De kanadensiska forskarna Melissa St. Pierre och Charlene Senn använder de två förstnämnda barriärerna för att analysera barriärer för hjälpsökande bland lesbiska och homosexuella män som är utsatta för partnervåld (St. Pierre & Senn 2010). Vi fokuserar också på de två första barriärerna i den här rapporten.

Coping och resiliens

Hur personer som är utsatta för våld i nära relationer hanterar den våldsamma relationen kan analyseras utifrån teorier om coping och resiliens. Coping handlar om de strategier som en individ använder för att hantera utmaningar, svårigheter och trauman i livet. Resiliens, kan även beskrivas som motståndskraft, men handlar teoretiskt sett om de multipla processer varigenom individer anpassar sig till och övervinner svårigheter och trauman. Genom att kombinera de två synsätten kan såväl inre som yttre faktorer till hur svårigheter och trauman hanteras synliggöras (Ungar 2012).

Rapportens upplägg

Efter den här introducerande delen presenteras resultaten. Vi börjar med det skandinaviska kunskapsläget där underlaget skiljer sig något från övriga delar av resultaten eftersom vi även har tagit med grå litteratur och ländernas generella arbete med hbtqi-personers rättigheter och möjligheter. Efter detta kommer en mer klassisk forskningsöversikt där den internationella forskningen har sammanställts. Den senare delen är uppdelad i temana hjälpsökande sett utifrån de våldsutsatta hbtqi-personernas perspektiv, sedan kommer kunskap och bemötande inom stödverksamheter, samt kunskap och bemötande inom hälso- och sjukvård. Därefter kommer temat rättsväsendet och juridiska processer, följt av samverkande maktstrukturer. Slutligen kommer temat nya fält inom forskningen. Den sista delen av rapporten består av en diskussionsdel där resultaten lyfts fram och analyseras i relation till teoretiska perspektiv. Utifrån resultaten ges till sist rekommendationer för fortsatt arbete framåt.

Det skandinaviska kunskapsläget

Andra delar av forsknings- och kunskapsöversikten utgår från internationell forskning som även inkluderar de skandinaviska länderna, men publikationerna är till stor del nordamerikanska, euroepiska och australiensiska. Det går att dra vissa paralleller och slutsatser från dessa studier, men den kulturella, sociala och politiska kontexten skiljer sig jämfört med Sverige, Norge och Danmark. Tilltron till välfärdsstaten och civilsamhällets roll i att erbjuda skydd och stödfunktioner är relativt hög i de skandinaviska länderna till skillnad från många andra länder. Skandinaviska länder beskrivs också som föregångsländer när det gäller hbtqi-personers rättigheter.

De skandinaviska länderna har haft ett ökat rättighetsfokus från början av 2000-talet, framför allt avseende rättigheter när det gäller familj och äktenskap, lika bemötande och antidiskriminering. I Sverige har dock det ensidiga arbetet med att öka rättigheterna och möjligheterna medfört att det har varit svårare att tala om ämnen som våld i nära relationer (Ovesen 2023). Synliggörandet av familjefrågor för hbtqi-personer har dock haft en motsatt effekt i Norge. Våld i nära relationer har fått mer uppmärksamhet sedan 2000-talet. Dessutom har andra grupper av våldsutsatta så som män och barn synliggjorts. De lagändringar som har gjort det möjligt för samkönade par att gifta sig i Norge har bidragit till att sätta mer fokus på lhbt-personers utsatthet för våld (Fjær m.fl. 2013).

Från 2010-talet börjar hbtqi-personer blir en allt viktigare partipolitisk fråga och hbtqi-personer inkluderas i handlingsplaner och policys om våld i nära relationer. 2014 uppmärksammades våld i samkönade relationer för första gången i den danska nationella handlingsplanen för våldsområdet (Ministeriet for Børn, Ligestilling, 2014). Dock saknades det specifika stödåtgärder eller insatser för målgrupperna i planen (Johansen m.fl. 2015). Danmarks regering har släppt två handlingsplaner som fokuserar på hbtqi-personer för

åren 2018–2021 och 2022–2025 (Udenrigsministeriet 2018; Transportministeriet 2022). 2014 lade Sveriges regering fram sin första strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck där våld, diskriminering och andra kränkningar mot hbt-personer är ett av strategins fokusområden (Arbetsmarknadsdepartementet 2014). En handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter lanserades 2021. Olika våldsformer, däribland hatbrott, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck togs fram som ett fokusområde. Avseende stöd för hbtqi-personer som är utsatta för våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck handlar några åtgärder om att fördela medel för fortsatta stödinsatser och att hitta åtgärder inom ramen för strategin för att bekämpa mäns våld mot kvinnor (Arbetsmarknadsdepartementet. 2021). I den senaste handlingsplanen för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter ges hedersrelaterat våld och förtryck mer plats än tidigare och de satsningar som skrivs in förläggs i högre grad än tidigare till satsningar för att hantera hedersrelaterat våld och förtryck (Arbetsmarknadsdepartementet 2025). Norge har tagit fram tre handlingsplaner för köns- och sexualitetsmångfald för perioderna 2017–2020, 2021–2024 och 2023–2026. Partnervåld som drabbar hbtqi-personer tas upp, men inte i lika hög grad som i Danmark och Sveriges handlingsplaner. Precis som i de två andra länderna tas hedersvåld tas upp som ett område (Barne- og likestillingsdepartementet 2016; Kulturdepartementet 2021; Kultur- og & likestillingsdepartementet 2023).

Kunskap om hbtqi och våld i nära relationer

I de skandinaviska länderna undersöks våld mot hbtqi-personer och våld i samkönade relationer främst i mindre studier och undersökningar. Det är ofta enskilda forskare, forskningsgrupper eller kunskapscentrum som arbetar med frågan. Inom en norsk, men även dansk kontext har exempelvis Esra Ummak med flera publicerat ett antal studier från det psykologiska fältet med fokus på utsatthet, våldsutövande och prevalens (Ummak m.fl. 2022, 2024; Ummak 2024). I Sverige finns några studier om hbtq och våld i nära relationer (Holmberg & Stjernqvist 2007; Ovesen 2021; Turner & Hammersjö 2024). Det saknas dock uppdaterade och utvecklade omfångsstudier. Det finns också mer svensk forskning om lesbiska än om homosexuella män och transpersoner när det gäller våld i nära relationer. Det saknas dessutom forskning om förebyggande arbete för att motverka våld i lhbtq-relationer (Holmberg 2022).

Hbt-personers utsatthet för olika former av våld har undersökts i nationella befolkningsstudier som är inriktade på hälsa och livsvillkor (Folkhälsomyndigheten 2014 2019, 2020; Graugaard m.fl. 2015; Johansen m.fl. 2015; Anderssen m.fl. 2021). Den danska befolkningsundersökningen Projekt Sexus som undersöker sexuell hälsa i befolkningen visar att andelen respondenter som har blivit utsatta för partnervåld var markant högre bland hbt-personer jämfört med heterosexuella cispersoner (Frisch m.fl. 2019). I Norge visar en befolkningsundersökning om hälsa och livsvillkor att andelen transpersoner (både binära och ickebinära) som rapporterar kränkningar, hot och våld är högre än bland andra grupper.

Nästan 1 av 4 transpersoner rapporterar att de har upplevt direkta hot om våld, jämfört med 14 % bland cispersoner. Bland bisexuella män och bisexuella kvinnor är förekomsten av att ha utsatts för hot och kränkningar, fysiska eller sexuella övergrepp och tvingats eller pressats till sexuella handlingar högre än bland heterosexuella kvinnor och män (Anderssen m.fl. 2021).

I Sverige genomför Folkhälsomyndigheten regelbundet befolkningsundersökningen Hälsa på lika villkor (HLV). I en analys för åren 2005–2012 framkommer att bi- och homosexuella kvinnor i högre grad är utsatta för våld i både det egna hemmet och i någon annans hem jämfört med heterosexuella kvinnor. Detsamma gäller för bi- och homosexuella män jämfört med heterosexuella män (Folkhälsomyndigheten 2014). Undersökningen klarlägger dock inte vilken slags relation den våldsutsatta har till förövaren/förövarna. Folkhälsomyndigheten genomför även en befolkningsstudie om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). I SRHR-enkäten 2017 ställs frågor om sexuell läggning och sexuellt våld. Undersökningen påvisar att bisexuella kvinnor är mest utsatta för sexuella trakasserier, sexuell förnedring och sexuella övergrepp genom psykisk påtryckning. Bi- och homosexuella män är i betydligt högre grad än heterosexuella män utsatta för sexuellt våld. Det är framför allt heterosexuella kvinnor och homosexuella kvinnor som söker hjälp hos sjukvård eller polis. I samtliga grupper söker de våldsutsatta framför allt informell hjälp bland anhöriga och vänner. I SRHR 2017 är andelen transpersoner för få för att möjliggöra statistiska analyser, men bland dem som svarade förekommer en hög grad av utsatthet för sexuellt våld (Folkhälsomyndigheten 2020). En fördjupad undersökning riktad till hbt-personer genomfördes 2014 och svaren från transpersoner analyserades särskilt i en rapport. Resultaten visar hög utsatthet för våld av olika slag, däribland sexuellt våld. Det är dock oklart vilket kön förövaren har och vilken relation den utsatta har till förövaren (Folkhälsomyndigheten 2015). Befolkningsenkäten UngKAB 2023 som skickats ut till unga mellan 16 och 29 år visar att bisexuella unga kvinnor är mest utsatta för olika former av våld, men att även lesbiska och homosexuella män utsätts för våld i hög grad (Folkhälsomyndigheten 2025; Löfström-Bredell m.fl. kommande). Det har dock inte ställts frågor om könet på förövaren/förövarna.

En av de stora utmaningarna med befolkningsstudierna om hälsa och livsvillkor är att de inte har ett specifikt fokus på våld i nära relationer. Frågorna är ofta av mer generell karaktär om våld, hot, diskriminering och utsatthet. Frågor om förövarens och offrets relation ställs inte heller.

Stödinsatser

I de skandinaviska länderna finns, som nämnts, en förväntan på att staten ska erbjuda stöd till våldsutsatta. Dessutom skiljer sig organiseringen av civilsamhället och synen på hur stöd ges på bästa sätt från en del andra västerländska länder. Ländernas geografiska förhållanden påverkar också hur våldsutsatta kan söka stöd. Norge och Sverige är långsmala länder med många mindre städer och glesbygd. Ovesen (2021) beskriver i sin avhandling

om våld i lesbiska och queera relationer att de som bodde utanför storstäderna inte hade tillgång till hbtq-organisationernas stödmottagningar. En del kände sig inte heller hemma i hbtq-sammanhang. Det sociala sammanhanget är ofta litet och delas med den våldsamma partnern. Det finns inte alternativ till de hbtq-sammanhang som personen befinner sig i och den våldsamma partnern kan komma att bli kvar i samma sammanhang (RFSL 2018).

Lhbtq-personer som är våldsutsatta upplever att de inte får det stöd de behöver. Många undviker att söka hjälp på grund av rädsla för dåligt bemötande. Ibland förstår inte den de möter att det är våld eftersom det är samkönat och inte passar in i den gängse hetero-normativa modellen för våld i nära relationer (Holmberg 2022). RFSL-rådgivningen som har mångårig kunskap om våld i hbtq-relationer nämner flera faktorer som försvårar hjälp-sökandeprocessen. För många hbtq-personer kan det ta lång tid att identifiera sig som våldsutsatt. Hbtq-personer saknar ofta berättelser om och ord för våld. Sexuellt våld mellan män kan döljas i föreställningen om att män alltid vill ha sex. Sexuellt våld mellan kvinnor riskerar att bli osynliggjort genom att det saknas ord för hur det sexuella våldet kan ta sig uttryck. Det kan krävas aktiva konkreta frågor för att personen ska berätta om sin våldsutsatthet (RFSL 2018).

I en dansk studie där våldsutsatta hbt-personer intervjuades framkom att de som sökt hjälp akut ansåg att våldskompetens hos de yrkesverksamma var viktigare än hbt-kompetens. De hade fått hjälp även om det inte alltid fanns särskilt hbt-kompetens bland de yrkesverksamma. Merparten av intervjudeltagarna hade erfarenhet av psykologstöd med varierande resultat. De framhöll att det var viktigt att yrkesverksamma som erbjuder psykologisk rådgivning har särskild insikt i eller åtminstone öppenhet och förståelse för de förhållanden som kan vara av särskild betydelse för hbt-personer som utsätts för våld i nära relationer. Ett hinder som lyfts fram i rapporten är att det finns allt för få specifika stödinstanser för våldsutsatta hbt-personer. Utöver detta kan det vara svårt att bevara sin anonymitet, särskilt för hbt-personer som bor på mindre orter. Ett förslag som kom upp i undersökningen var grupprådgivning för hbt-personer, samt landsomfattande anonym chattrådgivning och telefonrådgivning. Anonym rådgivning från någon som befinner sig på annan plats i landet kan bidra till trygghet eftersom hbt-miljön är relativ liten och att man riskerar att träffa en kurator som man känner. Stödet behöver vara tillgängligt oavsett ekonomisk förmåga. Generellt rekommenderas att hbt-jourer bör finnas i alla större städer, alternativt att det finns en sektion för hbt-personer i befintliga verksamheter (Martin m.fl. 2022).

De barriärer och utmaningar som lyfts fram i olika studier från de tre länderna är lika. I korta ordalag består de av: avsaknad av specifikt och riktat stöd till hbtq+-personer, avsaknad av hbtq+-kompetens inom stödverksamheter för våldsutsatta och exkluderande språkbruk (Ummak 2024). De rekommendationer som ges för att förbättra stödet för våldsutsatta hbtqi-personer är också lika: översyn av policys om våld i nära relationer för att säkerställa inkludering av hbtq+-personer, fler hbtq+-inriktade verksamheter för att

hantera våld i nära relationer, kunskapshöjning om våld i hbtq+-personers nära relationer, synlig inkludering av hbtq+-personer inom stödinstanser som träffar våldsutsatta, exempelvis hälso- och sjukvården, kan bidra till att förbättra stödet (Holmberg 2022; Martin m.fl. 2022; Ummak 2024)

I en svensk forskningssammanställning, som genomfördes av sociologen Carin Holmberg, ges rekommendationer för den som arbetar med våld i nära relationer och som möter lhbtq-personer. Bland annat nämns att vara öppen för att klienten kan tillhöra gruppen lhbtq-personer, att fråga på ett respektfullt sätt om hur klienten definierar sig själv och sina relationer. Holmberg lyfter även fram vikten av att hitta sätt att bemöta bisexuella kvinnor oavsett vilken relation de lever i för att få dem att berätta om våld. Detta med tanke på att bisexuella kvinnor i hög grad är utsatta för våld i olika former och att bisexualiteten kan användas som del i våldet. Vidare är en rekommendation att verksamheterna ökar sin kunskap, så att klienten inte blir kunskapsbärare om villkoren för lhbtq-personer (Holmberg 2022).

RFSL:s stödmottagning är tydlig med att stödet från samhället brister på grund av att stödet utformats utifrån majoriteten. Detta osynliggör hbtq-personers våldsutsatthet. Stereotypa bilder av kön när det kommer till vem som utför våld och vem som kan vara offer står ofta i vägen när hbtq-personer söker hjälp och stöd för sin våldsutsatthet. De flesta stödinstanser är utformade för ciskvinnor. När hbtq-personer söker stöd möts de ofta av ett exkluderande språk där män, transpersoner och ickebinära inte passar in. De som arbetar med våldsutsatta förstår inte heller alltid de våldsformer som är specifika för hbtq-gruppen som exempelvis hot om att berätta om personens sexualitet eller könsidentitet eller transpersoners specifika utsatthet. Ibland läggs det dock för stort fokus på personens sexualitet eller könsidentitet när det är våldet som bör vara i centrum. Flersamma relationer behöver också synliggöras inom stödinstanserna (RFSL 2018).

I den tidigare nämnda danska studien baseras några rekommendationer på erfarenheter från tre yrkesverksamma i stödverksamheter. De två yrkesverksamma som arbetade på jourboenden menade att det är samma dynamiker i våldet oavsett sexualitet eller könsidentitet, därav borde insatserna vara lika. De var dock medvetna om att det kan finnas särskilda omständigheter som måste beaktas när det gäller hbtq-personer som utsätts för våld och att den könsbinära uppdelningen av jourerna kan skapa hinder. Den intervjuade yrkesverksamma som har jobbat terapeutiskt med målgruppen gav en mer nyanserad bild, som speglar de intervjuade hbtq-personernas upplevelser, av att det saknas specialiserad hbtq-kompetens inom området. Hen pekade på att normer och maktdynamiker i hbtq-personers utsatthet för våld i nära relationer behöver förstås. Den person som ligger närmast normen har ofta någon form av övertag. Detta kan göra det svårare för partnern att stå emot och se sig som våldsutsatt samt att söka hjälp. Författarna betonar att det även är viktigt att beakta intersektionella dimensioner av utsatthet som skapar ytterligare sårbarhet för våldsutsatta både i relation till sin partner och i hjälpsökandeprocessen, vilket

kräver kunskap om minoritetsfrågor. Hbtq-personer kan dessutom internalisera kulturella stereotyper om kön, sexualitet och våld. Detta kan leda till att de känner sig skyldiga till att ha utsatts för våld eller ha svårt att identifiera specifika handlingar som våld, vilket kan vara ett hinder för att söka hjälp. I rapporten betonas också att det kan finnas en ökad risk för våld i övergångsfaser som exempelvis vid tidpunkter när individen utforskar sin könsidentitet och sin sexualitet. Detta kan skapa osäkerhet och sårbarhet för den enskilde, men också för en partner som vill upprätthålla relationen i en annan form (Martin m.fl. 2022).

Stödlinjer och hjälpinstanser

I Danmark och i Norge har man valt att ha en nationell stödlinje för våldsutsatta oavsett kön eller sexualitet. År 2015 inkluderades personer som har blivit utsatta för våld i en samkönad relation i målgruppen för den danska nationella stödlinjen för våld i nära relationer. Målgruppen för stödlinjen är vuxna våldsutsatta och våldsutövare, anhöriga och yrkesverksamma. Under 2019 öppnade Norge sin första nationella stödlinje för personer som har varit/blir utsatta för våld eller övergrepp i nära relationer (Vold- og overgrepslinjen). Stödlinjen är också till för anhöriga, nätverk och yrkesverksamma som möter våldsutsatta personer i sitt arbete. I Sverige har man sedan 2007 haft en nationell stödlinje för våldsutsatta, Kvinnofridslinjen, som drivs av Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) vid Uppsala universitet och Akademiska sjukhuset på uppdrag av regeringen. 2023 öppnades två nya stödlinjer vid NCK: en för våldsutsatta män och en för våldsutsatta transpersoner. På så vis har Sverige gått en annan väg än Norge och Danmark med riktade nationella stödlinjer för olika målgrupper av våldsutsatta (NCK 2024).

Ökat fokus på minoriteter inom minoriteter

I de skandinaviska länderna har fokus på etniska minoriteter som är hbtqi-personer ökat. Som nämnts tidigare märks detta i handlingsplaner och åtgärder. I Danmarks handlingsplan för hbt+-personer 2022–2025 läggs särskilt fokus på etniska minoriteter (Transportministeriet 2022). En liknande förskjutning finns i Norges senaste handlingsplan (Kultur- og & likestillingsdepartementet 2023). I Sveriges senaste handlingsplan läggs mer fokus på hedersrelaterat våld och förtryck än tidigare (Arbetsmarknadsdepartementet 2025). Det finns även några få studier som tar upp våldsutsatthet i relation till etnicitet, hedersnormer och i den samiska befolkningen.

Kriscenter med specifik inriktning

Som en följd av den mer markerade inriktningen på etniskt inriktade hbt+-personer har man i Danmark satsat på insatser riktade mot dessa grupper. RED+ krisecenter och en ny stödlinje med fokus på sexuellt våld mot hbtq-personer som är en del av en etnisk minoritetsgrupp har startats. RED+ är ett skyddat boende för unga hbt+-personer som tillhör en etnisk minoritet och som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck, flyr från hedersrelaterade konflikter, negativ social kontroll, hedersrelaterat våld, samt tvångsäktenskap eller hot om detta. RED+ är ett samarbete mellan RED Center mod Æres-

relaterede Konflikter, Sabaah (Förening för hbt+ personer med minoritetsetnisk bakgrund) och Als Research. Boendet öppnade i februari 2022. Etableringen och driften av boendet stöds av den danska myndigheten för Internationell Rekrytering och Integration (SIRI) under 2021–2024. RED+ har 8 platser på skyddat boende, samt 2 drop-in-platser och 2 övergångsbostäder. Utvärderingen av projektet visade bland annat att det har varit en hög efterfrågan på skyddsplatserna på RED+. I utvärderingen av verksamheten hävdas att det finns behov av långvarigt stöd och samverkan mellan olika stödinstanser så som psykiatrin men också från civilsamhällets organisationer. Samtliga intervjuade psykologer och terapeuter i utvärderingen rapporterade att många av dem som söker skydd på boendet har komplexa, allvarliga och mångfacetterade psykiska svårigheter, som kan vara relaterade till erfarenheter av hedersrelaterat våld och förtryck, stigma, diskriminering, kroppsskam, ensamhet, traumatiska barndomsupplevelser och riskbeteenden. Dessa komplexa problem kräver långvarigt stöd (Als Research 2024).

Hbt och hedersnormer

I två svenska kvalitativa studier om unga hbtq-personer som lever med hedersnormer, där det finns risk för våld och där de utsätts för olika former av våld, visas att det finns svårigheter med att få hjälp från socialtjänsten om våldet inte är fysiskt och inte är polisanmält. Det är dock svårt att anmäla våldet eftersom den utsatta kan vara rädd för att hens sexuella orientering eller könsidentitet ska komma fram till familjen. Om det redan är känt vill den drabbade oftast inte försätta sin familj i svårigheter. Det är också svårt att få hjälp i en annan kommun än den man är skriven i även om man flytt från sin kommun för att undkomma sin familj. Det finns även liten förståelse för att partners kan bli föremål för hot och våld. Par och män över 18 år har svårt att hitta stödboenden (Darj m.fl. 2011; MUCF 2024).

I en rapport från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) poängteras att gruppen har levt med en vardag där kontroll, begränsningar och våld ingår. När den unga misstänks vara eller kommer ut som hbtq-person ökar kontrollen och våldet. Många lever dubbelliv både för att skona familjen från skammen och för att skydda sig själva från hot och våld. Flertalet har också internaliserat känslor av att det är fel och skamligt att vara hbtq-person. Normaliseringen av våldet medför att det är svårt att tolka våld från en partner eller sexuella övergrepp från tillfälliga partners som våld. Det är även svårt att anmäla sin familj till polis och socialtjänst på grund av oro för att de tappar respekt i sin grupp. Det finns också en rädsla för att hoten och våldet ska öka. De unga som har sökt stöd hos kurator i skola eller andra instanser har inte fått det stöd de hade behövt. Ofta har inte heller personens sexualitet eller könsidentitet uppmärksammats när de har sökt hjälp. MUCF menar att det behöver finnas tydlighet i vilken stödinstans dessa unga människor kan vända sig till för att få hjälp. Det är också viktigt att åtgärder sätts in skyndsamt. Det behövs både skydd och långsiktigt stöd (MUCF 2024). I kunskapsstödet från RFSL:s stödmottagning betonas vikten av att kunna prata om problemen genom att

prata om normer och normbrott i stället för hedersrelaterat våld och förtryck för att inkludera alla som utsätts för kollektivt sanktionerat våld och förtryck. Många som söker stöd använder inte uttrycket hedersrelaterat våld, alternativt utsätts för kollektivt våld men definierar det inte som hedersrelaterat. Till skillnad från de som behöver lämna en våldsam partner kan den som lever med kollektivt sanktionerat våld behöva stöd för att lämna hela sitt sociala sammanhang (RFSL 2018).

Hbtq och samer

I en rapport om mäns våld mot kvinnor i en samisk kontext undersöks även hbtq-samer och deras utsatthet för våld i nära relationer. Samer som tillhör hbtq-gruppen är mer våldsutsatta än andra samer vad gäller sexuellt, psykiskt och fysiskt våld. I rapporten konstateras att det behövs mer forskning om villkoren för hbtqi-samer och deras behov av stöd, samt utbildningar som fokuserar på samiska kvinnors och hbtqi-samers specifika våldsutsatthet (Brandén m.fl. 2024). Det finns även en norsk rapport som baseras på intervjuer med lesbiska och homosexuella samer, men den tar inte upp våld i nära relation. Däremot beskrivs att lesbiska och homosexuella samer möter ifrågasättanden, motstånd och våld i sitt lokalsamhälle (Grønningsæter & Nuland 2009).

Sammanlänkade våldsformer

I en norsk studie inkluderas olika våldserfarenheter som våld i nära relationer, våld från okända förövare och statligt våld. Forskarna vill med detta visa hur olika våldsformer hänger ihop, vilket innebär att det kan vara svårt att sortera upp olika våldsformer. De är sammanlänkade och påverkar varandra. De forskningsdeltagare som hade blivit utsatta för våld i asylsystemet angav lågt förtroende för myndigheter delaktiga i asylsystemet men också för polisen, vården och kommunerna. Benägenheten att anmäla hatbrott kunde se olika ut beroende på om brottet motiverades av rasism eller homofobi. Det fanns stora skillnader i utsatthet inom gruppen queera med migrationsbakgrund. Dessa grupper blir särskilt utsatta i asylsystemet och under flykt. Rasism och diskriminering kan ge långvariga konsekvenser som kan påverka hjälpsökandeprocessen. Forskarna menar att en uppdelning av olika våldsformer inom forskning, politiska satsningar och stödinstanser inte alltid är givande när det gäller att förstå våldsutsatta queera med migrationsbakgrund (Stubberud & Eggebø 2020). I en annan norsk studie lyfts också att det finns behov av terapeutiska stödformer för våldsutsatta hbtq+-personer som är grundade i tanken om social rättvisa. Med detta menas att våldet varken bör betraktas som ett individuellt eller ett relationellt problem, utan snarare bör kopplas till större sociala strukturer av orättvisa (Ummak 2024).

Hjälpsökande – en komplex process

Hjälpsökande som begrepp inkluderar olika sätt för den som är drabbad av våld i nära relationer att ta sig ur och hantera den våldsamma relationen. Det är en komplex process

där olika sätt att söka stöd och hjälp kan identifieras (Ovesen 2021). När hjälpsökande beskrivs är det viktigt att komma ihåg att många inte söker hjälp och stöd av någon annan. Av de som söker hjälp vänder de flesta sig till vänner, familj, bekanta och personer i hbtq-sammanhang. De söker hjälp informellt. De som söker sig till formell hjälp vänder sig vanligtvis till 1) hälso- och sjukvården om situationen är akut eller om de fångas upp på en mottagning, 2) socialtjänst och andra stödverksamheter, samt 3) hbtqi-inriktade stödverksamheter och stödlinjer. En del söker hjälp indirekt hos psykologer, kuratorer och andra terapeuter. De berättar inte alltid om våldet eller att de tillhör hbtqi-gruppen, men stödet kan ge dem vägar ut ur den våldsamma relationen. När våldsutsatta hbtqi-personer väl söker hjälp är det vanligast att göra det informellt. I en forskningsöversikt om hjälpsökande lyfts faktorer som bristande kännedom om tillgängliga och inkluderande stödinstanser, tidigare negativa erfarenheter av formella instanser eller en preferens för att söka stöd via det sociala nätverket. Svårigheter vid informellt hjälpsökande kan bero på att den som tar emot berättelsen saknar kompetens om våld i nära relationer och kan ge kontraproduktiva eller ineffektiva råd. Det finns risk för att fördomar, stereotyper och myter kommer upp i mötet och att det hindrar fortsatt hjälp. Rådgivning eller terapi är den vanligaste formella formen för stöd (Santoniccolo m.fl. 2023).

Två svenska studier som fokuserar på hjälpsökande visar på den långvariga, fragmenterade och upprepade process som hjälpsökande innebär. I båda studierna framkommer att det första hbtq-förhållandet, oavsett ålder, kan skapa ett extra lager av tvivel och osäkerhet om hur en bra relation ska vara, vilket förövaren kan utnyttja för att kontrollera sin partner ytterligare (Ovesen 2021; Turner & Hammersjö 2024). I den svenska avhandlingen, av genusforskaren Nicole Ovesen, intervjuades 25 personer som har blivit utsatta för våld i en nära lesbisk och/eller queer relation. Resultaten visar att många våldsutsatta hade sökt hjälp på olika sätt och under lång tid. Det blev en långsam, upprepad och fragmentarisk process som inte sällan innehöll avbrutna försök till att hitta stöd. Många av deltagarna hade svårt att se sig som våldsutsatta och här spelade omgivningens tolkning av relationen och våldet stor roll. I linje med tidigare forskning söker lesbiska och queera våldsutsatta sällan direkt stöd via verksamheter som är specialiserade på våld. Fler söker däremot indirekt hjälp via exempelvis psykologer, samtalsterapeuter eller andra typer av rådgivning. De söker för symptomen som kommer av att vara våldsutsatt, men berättar inte nödvändigtvis om våldet. Om terapeuterna inte identifierar våldsutsattheten finns risk för att våldet osynliggörs, förminskas eller omtolkas i psykologiska termer och behandlas som ett relationsproblem. Ovesen lyfter fram att det finns behov av långvarigt stöd även efter att relationen har tagit slut (Ovesen 2021).

Liknande resultat visas i en senare, men mindre, studie som undersöker processerna för att söka stöd. Den inkluderar både personer som hittade stöd och de som inte gjorde det. Studien bygger på 7 intervjuer med våldsutsatta hbtq-personer mellan 18 och 56 år. Resultaten visar att processen att söka stöd var en slingrig, ibland utdragen, upplevelse för de flesta av deltagarna. Ingen av dem började med en klar bild av problemet eller vilka

resurser som fanns. Förståelsen av problemet och vad man ska göra åt det utvecklades delvis i förhållande till responsen från dem som tog emot berättelsen om våldsutsattheten. Deltagarna provade olika strategier för att navigera i hjälpsökandeprocessen som exempelvis att prova hur det sociala nätverket reagerade och sökte sig fram genom formella instanser. Att inte vara öppen med sin sexualitet eller könsidentitet skapar högre barriärer för att söka hjälp och leder ibland till att den våldsutsatta isolerar sig mer och försöker att lösa problemet privat snarare än att söka hjälp i sitt sociala nätverk. Ytterligare barriärer för hjälpsökandeprocessen är osäkerhet om vilka stödsinstanser som finns och om de är inkluderande, samt oro för att bli negativt bemött oavsett om det gäller informellt eller formellt hjälpsökande. Forskarna påpekar att det finns ett stort utbud av allmänna stödinstanser som har en nyckelroll att spela som den första kontaktpunkten för att få tillgång till formellt stöd (Turner & Hammersjö 2024).

Internationella studier om hjälpsökande visar på likande resultat som de svenska, även om kulturell kontext förstås påverkar möjligheterna för hbtqi-personer att vara öppna med och tala om sin sexualitet eller könsidentitet. I en japansk studie som byggde på intervjuer och deltagande observationer undersöktes hbtq-personers uppfattningar om och erfarenheter av fysiskt, psykologiskt och sexuellt våld från en partner, samt hinder för att söka hjälp vid partnervåld. Några intervjupersoner hade egna erfarenheter av våldsutsatthet medan andra kände till att våld hade hänt en närstående eller hade hört talas om fall. Några av de hinder som angavs för att inte söka hjälp var rädsla för att andra skulle få reda på ens sexuella läggning, att öppenhet om partnervåld kunde leda till utfrysning från hbtq-sammanhang, att sexuella övergrepp gjorda av en kvinna inte kunde dokumenteras, samt en tro på att våld i nära relationer var något som paret själva skulle lösa. Utöver detta upplevdes det vara svårt att ta upp sexuell identitet och skador från partnervåld i möten med hälso- och sjukvård. Det fanns även en rädsla för sekundär traumatisering av myndigheter eller att polisen inte kommer att ta anmälan på allvar. I artikeln poängteras att i Japan är våld i nära relationer bland hbtq-personer något som sällan uppmärksammas (DiStefano 2009).

I en brittisk intervjustudie med 36 hbt-personer visas att hbt-personer kan ha svårt för att definiera våldet eftersom berättelsen om våld i hemmet bygger på heteronormativitet där män utövar våld mot kvinnor. En del hbt-personer hade, på grund av sin minoritetsstatus, låga förväntningar på att hitta en partner. Att börja definiera våldet medförde funderingar på hur våldet skulle tolkas av omgivningen, i synnerhet om man skulle söka formellt stöd. Detta påverkades även av oro för diskriminering på grund av rasifiering eller skambeläggande av den som utövade BDSM. Deltagarna som sökte hjälp vände sig vanligtvis till personer som stod dem nära, som familj och vänner. Forskarna drar slutsatsen att sociala krafter formar sociokulturella, interpersonella och individuella strategier för hjälpsökande. Våld i hbt-relationer är ett socialt problem, varför ansvar för att synliggöra och hantera våldet behöver ligga på samhällsinstitutioner (Donovan & Barnes 2020).

Två amerikanska studier fokuserar på formellt hjälpsökande. I den ena undersöktes formellt hjälpsökande utifrån sexuell läggning genom att använda data från National Crime Victimization Survey för perioden 2017–2019. Fyra former av formellt hjälpsökande bland våldsutsatta undersöktes: polisanmälan, psykologiskt stöd, kontakt med brottsofferorganisationer, samt hjälp via hälso- och sjukvården. Oavsett sexuell läggning var oddsen för att en våldsutsatt skulle anmäla brottet till polisen 2,09 gånger högre när våldsutövaren var en intim partner jämfört med när våldsutövaren var en släkting. Resultaten visade inga signifikanta skillnader mellan grupperna när det gällde att anmäla till polisen eller att söka vård. Författarna till studien menar därför att sjukvårdspersonal och poliser kan vara viktiga kanaler för information och tillgång till samhällsresurser för våldsutsatta homo-och bisexuella. Lesbiska och homosexuella offer var mindre benägna att söka hjälp från brottsofferorganisationer. Dessa resultat överensstämmer med resultat från tidigare forskning som visar att när sexuella minoriteter söker formellt stöd är de mer benägna att söka diskret, privat stöd som exempelvis psykologiskt stöd. Bisexuella våldsutsatta var mer benägna att söka psykologiskt stöd. Forskarna menar att beslut om att söka psykologisk eller medicinsk vård sannolikt påverkas av ekonomiska resurser och sjukförsäkringsskydd, medan beslut om att söka hjälp via brottsofferinstanser sannolikt påverkas av tillgången till verksamheterna och den våldsutsattas uppfattning om hur de skulle bli bemött om de sökte hjälp via det straffrättsliga systemet och andra liknande myndigheter (Martin m.fl. 2023).

I den andra studien undersöktes genom en riktad enkät hur formellt och informellt hjälpsökande fungerade under covid-19-pandemin. Deltagarna i studien utgjordes av 173 våldsutsatta kvinnor, transpersoner och ickebinära och över 18 år. Specifikt undersöktes om de sökte formellt stöd, vilket definierades som polis, sjukvård, skyddat boende/jour eller användningen av hjälplinjer, under de första månaderna av pandemin (mars 2020-augusti 2020), liksom om de sökte informellt stöd, vilket definieras som familj, vänner och religiösa ledare. Resultaten visar att transpersoner och ickebinära personer var mer benägna att kontakta polisen jämfört med ciskvinnor, vilket står i kontrast till tidigare forskningsresultat. En möjlig förklaring är, enligt forskarna, att mer allvarligt våld kan motivera kontakt med polisen. Samtidigt var transpersoner inte välrepresenterade i studien. De utgjorde bara 5,8 %, vilket innebär 10 personer (Shyrokonis m.fl. 2024).

I en australiensisk studie undersöktes hur hbtq+-personer sökte hjälp efter att ha varit utsatta för våld från en partner eller från någon i sin ursprungsfamilj. De som hade en husläkare som de kände var mer benägna att berätta för den, annars var det rådgivare eller psykologer som var mottagare för berättelsen om våldet. Personer födda i ett annat icke-engelskspråkigt land var minst benägna att söka stöd och berätta för någon. De som var hemlösa var mer benägna att berätta om våldet (Amos m.fl. 2023).

I några studier undersöks formellt hjälpsökande bland studenter. I en amerikansk studie om collegestudenter visade det sig att hbtq+-personer i högre grad än heterosexuella an-

mälde olika former av sexuellt våld till formella instanser både utanför och på campus. (Palmer m.fl. 2022). I en annan amerikansk studie undersöktes utsatthet för och anmälan av sexuellt våld och förväntade sociala reaktioner från andra bland bisexuella, homosexuella och heterosexuella collegestudenter. 677 studenter som rapporterade minst en incident av sexuellt våld sedan de registrerats vid sin institution fick besvara en enkät. Studenter som identifierade sig som bisexuella rapporterade i högre grad (63,8 %) än studenter som identifierade sig som lesbiska, homosexuella män och heterosexuella att de utsatts för sexuellt våld och var betydligt mer benägna att berätta om detta. Lesbiska och homosexuella män rapporterade att de förväntade sig mer negativa sociala reaktioner än heterosexuella våldsutsatta (Moschella m.fl. 2020). Vad gäller universitetsstudenters avslöjande av sexuella trakasserier, dejtingvåld och stalkning så har män lägre rapporteringsgrad, både formellt och informellt, jämfört med kvinnor i studien. Bisexuella, samt ickebinära och transpersoner berättade i högre grad om stalkning och sexuella trakasserier till formella stödinstanser (Mennicke m.fl. 2022).

Skillnader mellan hur cispersoner som tillhör sexuella minoriteter och transpersoner söker hjälp har också undersökts i en amerikansk studie. Svaren från 92 transpersoner och 325 cispersoner som tillhörde sexuella minoriteter jämfördes. Andelen hjälpsökande var högre bland transpersoner (84,1 %) än bland cispersoner från sexuella minoriteter (67,1 %). Dessutom sökte transpersoner oftast hjälp från vänner (76,7 %), följt av vårdgivare inom psykisk hälsa (39,5 %) och familj (30,2 %), medan formella stödinstanser som polis, stödlinjer och skyddade boenden för våldsutsatta hade låg nyttjandegrad. Det var mer sannolikt att våldsutsatta cispersoner från sexuella minoriteter (32,9 %) inte berättade om sin utsatthet för någon annan jämfört med våldsutsatta transpersoner (15,9 %). Forskarna menar att det är viktigt att differentiera mellan vänner och familj i forskning om stöd. Eftersom vänner ofta utgör den primära formen för stöd bör utbildningar om åskådarinterventioner anpassas för att hantera våld mot såväl cispersoner som transpersoner (Kurdyla m.fl. 2021).

I en litteraturöversikt visas att minoriteter utifrån könsidentitet och sexualitet drabbas av specifika riskfaktorer för våld i hemmet och möter specifika hinder för att få lämpligt och tillgängligt stöd. Riskfaktorer som heteronormativitet, heterosexism, sexuell stigmatisering, traditionella genus- och sexualitetsnormer, tidig stigmatisering och homofobiska trakasserier bidrar till att ytterligare försvåra hjälpsökandeprocessen för den som upplever våld i sina nära relationer (Lorenzetti m.fl. 2017).

Lesbiskas hjälpsökande

Genom intervjuer och fokusgrupper tillfrågades 47 amerikanska kvinnor i åldern 15–64 år som varit utsatta för våld i en lesbisk relation om sina upplevelser av att söka stöd hos hälso- och sjukvården, socialtjänst, rättsväsendet, samt stödmottagningar för våld i nära relationer. Av dessa var en transkvinna och tio tillhörde en etnisk minoritet. Det tog ofta lång tid att söka hjälp eftersom de hade svårt att identifiera att det var våld de var utsatta för. Många var redan innan de sökte hjälp oroliga för att inte bli sedda som ett trovärdigt

offer. De ville inte heller bli marginaliserade eller spä på fördomar om sexuella minoriteter. När formell hjälp söktes upplevde flera att de inte blev tagna på allvar, möttes av fördomar och några hade upplevt att deras situation skrattades bort. Det fördomsfulla bemötandet ledde till skam och en upplevelse av att inte tas på allvar. Några rapporterade dock om positiva upplevelser av stöd, framför allt från skyddat boende. I artikeln dras slutsatsen att homofobi genomsyrar de instanser som ska ge stöd till våldsutsatta. De specifika verksamheter som riktar in sig på stöd till lesbiska är dessutom få och svåra att hitta (Alhusen m.fl. 2010).

I en annan intervjustudie som publicerats i två artiklar synliggörs hur att både leva samkönat och ha barn försvårar hjälpsökandeprocessen. Några lesbiska mödrar var oroliga för att förlora vårdnaden till den biologiska fadern om våldet avslöjades. De undvek därför att söka stöd. Andra hinder var känslor av skam relaterade till våld i den samkönade relationen, förväntan på negativa reaktioner från stödverksamheter och brist på specifika lesbiska resurser (Oswald m.fl. 2010). När mödrarna fann sin situation vara ohållbar och när det ökande våldet påverkade deras hälsa och säkerhet negativt sökte de hjälp. Även en fördjupad fysisk och känslomässig trötthet, samt att våldet påverkade deras barn eller andra närstående negativt bidrog till att mödrarna sökte hjälp. En del sökte hjälp öppet utan att dölja sin sexualitet, våldet eller att förövaren var en kvinna. Några sökte hjälp utan att berätta om våldet. Ytterligare några försökte lösa det på egen hand utan att vända sig till någon för hjälp eller ens avslöja att de hade ett problem (Hardesty m.fl. 2011).

Bi- och homosexuella mäns hjälpsökande

I en litteraturöversikt om hjälpsökande bland män som utsatts för partnervåld visades att några mönster är gemensamma oavsett sexuell orientering. Skam, förnekelse och rädsla för att berätta var vanligt. Detta i kombination med att det var svårt att veta var man kan söka stöd och hjälp försvårade hjälpsökandet för våldsutsatta män (Huntley m.fl. 2019). En australiensisk enkätstudie om homosexuella, bisexuella och queera mäns utsatthet för våld i nära relationer och sexuellt våld visade att trots stor utsatthet var det ovanligt att anmäla våldet till myndigheter som polis eller sjukvård. Det var mycket vanligare att söka informellt stöd. Ungefär en tredjedel (35 %) berättade om våldet för en vän eller granne, 18 % för en rådgivare eller psykolog, och 17 % för en familjemedlem. En av sex diskuterade inte sina relationsproblem med någon annan. Andelen som rapporterade till sjukvård, polis eller andra myndigheter var låg: 6 % berättade om övergreppen för en läkare eller sjukvårdsrepresentant, 5 % för en polis, 3 % för någon som arbetade med hbtq-frågor, och 1 % för en hjälplinje. Studien visade också att hbq-män är motiverade att ingripa för att skydda andra män från våld och övergrepp och minska risken för våld. Av de 40 procent av de tillfrågade som hade bevittnat en våldsincident mellan hbq-män ingrep två tredjedelar aktivt på något sätt. Forskarna menar att detta öppnar för att arbeta med åskådarinterventioner för målgruppen. Den kollektiva och ofta offentliga karaktären av socialiseringsmönster för hbq-män kan skapa en ökad grad av synlighet för andra män, vilket ger utökade möjlig-

heter för utomstående att ingripa, uppmärksamma och förhindra övergrepp och våld (Salter m.fl. 2021).

Transpersoners hjälpsökande

Några amerikanska studier fokuserar specifikt på transpersoners hjälpsökande. Transpersoner har i likhet med män något svårare att söka och få stöd. I en amerikansk studie intervjuades 18 personer som identifierade sig som transpersoner och som hade lämnat en våldsam relation. Fokus låg på de former av hjälpsökande som deltagarna hade använt sig av. I gruppen transidentifierade inkluderades alla som definierar sig bortom hegemoniska definitioner av kvinna och man, varför även genderqueer och butch finns med utöver FTM, MTF, transfeminin och transmaskulin. Flertalet hade lämnat sin våldsamma relation med hjälp av vänner och familj. Många hade negativa uppfattningar om eller negativa erfarenheter av kontakter med polisen. Få övervägde resurser som härbärge eller skyddat boende. Deltagarna menade att genusnormer utgjorde hinder både för att ses sig som offer och för att få hjälp. För att betraktas som offer hävdade flera deltagare att man behöver framträda feminint. Deltagarna menade att de som arbetar inom de formella stödinstanserna har svårare att förstå sig på andra. Flera var oroliga för diskriminering och att inte bli trodda. De upplevde sig inte heller passa in i den form av stöd eller skydd som erbjöds. Rasifierade transpersoner upplevde mer diskriminering och bristande förtroende för polisen än vita transpersoner (Guadalupe-Diaz & Jasinski 2017).

I en studie om transpersoner visas att internaliserad transfobi påverkar hjälpsökandeprocessen. Några av deltagarna trodde att deras våldsamma relation var den bästa eller enda relation de kunde hitta. De förminskade våldet eller hade svårt att se sina upplevelser som våld eftersom det inte passade in i den heteronormativa samhällsberättelsen om mäns våld mot kvinnor. Särskilt maskulint kodade forskningsdeltagare kände inte igen sig i berättelsen om mäns våld mot kvinnor. Tolkningen av ens könsuttryck spelade in på och formade hjälpsökandeprocessen, både utifrån hur en identifierar sig, men också hur en uppfattas av andra. Hotet mot den fysiska säkerheten var en viktig faktor som motiverade deltagarna till att kontakta polisen trots att de var medvetna om den transfobi de sannolikt skulle möta. Deltagare som hade kontaktat polisen hade negativa erfarenheter. Flera deltagare var mer benägna att berätta om våldet för instanser som var inriktade på transpersoner. Forskaren drar slutsatsen att specifikt riktade insatser till transpersoner kan öka tillgången till mer formella resurser, såsom skyddade boenden, stöd i skolan och rättsligt skydd (Kurdyla 2023).

Stalkning och hjälpsökande

Sexuella minoriteter är i högre grad är utsatta för stalkning än heterosexuella. I en amerikansk studie om hjälpsökande vid stalkning jämfördes heterosexuella och sexuella minoriteter. Resultaten visar att deltagare som tillhörde sexuella minoriteter var betydligt mer benägna att söka hjälp än heterosexuella offer för stalkning. Inom gruppen sexuella

minoriteter var yngre respondenter, kvinnor och de som upplevde känslomässig påverkan av stalkningen är mer benägna att söka hjälp. Kvinnor, oavsett sexuell läggning, var mer benägna att söka hjälp för stalkning (Fleming m.fl. 2023).

Hinder för hjälpsökande

Som beskrivits ovan finns det flera hinder för att söka hjälp. En del av forskningsfältet fokuserar särskilt på hinder, eller barriärer som det också kallas. I tre forskningsöversikter identifieras barriärer för hjälpsökande. I den första sammanställdes studier som undersöker hinder för att söka hjälp för våldsutsatta lhbtq-personer. Tre övergripande hinder identifierades: 1) begränsad förståelse för problemet med lhbtq-personers specifika situation när de utsatts för våld i nära relationer, 2) stigmatisering av både identiteten och våldet och 3) systematiska orättvisor (Calton m.fl. 2016). I den andra forskningsöversikten studerades barriärer för formellt hjälpsökande i amerikanska studier. Forskarna identifierade 6 överordnade barriärer. 1) bristande kunskap, 2) brist på stödinstanser, 3) konsekvenser av att berätta om våld, 4) brist på materiella resurser, 5) personliga hinder och 6) systemfel. Specifika resultat för hbtq-gruppen återfanns i två studier. Dessa visade att forskningsdeltagarna var oroliga för att deras sexuella läggning eller könsidentitet skulle avslöjas om de sökte hjälp från myndigheter vilket gjorde dem mindre benägna att söka formell hjälp. Det fanns även en oro för att hjälpinstansen inte skulle tro på att man blev utsatt för våld i en samkönad relation (Robinson m.fl. 2021). Även unga hbtq-personer kan ha specifika hinder för att berätta om våldet. I en studie var det tydligt att de unga inte trodde att partnervåld var något att berätta om eller att det var privat. De som inte berättade om våldet upplevde mer minoritetsstress än de som berättade (Sylaska & Edwards 2015).

I den tredje forskningsöversikten om våld i samkönade relationer identifierades barriärer i studier om hjälpsökande som exempelvis ökad isolering och normalisering av våldet. Minoritetsstatusen försvårade hjälpsökandeprocessen på grund av stigmatisering och internalisering av stereotypa bilder av den egna gruppen, men även rädsla för diskriminering. Därtill kom den låga kunskapen om våld i nära relationer, svårigheten i att förstå våld som förekommer utanför ramverket mäns våld mot kvinnor. Sammantaget bidrar minoritetsstatusen till osynliggörande och förminskande av våld som utövas av kvinnor, samt normalisering av mäns våld vilket kan leda till att våld i samkönade relationer inte tas på allvar (Santoniccolo m.fl. 2023)

Osynliggörandet av våld i lesbiska relationer bekräftas i en forskningsöversikt som fokuserade på kvalitativa studier om våld i samkönade relationer mellan kvinnor publicerade mellan 2000 och 2019. Totalt 19 studier ingick. De barriärer som kom fram har att göra med samhällets och den egna synen på att våld inte förekommer i lesbiska relationer. Lesbiska saknade ramverk och ord för att förstå och beskriva våldet eftersom den samhälleliga dramaturgin bygger på mäns våld mot kvinnor. Det var också svårt att berätta om våldsutsatthet i hbtq-sammanhang eftersom många lesbiska par delar vänner och bekanta.

Föräldraskap kan också utgöra hinder då oro för förlorad vårdnad kan spela in. Det fanns en oro för att söka hjälp på skyddade boenden och andra stödverksamheter för våldsutsatta kvinnor då de inte är vana vid att förhålla sig till kvinnliga förövare. Forskarnas rekommendationer till yrkesverksamma som möter våldsutsatta i lesbiska relationer är att de behöver utmana heteronormativa antaganden om våld och synliggöra queera relationer. De behöver också ta till sig att det finns maktdynamiker i lesbiska relationer som kan bygga på etnicitet, socioekonomi, ålder och andra faktorer. Utöver detta behövs en medvetenhet om de negativa erfarenheter som kan finnas av stödverksamheter (Harden m.fl. 2022).

Som vi sett tidigare i rapporten kan transpersoner uppleva specifika hinder för att söka och få hjälp. I en brittisk kvalitativ studie intervjuades 24 transpersoner om barriärer för att söka hjälp vid våld i nära relationer. Resultaten visar att det finns flera barriärer såsom förväntningar på ett transfobiskt bemötande, brist på kunskap om transpersoners behov och heteronormativt bemötande. Deltagarna önskade sig ett individualiserat bemötande som inte nödvändigtvis behövde ske inom hbt-inriktade verksamheter (Rogers 2016). I en systematisk granskning och kvalitativ metaanalys undersöktes forskning om partnervåld mot transpersoner. Hinder för hjälpsökande för våldsutsatta transpersoner inkluderade direkt upplevd exkludering från stödinstanser som exempelvis könssegregerade jourer, polis och rättsväsende. Förväntad exkludering som var grundad i offrens rädsla för transfobiska reaktioner ledde till undvikande av att söka stöd. Andra hinder för att söka stöd berodde på att ens dokument inte visar rätt könsidentitet. Bland de underlättande faktorerna fanns positiva erfarenheter av informellt stöd och formellt stöd. Forskarna menar att för att förbättra stödet till våldsutsatta transpersoner krävs utbildning om transpersoners utsatthet, traumamedveten behandling och bemötande, ökade rådgivningsresurser för våldsutsatta, ökad inkludering av transpersoner i vanliga skyddade boenden, samt att stödinstanserna tydligt signalerar vilka verksamheter som är transvänliga och att inkluderande rekrytering görs till skyddade boenden (Marrow m.fl. 2024).

Att berätta eller ej

Olika faktorer påverkar om och hur våldsutsatta hbtqi-personer berättar om sin situation. Som vi sett tidigare i rapporten berättar de flesta om sin våldsutsatthet för vänner och familj. Det finns faktorer som kan underlätta för en våldsutsatt person att berätta om sin situation. En viktig faktor är hur ens sociala nätverk regerar på berättelsen. I en amerikansk studie om unga hbtq+-personers upplevelser av att berätta om våld i nära relationer visade det sig att viktiga faktorer för att underlätta berättandet var en lyssnande stödjande inställning och att erbjuda hjälp. Försvårande för berättandet var när mottagaren inte förstod situationen eller gav råd som inte var hjälpsamma. (Sylaska & Edwards 2015). I en studie om unga vuxna tillhörande en minoritet utifrån sexualitet eller könsidentitet och som utsatts för sexuellt våld framkom att det var lättare att berätta för andra minoriteter med liknande erfarenheter. De gav bättre stöd och det fanns en känsla av släktskap (Temple m.fl. 2024).

När effekterna av att berätta om erfarenheter av våld för vänner eller familj undersöktes i en amerikansk enkätstudie visade det sig att berättande om våldsutsatthet var kopplat till negativa konsekvenser. Dessa samband var konsekventa mellan grupper av såväl rasifierade som sexuella minoriteter. Forskarna menar att föreställningen om att det alltid är bra att berätta om sin våldsutsatthet behöver utmanas. De menar att det endast är till hjälp när det sker i ett bekräftande och säkert sammanhang och mottagaren svarar på lämpligt sätt. Forskarna lyfter fram att utbildning av vänner och familj kan förbättra stödet och bidra till att mildra negativa responser (Mennicke m.fl. 2022).

I en amerikansk kvalitativ studie om transpersoners och ickebinäras erfarenheter av att berätta om våldsutsatthet intervjuades 9 deltagare som hade blivit utsatta för våld i en nära relation. För deltagarna i studien var erfarenheterna av våld och hjälpsökande sammanflätade med könsidentiteten. Många deltagare menade att transfobi och förminskande av våldet hindrade dem från att berätta för andra om sina erfarenheter av våld. Detta påverkade hur de berättade om sina upplevelser av våld för andra och hur andra reagerade på deras berättelse. Deltagarna berättade främst om sina erfarenheter av våld för sådana som de uppfattade skulle stödja deras könsidentitet (Kurdyla 2023).

Att hantera våldsutsatthet

Den som är utsatt för våld i nära relationer skapar ofta egna strategier för att hantera relationen och skydda sig själv. Det kan vara mer eller mindre hjälpsamma strategier. Genom strategier och stöd kan ens motståndskraft mot våldets negativa påverkan ökas. I några studier visas hur olika strategier för att klara av relationen och lämna den används.

I en intervjustudie om hur unga män hanterar våld i nära relationer där 25 hbq-män i åldern 25–28 år intervjuades kom både hjälpsamma och mindre hjälpsamma strategier för att hantera våldet fram. De mindre hjälpsamma strategierna bestod i att söka distraktion genom substansanvändning eller tillfälligt sex, att förneka våldet och efter att ha tagit sig ur relationen undvika framtida relationer. Mer hjälpsamma strategier för att hantera den våldsamma relationen bestod i att kognitivt omvärdera relationen, ventilera sina känslor och söka informellt eller formellt stöd. Copingstrategierna användes i olika grad beroende på om relationen var pågående eller avslutad (Brandt & Stults 2023). Via en enkätundersökning visades att homo- och bisexuella män sällan använder sig av socialt stöd med hänvisning till homofobi och bristen på förståelse för våld i samkönade relationer. De använde sig i mindre grad av planering som copingstrategi än forskarna hade förväntat sig. Exempel på planerad coping i samband med partnervåld är att skapa en säkerhetsplan för att skydda sig mot förövaren, göra upp planer för att lämna förövaren eller spara pengar för att säkerställa ekonomisk frihet (Goldberg-Looney m.fl. 2016). Som vi sett tidigare i rapporten har många hbtqi-personer svårt att identifiera sig som våldsutsatta, vilket eventuellt kan vara en förklaring till den lägre graden av säkerhetsplanering.

Undvikandestrategier som coping kom också fram i en turkisk kvalitativ studie om 20 transpersoners (19 transmän och 1 transkvinna) användning av copingstrategier. Deltagarna uppgav att de utsattes för våld från familjemedlemmar så som psykologiskt och verbalt våld och att deras känslomässiga behov inte tillgodosågs. De hotades, vräktes från hemmet, blev exkluderade, hade begränsad frihet och hindrades från att få tillgång till hälso- och sjukvårdstjänster. Den vanligaste copingstrategin var att informera sig, söka socialt stöd och att reagera på våldet. Den minst vanliga strategin var att ignorera våldet, att inte reagera, samt att isolera sig. Forskarna rekommenderar att kliniker som ger transbekräftande vård bör ägna särskild uppmärksamhet åt de intervjuer de har med transpersoners familjer. Dessutom bör kliniker stödja transpersonernas användning av copingstrategier som hjälper dem att hantera våldet (Göksel m.fl. 2023).

Forskning om coping tenderar, som i ovanstående studier, fokusera på hur människor hanterar svåra händelser. Det är dock väsentligt att även undersöka hur människor hanterar livet efter att ha lämnat en våldsam relation. I en intervjustudie med 28 hivsmittade män tillhörande en sexuell minoritet som hade lämnat en våldsam relation kom det fram att flertalet kände sig stärkta i att ha kunnat lämna den våldsamma relationen. De kunde fokusera mer på sina egna behov trots att de hade haft knapphändigt med socialt stöd när de lämnade relationen. Det tidigare våldet medförde dock att flera av deltagarna isolerade sig mer och kände oro över framtida relationer. För att kunna fånga in copingprocesser och meningsskapande över längre tid efter att någon lämnat en våldsam relation rekommenderar forskarna longitudinella studier (Valentine m.fl. 2013).

Copingstrategier görs ofta individuellt, men kan stärkas av kollektivt stöd. Två amerikanska studier om resiliens som fokuserar på transkvinnor pekar på vikten av stöd från andra (Sherman m.fl. 2022; Winiker m.fl. 2023). I den ena studien om motståndskraft intervjuades 16 transkvinnor med blandad etnisk bakgrund. Studien lade fokus på transkvinnornas dagliga rutiner, sociala nätverk, erfarenheter av olika former av våld, copingmekanismer, källor till motståndskraft som svar på våld och effekterna av pandemin covid-19. Resultaten visar att det våld som transkvinnor utsätts för är vanligt förekommande, och utövas av både främlingar och individer som de känner. Intervjudeltagarna rapporterade flera copingstrategier som exempelvis rutiner för omsorg om sig själv, fritidsbeteenden som träning, matlagning och kreativa utlopp. Därtill kom beteendemässiga anpassningar, såsom våldsberedskap, att se erfarenheter av våld som en styrka. Forskarna lyfter fram transbekräftande kognitiv beteendeterapi som en form för stöd som skulle kunna ha en positiv effekt på målgruppen. Genom den kan man bygga upp självkänsla och copingmekanismer samtidigt som transidentiteten bekräftas (Winiker m.fl. 2023).

I den andra studien intervjuades 19 svarta transkvinnor som utsatts för interpersonellt våld om strategier för resiliens och coping. Interpersonellt våld definierades som fysiskt, sexuellt och psykiskt våld, samt diskriminering. Intervjuerna utgjorde del i ett projekt som fokuserade på föräldraskap. Svarta transkvinnor som överlevt interpersonell våldsutsatthet

har vissa copingbeteenden som liknar ciskvinnors, men det finns variation både i våldet och i hanteringen av utsattheten. Svarta transkvinnor drabbas av flera former av våld och diskriminering. De två vanligaste sätten att hantera våldsutsattheten var att söka hjälp och vägledning Många deltagare fann styrka hos andra transpersoner, något som normaliserade deras upplevelser och tillät dem att vara synliga. Kvinnorna ägnade sig ofta åt självskyddande copingbeteenden som syftade till att överleva på kort sikt, tillgodose grundläggande behov och hålla sig själv och sina nära och kära så säkra som möjligt. Flera av kvinnorna sökte hjälp från religiösa samfund och fick styrka genom andlighet och bön. Några deltagare ägnade sig åt substansbruk omedelbart efter exponering för våld för att hantera stressrelaterade symtom och oönskade känslor, såsom nedstämdhet, påträngande tankar och störd sömn. Detta sätt att hantera situationen är typiskt för personer som utsätts för våld och för personer med PTSD. En del kvinnor bar också vapen som en form av självskydd. Forskarna lyfter fram att även om många deltagare möttes av diskriminering och våld från polis och vårdgivare, visar forskning att ökad tillgång till kunniga och könsbekräftande resurser kan skapa en trygg och välkomnande miljö för svarta transkvinnor som söker hjälp efter att ha utsatts för våld. För att främja motståndskraft bland svarta transkvinnor behövs även könsbekräftande och mångkulturellt kompetenta stödinsatser (Sherman m.fl. 2022).

Kunskap och bemötande inom stödverksamheter

Kunskapsbrist ses ofta som en orsak till bristande bemötande när hbtqi-personer som är våldsutsatta söker stöd och hjälp. Utöver kunskapsbrister grundar sig det dåliga bemötandet på diskriminerande attityder, strukturella normer och oförmåga att vara öppen för olika slags relationer och könsidentiteter. I den här delen går vi igenom bemötande, både från de hjälpsökandes och från stödverksamheternas perspektiv. Dessutom tar vi upp kunskap och kunskapsbehov, och slutligen studier som har syftat till att öka kunskapen och förbättra bemötandet.

Bemötande och önskat bemötande

Vad som ingår i ett bra bemötande kan vara svårfångat, men ofta lyfts egenskaper som empati, lyssnande och icke-dömande attityder fram som grundstenar för ett bra bemötande. Detta ställs ofta i kontrast till bristande bemötande. I flera studier undersöks upplevelser av bemötande och önskat bemötande. I en kanadensisk studie, där 280 homosexuella, lesbiska och queera personer deltog, genomfördes enkäter och psykologiska testskalor. De som hade sökt hjälp fick värdera hur hjälpsamt det varit. De fick också granska listor över potentiella hbtq-inkluderande stödinsatser. Teoretiskt användes en barriärmodell för att dela in resultaten i två lager. I det första lagret som avser omgivningen framkom att många deltagare inte hade förtroende för allmänna hjälpinstanser, utan ville ha specifika instanser för hbtq-personer. Dock var de specifika hjälpinstanserna allt för få.

Många framhöll att kunskap om hbtq-personer, ett icke-fördömande bemötande och erfarenhet av att arbeta med hbtq-personer var viktigt för att hjälpgivare skulle kunna förstå och respektera dem. I det andra lagret som avser socialisering framkom att de som var mer öppna med sin sexualitet hade lättare att söka stöd när de varit utsatta för partnervåld än de som dolde sin sexualitet. En av slutsatserna är att hjälpinstanser måste vara tydligare med att de stödjer hbtq-personer och aktivt söka upp de som är mindre öppna. Ett könsneutralt språk kan också underlätta mötet med våldsutsatta hbtq-personer. Stödinstanser måste även visa att de aktivt stödjer hbtq-personer (St. Pierre & Senn 2010). Upplevelsen av att det inte finns tillräckligt med stödinsatser för hbtq-personer återkommer i andra studier. Många önskar sig stödformer som är inriktade på sin egen grupp (Alhusen m.fl. 2010; Freeland m.fl. 2018; Amos m.fl. 2023; Kurdyla 2023).

I en amerikansk intervjustudie undersöktes hur lesbiska mödrar som utsatts för våld i nära relation upplevde professionellt stöd och rådgivning. De 24 deltagarna (12 svarta, 9 vita och 3 latinamerikaner) var mellan 23 och 54 år gamla. 15 av dem hade fått rådgivning, medan 9 inte hade det. De lesbiska mödrar som hade fått rådgivning var yrkesarbetande och hade självrapporterade psykiska problem. De hade ekonomiska resurser och upplevde sig behöva hjälp. De hade fler och yngre barn än de som inte sökte stöd. Därtill hade de inte helt brutit med förövaren. Ett mindre antal barn och att ha brutit med förövaren var signifikant för dem som inte hade sökt stöd. Klass påverkade också möjligheterna att söka och få stöd. Många av dem som inte hade sökt stöd var arbetslösa eller arbetade i ett serviceyrke. Rådgivarna uppfattades vara mest till hjälp för att ta itu med övergreppen och stärka deltagarnas självbestämmande. De var minst hjälpsamma när de skuldbelade den utsatta eller ignorerade våldet. I artikeln konstateras att de som ger stödinsatser behöver öka sin kunskap om villkoren för hbtq-personer, samt arbeta med sina egna fördomar. De behöver vara mer öppna för att kunna möta den här gruppen (Oswald m.fl. 2010).

Transkvinnor har ofta en svår situation på skyddade boenden. I en mindre amerikansk kvalitativ studie om tre transkvinnors erfarenheter av att bo på kvinnojoursboende framkom att ciskvinnor som bodde på samma boende kunde bete sig aggressivt mot transkvinnor. Att få möjlighet att bo i kvinnojourens boende skapade en känsla av att vara både trygg och otrygg samtidigt. Kvinnorna kände sig fysiskt säkra från sina våldsamma partners men känslomässigt och psykologiskt osäkra i närheten av andra boende, särskilt de som uppvisade aggressivitet. Deltagarna kände att personalen stöttade dem, men de var besvikna på hur de hanterade ciskvinnorna som betedde sig illa. Deltagarna uppskattade om personalen frågade om allt stod rätt till och frågade om pronomen. Forskarna pekar på vikten av utbildning om transpersoner för personal på skyddade boenden men också för de som bor på skyddade boenden för att öka inkluderingen av transpersoner (Leat m.fl. 2023). I en australiensisk enkätstudie ställdes frågor om hur hbtq-personer vill söka stöd och hjälp när de drabbats av familjevåld. Transpersoner och ickebinära personer föredrog hbtq-specifika tjänster i högre grad än cispersoner, medan bisexuella, pansexuella och asexuella personer föredrog hbtq-inkluderande stödinstanser (Amos m.fl. 2023).

Tidigare erfarenheter av diskriminering kan påverka benägenheten att söka formell hjälp. En del våldsutsatta hbtq-personer använder sig av selektiv öppenhet i mötet med formella stödinstanser för att minska sannolikheten för diskriminering. Även om selektiv öppenhet tydligt minskar förekomsten av öppen diskriminering, osynliggör strategin samtidigt de unika behoven våldsutsatta hbtq-personer har. Strategin skyddar inte heller mot subtilare former av diskriminering (Lim m.fl. 2023).

Kunskap och bemötande

I flera studier konstateras att stödverksamheter som arbetar med våld i nära relationer, men inte specifikt riktar sig till hbtqi-personer, ofta saknar kunskap om hbtqi-personers villkor och har svårt att nå gruppen - oavsett om det gäller offer eller förövare. Detta beror ofta på att våld i nära relationer bygger på det heteronormativa antagandet att det endast är män som utövar våld mot kvinnor (Hines & Douglas 2011; Ford m.fl. 2013; Donovan. & Barnes 2020). Bland dem som arbetar med hbtqi-personer, men inte med våld i nära relationer finns kunskapsbrister om våld (Hancock m.fl. 2014).

Några studier tar upp hur hbtq-personer som utsatts för våld i nära relationer bemöts inom det allmänna stödet som inte är inriktat specifikt på hbtq-personer. I en enkätstudie om hjälpinsatser i Los Angeles med personer från såväl chefer som personer som arbetar direkt med stödåtgärder visades att en stor andel av respondenterna förlitade sig på stadens hbtq-center, särskilt dess program för förebyggande och ingripande av våld i hemmet, och för sekundärt stöd med hbtq-klienter. Utbildningsnivån om hur våld i nära relationer upplevs och bör hanteras bland hbtq-personer var överlag låg. Även om respondenterna arbetade med förebyggande och/eller interventioner av våld i nära relationer kände de sig otillräckligt förberedda för att hjälpa hbtq-personer. Detta gällde särskilt för homo- och bisexuella män och transpersoner. En av slutsatserna i artikeln är att utbildning bör fokusera på hur man bedömer sexuell läggning och könsidentitet, samt hur man identifierar hbtq-personer. Utbildningar bör också vara långsiktiga och följas upp kontinuerligt. Specifika stödinsatser för hbtq-personer rekommenderas också. Likaså skyddade boenden som är säkra för hbtq-personer (Ford m.fl. 2013).

I en amerikansk studie intervjuades 10 yrkesverksamma (fyra kuratorer, tre socialarbetare och tre psykologer) med minst två års erfarenhet av att ha arbetat med hbtq-personer som utsatts för våld i nära relation om sina erfarenheter av att stödja gruppen. Flera deltagare lyfte fram att det var svårt för hbtq-personer att läka eftersom de utöver att ha upplevt partnervåld hade erfarenheter av diskriminering och utsatthet. Även tidigare negativa erfarenheter av vårdgivare utgjorde hinder för terapiprocessen. Deltagarna pekade också på bristande resurser som en svårighet för att kunna ta emot tillräckligt många hjälpbehövande. Bristande kunskap var ett återkommande problem. Forskarna lyfter fram att ökad medvetenhet och lyhördhet för hbtq-personer bör prioriteras. Praktiker som arbetar med våld i nära relationer bör vara medvetna om hur svårt det kan vara att identifiera sig som en hbtq-person i ett heteronormativt samhälle. De menar att i sin praktik bör man

reflektera över de konsekvenser som diskriminering, rasism, sexism, homofobi, transfobi, makt, privilegier och förtryck har på det egna respektive klienternas liv (Alston m.fl. 2021).

Stödinsatser bromsas ofta av heteronormativa förståelser av klienter. Ett exempel kommer fram i en brittisk studie där fem terapeuter fick svara på hur de förstår partnervåld i queera relationer. Specifikt för studien var att terapeuterna arbetade i småstads- och landsbygdsmiljöer i sydvästra England, vilket skiljer sig från storstadsmiljöer där fler resurser finns tillgängliga. Resultaten visar att dominerande heteronormativa diskurser präglar förståelsen av våld i queera relationer. Ojämlikheter på grund av kön och sexuell läggning kan oavsiktligt vidmakthållas i terapin trots uppriktiga påståenden om inkludering (Bytheway & Stephens-Lewis 2024). I stödverksamheter där man arbetar med våld i nära relationer kan alltså kunskapen om hbtqi-personer vara låg, medan i hbtqi-inriktade verksamheter finns kunskap om hur man bäst bemöter gruppen. I en intervjustudie med sju yrkesverksamma som arbetade i organisationer med fokus på stöd till queera personer framkom tre sätt att arbeta med gruppen för att skapa ett bra stöd och även arbeta med social rättvisa: 1) mångfald genom att representera sina klienters bakgrund och historia, 2) inkludering genom bekräftelse som erkänner de unika behoven hos queera personer som varit utsatta för våld, och 3) strategier relaterade till social rättvisa, som att arbeta antiförtryckande, stärka sina klienter, samt förespråka social förändring (Bermea m.fl. 2019).

Problematisering av transpersoner

Synen på hur transpersoner ska tas emot och bemötas skiljer sig ofta från när hela hbtqi-gruppen studeras. Transpersoner problematiseras mer av yrkesverksamma. I två artiklar analyseras en fallstudie där en transkvinna söker hjälp för våld i nära relation via en stödinstans. 75 personer i Kanada och USA som arbetar med stödinstanser för våldsutsatta fick svara på hur de ser på att stödja transkvinnor som utsätts för våld (Merken m.fl. 2023; Moton m.fl. 2023). I den ena artikeln diskuteras systematiska fördomar och transfobi. Deltagarna tog upp de problem som transkvinnor drabbas av i det straffrättsliga systemet, bland annat blir de felkönade och har en bristande tilltro till både polis och domstolar (Merken m.fl. 2023). I den andra artikeln diskuteras neutralitet som ett sätt att bemöta våldsutsatta transkvinnor som söker stöd. Av de 75 anställda som svarade förespråkade de flesta ett transneutralt synsätt. Många strävade efter att ”behandla alla lika” oavsett könsidentitet. Forskarna kallar strategin för transneutralitet och anser att den har skadliga konsekvenser för våldsutsatta transkvinnor som söker hjälp. Ett transneutralt synsätt missar den specifika utsatthet som finns. Forskarna efterlyser mer strukturellt stöd till stödverksamheter för att de ska kunna implementera ett hållbart transinkluderande arbete med våld i nära relationer (Moton m.fl. 2023).

I en australiensisk studie undersöktes, genom intervjuer med 19 chefer och medarbetare, hur kvinnoseparatistiska stödinsatser förhåller sig till transkvinnor. Resultatet visar på blandade erfarenheter och åsikter. Ett flertal av de intervjuade var tveksamma till att anställa transkvinnor och män, medan de i högre grad kunde tänka sig att ge stöd till

transkvinnor i sin verksamhet. Tydligt var dock att flertalet av de intervjuade balanserade mellan att stå upp för transkvinnors rätt till stöd och att oroa sig för att ciskvinnor som be-hövde stöd skulle känna sig mindre trygga (Gottschalk 2009). Som märks i de tre artiklarna om bemötande av transkvinnor vacklar personalen mellan rätten till stöd för alla våldsutsatta och problematisering av transkvinnor i verksamheten, vilket medför att bemötandet riskerar att bli diskriminerande. Inte hellre det transneutrala angreppsättet verkar bidra till att våldsutsatta transkvinnor får det bemötande de behöver.

Svårigheter att stödja män

Våldsutsatta män sticker ut som en ytterligare kategori som har svårt att få rätt stöd och bemötande. Tre studier tar upp problem med att hitta ställen som tar emot män och att hantera mäns våldsutsatthet. I en australiensisk studie genomfördes semistrukturerade intervjuer med representanter för fyra organisationer som tillhandahåller stöd för män som är utsatta för våld av en annan man. De intervjuade menade att män möter såväl homofobiska som heteronormativa hinder när de söker stöd. Offer som väljer att söka hjälp har ofta inget annat val än att vända sig till hälsocentraler för hbtqi-personer för att få stöd. Forskarna påpekar att dessa tjänster inte är specifikt utformade för att hantera våld i samkönade relationer, utan fungerar som en allmän hälsoresurs för hbtqi-personer. Män som har sex med män vänder sig sällan till polisen för att få hjälp och när de gör det är det bara i fall av extremt våld. Det finns en rädsla för homofobt bemötande (Kay & Jeffries 2010).

I en brittisk studie med fokus på en hjälplinje för våldsutsatta män framkom att hbtq-män i lägre grad än andra män använde sig av hjälplinjen. Forskarna menar att den låga andelen hbtq-män som söker stöd via hjälplinjen tyder på att antingen 1) hbtq-män är mindre benägna att berätta om våldet som de utsätts för eller har färre möjligheter att göra det, 2) att yrkesverksamma identifierar och hänvisar våldsutsatta hbtq-män till specialiserade stödinstanser för målgruppen eller 3) att möjligheterna att fråga hbtq-män om deras utsatthet var begränsade (Hine m.fl. 2022).

I en svensk studie om våldsutsatta män intervjuades yrkesverksamma i organisationer som tar emot våldsutsatta män. Fokus låg på terapeutiska strategier och de utmaningar som uppstod i mötet med våldsutsatta män. Tre olika organisationer inkluderades i studien: en organisation för våldsutsatta hbtq-personer, ett kriscentrum för män och en sjukhusklinik med inriktning mot sexuell hälsa. Tretton personer intervjuades, varav sju män och sex kvinnor som arbetade som kuratorer, socionomer och psykoterapeuter. Deltagarna fick reflektera över vilka strategier de använde för att möta våldsutsatta män. Resultat visar att det är liknande problem och utmaningar som i arbetet med mäns våld mot kvinnor. Dock behövde de i högre utsträckning arbeta med skamreduktion för att kunna bemöta våldsutsatta män, särskilt gällande sexuellt våld. Det fanns en rädsla för att inte bli tagen på allvar vid hjälpsökande. Den inneboende konflikten mellan maskulinitet och våldsutsatthet gäller alla män som söker hjälp oavsett sexualitet (Persson 2021).

Familjevåld som drabbar hbtq-personer

Familjevåld och kollektivt våld mot hbtq-personer som inte relateras till hederskultur osynliggörs ofta inom stödverksamheter, vilket medför att många yrkesverksamma inte ställer frågor om detta (Bourne m.fl. 2023; Donovan m.fl. 2023). I en australiensisk studie visas att hbtq-personer ofta har svårt att känna igen och namnge våld som utövas av familjemedlemmar Forskarna menar därför att det är särskilt viktigt att yrkesverksamma som möter våldsutsatta hbtq-personer är uppmärksamma på risken för våld i olika relationer och ställer lämpliga frågor för att fastställa risken. Förutom att förbättra kunskapen om våld mot hbtq-personer inom verksamheterna rekommenderar forskarna satsningar som synliggör familjevåld som drabbar hbtq-personer (Bourne m.fl. 2023).

I en studie om hbtq-personer och familjevåld genomfördes enkäter, intervjuer och fokusgrupper med hbtq-personer och yrkesverksamma. Studien visar att familjevåld är ett stort problem för queera personer, inte bara i etniska minoritetsgrupper. Det framkom att det var mer sannolikt att transpersoner och personer med funktionsnedsättning råkade ut för familjevåld. Identitetsbaserade kränkningar och kontroll var den vanligast förekommande formen av våld följt av emotionellt våld. Resultaten visar, precis som i annan forskning, att de queera deltagarna som var våldsutsatta sällan sökte stöd direkt vid de instanser som är specialiserade på våld i nära relationer. De sökte framför allt informellt stöd via vänner eller söker rådgivning eller terapi. Vad gäller de yrkesverksamma saknade de utbildning om de särskilda sätt som queera personer kan utsättas för våld. Författarna till studien menar att yrkesverksamma som arbetar med våld i nära relationer vanligtvis förknippar våld i familjen med etniska och rasifierade minoriteter och trossamfund, samt kopplar det till särskilda former av våld som hedersrelaterat våld och förtryck, tvångsäktenskap och kvinnlig könsstympning. Den här dominerande förståelsen av familjevåld har två centrala konsekvenser: 1) den utgör ett hinder för queera personer, oavsett grupptillhörighet, att söka och få det stöd de behöver för att hantera sin utsatthet för våld i nära relationer, och 2) att de som arbetar inom offentliga verksamheter och inom civilsamhället med våld i nära relationer inte känner sig tillräckligt kompetenta för att på ett lämpligt sätt bemöta queera personer som utsatts för våld i familjen. Forskarna drar slutsatsen att det är viktigt att ha tjänster som uttryckligen vänder sig till queera personer, för att visa på inkludering, erkännande av olika behov och respektfullt bemötande. Queera personer bör också erbjudas att delta som medborgare, anställda och tjänsteanvändare i utvecklingen av stödinstanser (Donovan m.fl. 2023).

Bemötande av dem som utövar våld

Studier om hur stöd kan ges till hbtq-personer som utövar våld mot partner är ovanliga. Vi hittade endast två artiklar. I en amerikansk enkätundersökning till verksamheter som ger stöd till förövare som tillhör gruppen hbtq-personer framkom att många yrkesverksamma tyckte att det var svårt att integrera förövare från hbtq-gruppen i den sedvanliga gruppterapin. En anledning var att de kunde känna sig otrygga i heteronormativa grupper, en

annan är att stödet bygger på heterosexuella mäns erfarenheter och behov. Hbtq-personer fick ofta individuellt stöd istället för gruppterapi. Detta är dock mer kostsamt och bristande resurser och ojämn finansiering sätter upp hinder. En del stödinstanser arbetade med att ha ett mer genusneutralt språk för att försöka inkludera hbtq-personer i gruppterapin. Andra refererade dem till stödverksamheter i större städer. Utifrån resultaten rekommenderas att stödverksamheter behöver arbeta mer med att adressera homofobi, sexism, rasism, samt synliggöra dominans och underordning oavsett sexualitet eller könsidentitet (Cannon 2019).

I en brittisk artikel intervjuades 23 yrkesutövare som erbjuder interventioner till förövare som är våldsamma och kränkande i sina intima relationer. Resultaten visar att många deltagare utgick från ett likhetstänkande för att förklara att våld i hemmet kan förekomma i alla relationer oavsett sexualitet eller kön, och att beteenden som leder till övergrepp av olika former är mänskliga beteenden. Oavsett kön eller sexualitet kan förövaren ha problem med anknytning, beroende och ilska. Deltagare som hade en feministisk förståelse av våld i nära relationer och problematiserade heterosexuell maskulinitet resonerade snarare om skillnader beroende på sexualitet och könsidentitet. Heterosexuell maskulinitet sågs som en grundläggande faktor för heterosexuella mäns övergrepp. Omvänt problematiserades inte genus i våldsamma relationer inom hbt-gruppen. I artikeln konstateras att hur yrkesverksamma förstår hbt-relationer och våld i nära relationer har avgörande betydelse för utvecklingen av lämpliga interventioner. Det finns faror med att anta att relationsdynamiken för hbt-personer och heterosexuella personer är lika. Det kan leda till antaganden om att den våldsamma partnern iscensätter en kränkande heterosexuell maskulinitet och offret iscensätter heterosexuell femininitet. Författarna menar att bemötandet av våld mot förövare som utöver våld i hbt-relationer måste bygga på kontexten av homo-, bi- och transfobi samt de olika sätt på vilka genus och makt kan påverka hbt-relationer beroende på individers kön, ras, klass och andra identiteter (Donovan & Barnes 2019).

Strukturella hinder

Det är inte bara kunskap och bemötande som förhindrar ett bra omhändertagande av våldsutsatta hbtqi-personer. Förutsättningarna kan hindra även när vilja finns. I en litteraturöversikt påvisas att avsaknad av samordnade policy- och planeringsåtgärder för hbtq-personer som drabbas av våld i nära relationer hindrar inkluderande stödinsatser (Subirana-Malaret m.fl. 2019). I en australiensisk studie undersöktes de strukturella villkor som präglar implementeringen av hbtq-inkluderande stödinstanser för våld i nära relationer. 19 intervjuer med representanter för olika typ av stödverksamheter genomfördes. Tre övergripande faktorer som hindrade eller försvårade implementeringen av inkluderande stödverksamheter identifierades: 1) internt och externt motstånd, 2) svårigheter med att uppfylla krav på inkludering med begränsade resurser och 3) politisk vilja och hbtq-synlighet inom den officiella politiken. Forskarna menar att den sporadiska tillgängligheten av tjänster för våldsutsatta hbtq-personer kan hänföras till grundläggande brister

inom flera sektorer och politiska landskap. Samarbete mellan olika organisationer behövs, därtill krävs kollektivt påverkansarbete för att övervinna problemen (Lim m.fl. 2024).

En annan artikel, som bygger på samma data som ovanstående, fokuserar på politiseringen av statistik i Australien. Avsaknaden av tillräckliga data om hbtqi-personers utsatthet för våld och behov av stöd står i vägen för satsningar på att göra stödinstanser mer inkluderande. Studien visar att det enligt yrkesverksamma redan finns tillräckligt med data för att stödja investeringar i inkluderande stödinstanser. Data har samlats in och sammanställts under många år av olika organisationer trots att resurserna ofta inte räcker till. Genom förbättrad infrastruktur och utbildning kan utbyggnaden av befintliga verksamheter för våld i nära relationer stödja så att de på bättre sätt kan ta hand om fler hbtqi-personer. Även om omfattningen och allvarlighetsgraden av våld i nära relationer mot hbtqi-personer är väletablerad finns det fortfarande behov av mer forskning om lovande praxis. Dessutom behövs mer nyanserad och specifik information om de särskilda behov och erfarenheter som olika hbtqi-grupper har. Författarna menar att man behöver skapa fler inkluderande stödinstanser för att kunna få fram ytterligare evidens om behoven av stödinstanser för hbtqi-personer som utsätts för våld. På så vis är behov av data och behov av inkluderande stödverksamheter sammanflätade frågor. Dessutom är stödinstanserna avgörande för att generera bättre data (Lusby m.fl. 2023).

Kunskap och kunskapsbehov

Kunskap och behov av kunskap undersöks i några studier. Det som är gemensamt för studierna är att de visar på bristande kunskap och svårigheter med att bedöma våldet när det drabbar hbtqi-personer. När stödinsatser ges för våld i nära relationer är det vanligast att rasifierade transpersoner och de som uppfattas som transpersoner av andra upplever ojämlik behandling (Seelman 2015). I en amerikansk studie hävdas att kompetens bland dem som arbetar med sexuella minoriteter som utsatts för våld i en nära relation är bristfällig. Tio personer som arbetar inom psykisk hälsa och arbetar eller har arbetat med sexuella minoriteter som utsatts för våld i nära relationer intervjuades. Studien undersökte fyra faktorer: 1) rådgivares attityder och beteenden, 2) mångkulturell rådgivning, 3) akademisk utbildning, och 4) yrkesorganisationer. En del deltagare menade att de bemötte klienter som tillhör sexuella majoriteter och minoriteter olika, andra att sexualitet inte spelade någon roll. Deltagare med mer erfarenhet av att arbeta med personer som tillhör sexuella minoriteter såg färre skillnader och fler likheter mellan personer som tillhör sexuella minoriteter och majoritetsklienter (Hancock m.fl. 2014).

I två studier har kompetensen att avgöra om det är våld i samkönade relationer testats genom fallbeskrivningar. I en amerikansk studie fick 120 deltagare som arbetade på ett kriscenter svara på hur de uppfattade olika fall av våld där förövaren hade samma eller motsatt kön. Flertalet uppfattade våldet som partnervåld, men många hade svårare att bedöma fall där de involverade hade samma kön. De bedömde även våldet som mildare än i de fall våldet utövades i en olikkönad konstellation. Resultaten visar att personal som

arbetar med våld i nära relationer kan ha svårare för att tolka och ge rätt hjälp till personer som blivit utsatta för våld av en person av samma kön (Brown & Groscup 2009). Liknande resultat framkommer i en amerikansk studie som undersökte 287 psykologistudenters uppfattningar om våld i lesbiska relationer genom ett beskrivet scenario där polis tillkallades för att utreda våld i hemmet. Offret låg på soffan i vardagsrummet, blödande och med en blåtira. Studenterna fick även se bilder på kvinnor som definierades som förövare kontra offer. De fick därefter besvara ett frågeformulär. Samtliga uppfattade offret som hade mer feminint utseende som mindre medskyldigt än offret som hade mer maskulint utseende. Det feminint kodade offret ansågs också i högre grad vara utsatt för våld när förövaren hade ett maskulint kodat uttryck (Little & Terrance 2010). En svårighet med en del studier som bygger på fallbeskrivningar är att kontexten saknas och individens svar är i fokus. Under arbetets gång kan situationer te sig annorlunda än de gör i avskalade fallbeskrivningar.

Kunskap är en långvarig process där både teoretisk och erfarenhetsbaserad kunskap fördjupas genom arbetlivet. För att fånga kunskapsprocessen genomfördes intervjuer med 12 yrkesverksamma inom stödverksamheter för våldsutsatta. Intervjuerna fokuserade på kunskapsprocessen. Deltagarna fick börja med att berätta om hur det var då man började sin anställning, och hur kunskapen förändrats via utbildning och erfarenhet. I studien visas att kunskap och erfarenhet förändrade synen på vem som kan vara ett offer för partnervåld. Genom utbildning om hbtq+-populationen uppfattade de yrkesverksamma att de fick användbar kunskap, även om många tyckte att utbildningen var för kort. Lärande skedde även genom utbyte med kollegor och via möten med klienter. Kunskapsprocessen rörde sig från att de utgick från mäns våld mot kvinnor till att de lärde sig att inkludera ett mer könsneutralt synsätt, vilket i sin tur gav insikter om att vem som helst kan bli offer för partnervåld. Forskaren för fram att svårigheterna med att få stöd och skydd för hbtq+-personer och män som utsatts för partnervåld är väl kända, men hen hävdar att resultaten i studien visar att bemötandet kan förändras genom utbildning och erfarenhet. Dock lyfter hen fram att resurserna är små och det kan vara svårt att räcka till när grupperna behöver separeras. Forskaren diskuterar om det är nödvändigt att segregera stödet och om segregeringen medför att våldsutsatta hbtq+-personer och män på så sätt andrafieras och att deras utsatthet tolkas som annorlunda än heterosexuella kvinnors utsatthet (Reed 2023).

Utbildare blir nyckelpersoner när personal inom stödverksamheter ska utbildas. En kanadensisk studie hade fokus på hur våld i lesbiska relationer kan beskrivas och vilka begrepp som är möjliga att använda. Den bygger på intervjuer och fokusgrupper med vita queera utbildare och analys av stödmaterial för våld inom lesbiska relationer. Resultaten påvisade att det var svårt att anpassa utbildningar som var uppbyggda utifrån den dominerande diskursen om mäns våld mot kvinnor till att innefatta våld inom lesbiska relationer. De utbildningar som gavs om våld i lesbiska relationer visade sig ofta vara inriktade på vita medelklasskvinnor utan större funktionsnedsättningar. Vissa utbildare försökte nyansera utbildningarna genom att inkludera etnicitet och klass. Forskaren gör

gällande att utbildningsinsatser om våld i lesbiska relationer behöver utmana den vita medelklassnormen för att ge mer diversifierad kunskap (Holmes 2009).

När det kommer till transpersoner kan också specifik kunskap behövas. I en kanadensisk enkätstudie om hur vårdpersonal uppfattade sitt behov av kunskap och utbildning om våldsutsatta transpersoner uppgav de flesta vårdgivare att de hade stött på dessa patienter, men få tyckte sig ha den kunskap som krävdes för att bemöta gruppen på ett lämpligt sätt. Nästan alla respondenter uppgav att de skulle ha nytta av mer specialiserad utbildning inriktad på transpersoners utsatthet för våld i nära relationer. Forskarna menar att en sådan utbildning skulle kunna leda till förbättringar i hälso- och sjukvården och i stödet till transpersoner som utsatts för våld i nära relationer (Du Mont m.fl. 2024).

Utbildningsinsatser och interventioner

Mot bakgrund av att kunskapsbrist ofta uppges som ett skäl till att stödverksamheter har svårt att bemöta hbtqi-personer som utsatts för våld i nära relationer på ett respektfullt och inkluderande sätt har en del utbildningsinsatser testats och utvärderats. I en brittisk studie pilottestades en utbildningsintervention för yrkesverksamma som arbetade med sexuell hälsa. Utbildningen syftade till att öka medvetenheten om våld och övergrepp i nära relationer, ge färdigheter i utredning, samt ge stöd till bi- och homosexuella män. 6 veckor efter utbildningen genomfördes 21 semistrukturerade intervjuer med deltagarna. De tyckte att deras kunskap och självförtroende för att identifiera och bemöta bi- och homosexuella män som upplevde våld och övergrepp ökade (Bacchus m.fl. 2015). I en amerikansk studie gavs 26 hbtq-män med erfarenheter av sexuella övergrepp och depression en online-utbildning i motiverande samtal (MI) med fokus på traumamedvetet bemötande. Utbildningen inkluderade rollspel, videodemonstrationer och övningar följt av veckovis handledning under tiden de ledde grupper. Resultaten visar att männen lärde sig att ge stöd till andra våldsutsatta hbtq-män i online-grupper. Forskarna menar att den här typen av interventioner kan bidra till fler utsatta män kan få stöd (Ellis m.fl. 2023).

För att förbättra stödet för transkvinnor som drabbas av våld i nära relationer genomfördes i Australien en workshop med 25 deltagare från tre stödverksamheter för våld i nära relationer. Ämnen som berördes var hur makt, status, privilegier, förtryck och diskriminering kan påverka olika grupper, samt hur normer som bygger på cispersoner kan påverka hur transkvinnor tolkas. Deltagarna fick arbeta med goda exempel som visade på rätt pronomen, tillgång till särskilda resurser och vikten av att utbilda andra klienter för att minska risken för transfobi. Därutöver togs hinder för stödinsatser upp. Mätningar av attityder och trygghet i att arbeta med och tillhandahålla tjänster till transkvinnor genomfördes före och efter workshopen. Deltagarna rapporterade mer positiv attityd, förbättrad trygghet och ökat självförtroende efter workshopen (Riggs m.fl. 2016).

I en amerikansk artikel diskuteras stödet för transmaskulina personer som utsatts för våld i en nära relation. Artikeln bygger på autoetnografisk metod. Det är författaren själv som har hållit i stödgrupper för transmaskulina och ickebinära som upplevt sexuella övergrepp

och våld i nära relationer. I artikeln beskriver hen processen i gruppen. Materialet bygger på loggböcker, journaler, presentationer av projektet och diskussioner. Att sätta ord på våldet och övergreppen och prata om formerna för våldet utgjorde en viktig del i gruppträffarna. De pratade också om bristen på formellt stöd för transmaskulina och de risker som finns för ens könsidentitet ifrågasätts. Stödgrupper som drivs ideellt av den egna gruppen sågs som ett bra sätt att möta bristen på stöd för transmaskulina personer (Shultz 2020).

I en amerikansk studie togs ett helhetsgrepp på att utveckla bemötandet av våldsutsatta hbtq-personer. Studien genomfördes bland stödverksamheter som var specialiserade på våld i nära relationer. Interventionen delades in i fyra faser: 1) inledande fokusgruppsundersökning som identifierade behovet av initiativet, 2) lansering av interventionen, vilket inkluderade finansiering och identifiering av partners, 3) utveckling av teoridrivna verktyg för kapacitetsbedömning och (4) granskning av resultaten från baslinjekapacitetsbedömningen. Ett dialogbaserat verktyg för att bedöma kapaciteten på fyra nivåer (organisation, personal, sammanhang och klienter) användes. En enkät för att bedöma praxis och förändring på individnivå för personalen utvecklades. Initiativet inkluderade bland annat en översyn av befintliga formulär som används för att säkerställa att de inkluderar frågor om könsidentitet och sexuell läggning där så är lämpligt, och att formulären inte begränsar svarsalternativen till binära termer för könstillhörighet, samt att se över och uppdatera policyer mot trakasserier och diskriminering för klienter och personal. En personalutbildning om hbtq-personer och våld i nära relationer togs fram. Fysiska rum och faciliteter utvärderades med fokus på inkludering. Det samma gällde för stödverksamheternas onlineplattformar där språkbruk och bilder sågs över. Resultaten visar att verksamheterna inledningsvis tenderade att överskatta sin kapacitet att hjälpa hbtq-personer, för att efter interventionen inse sina begränsningar. Verktygen för kapacitetsbedömning gav viktiga data om var de skulle börja sitt arbete med kapacitetsuppbyggnad och fastställa prioriteringar, vilket möjliggjorde en mer effektiv och målinriktad strategi. En slutsats som låg till grund för lanseringen av interventionen var att alla stödverksamheter inte vill eller kan avsätta den tid och de resurser som krävs för att lyckas. Forskarna lyfter fram att de stödverksamheter som deltar behöver finansiering, fortlöpande utbildning och tekniskt stöd. De behöver även vara villiga att avsätta tid, ledarskap och resurser (Sechrist m.fl. 2022).

I flertalet av de studier som har gjorts om utbildningar och interventioner varierar resultaten. Uppföljningen har ofta genomförts i nära anslutning till insatsen. För att kunna säkerställa effekten av utbildningsinsatserna bör fler uppföljningar göras efter längre tid.

Kunskap och bemötande inom hälso- och sjukvård

Inom hälso- och sjukvården finns goda möjligheter att fånga upp våldsutsatta hbtqipersoner, speciellt med tanke på att många söker hjälp indirekt. De söker för något annat besvär utan att berätta explicit om sin våldsutsatthet. I en kvalitativ studie från England

intervjuades 15 trans- och cismän som har sex med män och som rapporterat sex utan samtycke. Studien fokuserade på hur de fick tillgång till hälso- och sjukvårdstjänster, vilka hinder de mötte och hur denna erfarenhet påverkade efterföljande hiv-testning. Deltagarna rapporterade ett brett spektrum av sexuella övergrepp, inklusive tvång och kontroll från partnern, kondomer som tagits av utan samtycke och våldtäkter. Alla var rädda för hiv-överföring, vilket ledde till att de testade sig för hiv. Forskarna menar att vårdgivare inom sexuell hälsa bör ta upp frågan om sexuella övergrepp och sex utan samtycke med målgruppen. Detta kan leda till att öka kunskapen om och hantera den känslomässiga påverkan som sexuella övergrepp innebär för dem som utsätts (Palich m.fl. 2024).

En del studier undersöker hur hälso- och sjukvården bättre kan bemöta våldsutsatta hbtqi-personer. I en kanadensisk studie undersöktes hur ett nätverk av stödverksamheter som arbetar med behandling av våldsutsatta för sexuella övergrepp och våld i nära relationer kan tillgodose behoven hos transpersoner som utsatts för sexuella övergrepp. I samarbete med en referensgrupp, bestående av transpersoner och deltagare från organisationer som har expertis inom transhälsa, utvecklades ett kort online-frågeformulär som distribuerades till ledare för Ontarios 35 sjukhusbaserade Sexual Assault/ Domestic Violence Centres. Ett problem som kom fram var bristen på kompetens. Endast 7% av ledarna angav att personalen på akutmottagningen på deras sjukhus genomgått specialutbildning för att ta hand om transpersoner, trots att personalen arbetar där transpersoner som utsatts för sexuella övergrepp först blir medicinskt behandlade. Mer än två tredjedelar av programledarna uppgav att deras program samarbetar med transpositiva aktörer i civilsamhället. De som angav att de inte samarbetade med transpositiva aktörer påpekade att ett hinder för samarbete och tillhandahållande av transbekräftande vård var bristen på tillgång till sådana tjänster. Forskarna konstaterar att vårdgivare vanligtvis saknar samarbeten med hbtq-organisationer. De poängterar att det är viktigt med samverkan och samarbeten mellan hbtq-organisationer och vårdgivare som träffar våldsutsatta för att öka kunskapen och förbättra bemötandet (Du Mont m.fl. 2021).

Två amerikanska studier har fokuserat på hur traumamedvetet bemötande (trauma informed care) kan användas i bemötandet av våldsutsatta hbtq-personer. Traumamedvetet bemötande förväntas bidra till att minska känslor av skam och social tillbakadragenhet, stärka egenmakt och förmågan till känsloreglering, samt förbättra den psykiska och fysiska hälsan (Antebi-Gruszka & Scheer 2021; Scheer & Poteat 2021). I den ena studien tillfrågades 239 hbtq-personer som utsatts för våld i en nära relation och sökt sjukvård om hur de upplevde att bli traumamedvetet bemötta. Högre grad av traumamedvetet bemötande relaterade till högre grad av egenmakt, bättre känsloreglering och lägre social tillbakadragenhet, men inte till lägre skam. Traumamedvetet bemötande var endast svagt och indirekt relaterat till psykisk hälsa genom att deltagarna upplevde lägre grad av social tillbakadragenhet. Forskarna drar slutsatsen att traumamedveten omsorg för våldsutsatta hbtq-personer som söker vård kan bidra till att de ökar sin motståndskraft mot negativa upplevelser, samt hjälper dem att sträva efter säkerhet och återhämtning. De konstaterar

dock att även andra metoder behövs för att förbättra hälsan och motverka skam bland hbtq-personer som upplevt våld i nära relationer (Scheer & Poteat 2021).

I en uppföljande studie till den ovanstående genomfördes en enkät med 298 hbtq-personer som upplevt våld i nära relation. Studien byggde vidare på den tidigare studiens initiala resultat genom att ge en mer nyanserad förståelse för vilka specifika komponenter av traumamedvetet bemötande som har goda effekter. Sammantaget hittades positiva samband mellan hbtq-klienters uppfattningar av en vårdgivare som främjade agens och psykosocialt välbefinnande. Att främja handlingsfrihet och ömsesidig respekt är särskilt viktigt när man arbetar med hbtq-personer som lämnat en våldsam relation, eftersom en del kan uppvisa vaksamhet och ångest om bemötandet är icke-bekräftande. Forskarna drar slutsatsen att studiens resultat understryker behovet av att yrkesverksamma som arbetar med hbtq-personer som utsatts för våld i nära relation bör prioritera traumamedvetet bemötande. I synnerhet kan interventionsmetoder som betonar klienternas agens och där klienternas synpunkter och erfarenheter respekteras underlätta läkning och återhämtning (Antebi-Gruszka & Scheer 2021).

Screening för att fånga upp våldsutsatta

Screening för våld i nära relationer i rutinmässiga hälso- och sjukvårdstjänster har rekommenderats i många år, men hbtqi-personer kan vara svårare att fånga upp med standardiserade frågor. En litteraturöversikt visar att generell screening framför allt missar att fånga in våldsutsatta bisexuella och transpersoner (Peterson m.fl. 2020). Men även för bi- och homosexuella män är rutiner för screening av partnervåld bristande. I en amerikansk studie utarbetades frågor för screening av partnervåld som var inriktade på homo- och bisexuella män. Frågorna testades i olika vårdsammanhang. Screeningen visade goda resultat och författarna menar att det är viktigt att utbilda vårdgivare om bi- och homosexuella mäns erfarenheter av våld i nära relationer och ge redskap för rutinmässig screening, vilket i sin tur kan ge bättre möjligheter till rådgivning, remisser och förebyggande arbete (Stephenson m.fl. 2013). Att screena för våld i nära relationer på kliniker som tar emot hiv-patienter rekommenderas (Raissi m.fl. 2015). I en studie påvisas att de hälsomässiga och sociala problemen med missbruk, hiv och våld är relaterade till varandra och samverkar, vilket förvärrar vart och ett av problemen separat, tillsammans och samtidigt. Forskarna menar att i arbetet mot våld med hbtq-personer och hbtq-miljön behöver frågor om sexuell hälsa och hiv ställas tillsammans med frågor om våldsutsatthet (Strickler & Drew 2015).

Att screena på vårdinstanser dit män som har sex med män söker hjälp kan vara gynnsamt. I en brittisk studie intervjuades 19 bi- och homosexuella män om hur de såg på screening av partnervåld. Flera av de intervjuade menade att kliniker för sexuell hälsa är en gynnsam miljö för att diskutera våld i nära relationer eftersom många går dit regelbundet för kontroller och behandling av hiv/STI och sexuella problem. Några lyfte fram att män i långvariga förhållanden kanske inte besöker dessa kliniker lika ofta, därför kan det behövas

riktad screening även på andra platser. Många deltagare var tydliga med att det måste finnas resurser att följa upp våldsutsattheten (Bacchus m.fl. 2018). Detta bekräftas i en amerikansk studie där 56 hiv-positiva personer (hetero, homo och bisexuella) intervjuades. Dock menade mer än en tredjedel av deltagarna att rutinmässig screening kan öka risken för ökat våld från ens partner. Den våldsamma partnern kan bli mer våldsam om den får reda på att den utsatta avslöjat övergrepp för en vårdgivare under ett rutinmässigt besök eller vid efterföljande kontakter med stödverksamheter (Ramachandran m.fl. 2010).

Genom specifik screening kan de våldsutsatta fångas upp och hänvisas rätt vilket visas i en brittisk studie om screening för våld på klinik för sexuell hälsa som var inriktad på transpersoner och ickebinära (trans and gender diverse: TGD). Av 93 undersökta patienter rapporterade 17% att de hade tidigare erfarenhet av våld i nära relationer. Tolv patienter erbjöds hänvisning till lokala rådgivningstjänster som arbetar med våld i nära relationer, varav 11 tackade ja. Som ett resultat infördes en obligatorisk screeningfråga om våld i nära relationer och kliniken har inrättat en rådgivningstjänst för våld i nära relationer som drivs parallellt med kliniken för att underlätta remittering och snabba insatser vid behov (Kirby m.fl. 2023).

Som ett sätt att fånga upp transpersoner som är utsatta för partnervåld testades i en amerikansk studie anpassade frågor som kan kopplas till transidentiteten. Fyra frågor ställdes om: 1) att tvingas anpassa sig till ett oönskat könsuttryck eller att avsluta sin könsbekräftande behandling, 2) att bli pressad att stanna kvar i ett förhållande genom att få höra att ingen skulle dejta en transperson, 3) att utsättas för hot om att andra får reda på könsidentiteten och, 4) att få hormoner, proteser eller kläder gömda eller förstörda. 150 transmaskulina personer som genomförde cervixscreening fick besvara ett frågeformulär som även inkluderade de fyra frågorna. Forskarnas slutsats är att screeningen var lyckad och att frågorna representerade det specifika partnervåld som transpersoner utsätts för (Peitzmeier m.fl. 2019).

I en annan amerikansk studie utvärderades också de fyra frågorna i ett anpassat screeningsverktyg. Deltagarna bestod av 140 transpersoner och ickebinära (TGD). Resultatet gav inte stöd för att tillägget av de specifika frågorna fångade in fler fall än andra screeningsverktyg för våld i nära relationer. Arbetet med utvärderingen visade att screeningsverktyg är beroende av att det finns ett utvecklat hänvisningssystem på plats vilket gör det möjligt för klinikerna att hänvisa patienter till andra verksamheter som kan erbjuda stöd för våldsutsatta. Forskarna hävdar att det kan finnas mer nytta av att skräddarsy hänvisningsresurser så att de omfattar dem som tillhandahåller tjänster specifikt för hbtq+personer (Hotez m.fl. 2023). Ytterligare en amerikansk studie som undersökte genomförbarheten och effektiviteten av rutinmässig screening för våld i nära relationer bland transpersoner i primärvården, bekräftar vikten av hänvisningssystem. Transpersoner som utsätts för våld är villiga att berätta om det, få remisser till lämplig instans och använda de insatser som

rekommenderas när de är säkra på att de kommer att behandlas respektfullt (Das m.fl. 2022).

Ovanstående studier pekar på att screening kan vara ett verktyg för att upptäcka fler våldsutsatta hbtqi-personer och speciellt bi- och homosexuella män samt transpersoner. Ett problem med den här typen av studier är att de tenderar att fokusera på implementeringsfaserna av insatserna, men det saknas ofta uppföljning och långsiktig utvärdering.

Rättsväsendet och juridiska komplikationer

Hbtqi-personer har ofta ett ambivalent förhållande till rättsväsendet på grund av tidigare kriminalisering, diskriminering och våld (Reeves Iliadis m.fl. 2023). Rättssystemet anses inte kunna tillgodose de olika behov som hbtq-personer som utsätts för partnervåld har. Detta gäller speciellt för transpersoner eftersom många inte tror att de kan få hjälp, och de som har sökt hjälp har i många fall mötts av våld och diskriminering (Goodmark 2013). Problem med rättssystemet och speciellt polisen bekräftas i en brittisk studie om hbtq-personers syn på det straffrättsliga systemets hantering av våld i nära relationer. Tio hbtq-personer intervjuades. De ansåg att polisen var de minst hjälpsamma. Som forskarna konstaterar finns en historiskt förankrad misstro mot poliser, vilket är ett hinder för våldsutsatta hbtq-personers möjligheter att anmäla. Deltagarna gav förslag på förändringar som skulle kunna göra rättsväsendet mer inkluderande: yrkesverksamma inom rättsväsendet behöver allmän utbildning i hbtq+ och våld i nära relationer; de behöver bli mer inkluderande och lyhörda för hbtq+-brottsoffers och förövares behov; de behöver lära sig om hbtq+-historia och de orättvisor som finns (Wellock & Tarpey 2023).

Polisers attityder och ingripanden

Diskriminering av hbtqi-personer förekommer i hög grad inom polisen. En förklaring är att polisen domineras av vita, heterosexuella män som betonar en maskulin kultur. Män är i högre grad än kvinnor bärare av homofoba attityder (Tucker m.fl. 2019). Som visats i tidigare delar av rapporten är det vanligt för hbtq-personer att utgå från att polisen inte skulle hjälpa dem och att de skulle bete sig homo- och transfobt (DiStefano 2009; Wellock & Tarpey 2023). Att hbtq-personer undviker kontakt med polisen på grund av oro för diskriminering, feltolkningar och homo- och transfobi visas i flera studier (Durfee & Goodmark 2020; Hirschel & McCormack 2021; Shields 2021). Undvikandet bygger på egna erfarenheter, vetskap om hur andra bemötts, samt generell diskriminering och utsatthet i samhället. Detta gäller i synnerhet transpersoner och bi- och homosexuella män (Guadalupe-Diaz & Jasinski 2017; Salter m.fl. 2021; Merken m.fl. 2023). Exempelvis visas i en amerikansk enkätstudie med bi- och homosexuella män att många av respondenterna tror att polisen skulle vara mindre benägen att hjälpa en homo- eller bisexuell man som utsatts för våld i nära relationer jämfört med en heterosexuell kvinna. Författarna drar slutsatsen att homo- och bisexuella mäns inlärda förväntningar på stigmatisering, fördomar och

avvisande kan kopplas till heteronormativitet. Inom ramen för dessa normer kan män inte vara offer för våld i en nära relation. Utifrån teorin om minoritetsstress menar de att dessa stressfaktorer internaliseras av homo- och bisexuella män. De upplever dessutom skam i att vara offer för partnervåld, vilket bidrar till att ytterligare isolera dem i den "dubbla garderoben" (Finneran & Stephenson 2013). Misstron mot att söka hjälp hos polisen gäller även dem som är utsatta för hedersnormer eller är migranter (Darj m.fl. 2011; RFSL 2018; Stubberud & Eggebø 2020; Merken m.fl. 2023; MUCF 2024)

En australiensisk kvantitativ studie undersökte juridiskt hjälpsökande bland hbtqa+-personer som varit utsatta för kontrollerande eller tvingande våld av en närstående. Resultaten visade att anledningar till att inte anmäla våldet till polisen berodde på 1) att våldet inte ansågs vara tillräckligt allvarligt, 2) brist på förtroende att polisen skulle vidta åtgärder, och 3) en övertygelse om att polisingripande inte skulle förbättra säkerheten. Oron hos de deltagare som hade valt att inte söka hjälp via polisen var sannolikt välgrundad, eftersom dessa farhågor besannades hos de deltagare som sökte hjälp från polisen. Medan några våldsutsatta uttryckligen identifierade hinder som är unika för hbtqi+-personer, såsom historiska spänningar mellan hbtqa+-personer och polisen, oro över att förstärka negativa stereotyper om hbtqa+-relationer och rättssystemets avfärdande av legitimiteten för våld i samkönade relationer, speglade de flesta farhågor om att söka juridisk hjälp de faktiska erfarenheterna. Det var en minoritet som rapporterade positiva erfarenheter av att få stöd via polisen. En överväldigande majoritet av svaren förmedlade en känsla av frustration och besvikelse efter försök att söka polisens stöd (Reeves m.fl. 2023).

Flera amerikanska studier undersöker arrestering vid våld i nära relationer i samkönade relationer. Några av studierna avvänder sig av empiri från National Incident-Based Reporting System (NIBRS), en databas över brott som FBI skapat (Durfee & Goodmark 2020; Lantz 2020; Hirschel & McCormack 2021; Hirschel m.fl. 2021). I en av artiklarna bestod empirin av samtliga fall i NIBRS med ett vuxet offer och en vuxen förövare som 1) hade en intim relation (en make/maka, sambo, ex-make, pojkvän/flickvän eller ett homosexuellt förhållande) och 2) där partnervåld var listat som ett brott. I analysen visades att män - oavsett om det var i konstellationen man-kvinna eller man-man - arresterades i högre grad för våld i nära relation, än om konstellationen bestod av kvinna-kvinna. Forskarna menar att kvinnor generellt antas vara mindre våldsamma och därför uppmärksammas inte våldet i kvinna-kvinna-konstellationen lika mycket som när män utövar våld oavsett om det är mot en man eller kvinna. När svarta personer var utsatta för våld i sin relation arresterades förövaren mer sällan än om offren var vita. (Durfee & Goodmark 2020). En studie med liknande resultat visade att partnervåld i konstellationen man–kvinna och man–man inte skilde sig nämnvärt från varandra när det gällde sannolikheten för att åtal. Offren i en samkönad relation var mindre benägna att samarbeta med polisen än kvinnliga offer i en olikkönad relation (Lantz 2020).

Ett annat fenomen som uppmärksammas i några amerikanska studier är problematiken om ”dual-arrest” där både offer och förövare arresteras på grund av polisens svårigheter att förstå vem som är förövare och vem som är offer (Hirschel & McCormack 2021; Hirschel m.fl. 2021; Shields 2021). I vissa stater i USA och även i andra länder finns det ”mandatory arrest laws”. Dessa lagar betyder att polisen måste gripa en potentiell våldsutövare när de har rimliga skäl att tro att ett brott har begåtts - oavsett om våldsoffret vill anmäla eller inte. När det gäller våld i nära relationer är tanken att ett obligatoriskt ingripande ska ske för att skydda offret, visa att samhället tar våldet på allvar, samt att förhindra fortsatt våld. Det finns dock oväntade konsekvenser med lagstiftningen som exempelvis att den våldsutsatta felaktigt grips eller att båda parter i en relation grips. Detta kan hindra att våldsutsatta som kontaktar polisen får skydd. Våldsutsatta som grips förlorar alla de fördelar som följer av att betecknas som offer, till exempel transport till en säker plats, rätt till att bo på skyddat boende, utfärdande av besöksförbud och deltagande i program för att hjälpa och stärka brottsoffer. De kan även drabbas av ekonomiska svårigheter genom att förlora sin anställning eller vårdnaden om barn. Sammantaget medför dessa negativa effekter att offren kan avstå från att kontakta polisen för att anmäla nya övergrepp även om faran från förövaren kan ha ökat (Hirschel m.fl. 2021). Några studier visar också att det överlag är mindre sannolikt att polisen gör en arrestering när de kallas ut till incidenter med samkönade par. När det förekommer arrestering är det dock betydligt mer sannolikt att båda parter arresteras i samkönade par än i olikkönade par (Hirschel & McCormack 2021; Hirschel m.fl. 2021). En studie som bygger på data från NIBRIS från 2000–2009 visade att totalt 54,8% av incidenterna med kvinnliga par, 61,9% med manliga par och endast 2,9% med olikkönade par ledde till dubbel arrestering (Hirschel & McCormack 2021). I en amerikansk enkätstudie med polisstudenter visade det sig att benägenheten att arrestera en tänkt förövare påverkas av heteronormativitet, där mäns våld mot kvinnor i en nära relation av flertalet polisstudenter sågs som allvarligare än våld i nära relation bland sexuella minoriteter (Franklin m.fl. 2019). I en annan studie påvisades att allvarligheten i brottet verkade ha störst inflytande på ett eventuellt gripande (Addington 2020).

Några av studierna bygger på en perceptionsmetod där respondenterna får ta ställning till hur de skulle reagera på olika fall av våld i nära relation. I en enkätstudie presenterades 273 poliser från 27 delstater i USA för scenarier som skildrade en situation med partnervåld där förövarens och offrets kön och sexuella läggning varierade. De fick ta ställning till skuld, sannolikhet för tidigare eller framtida våld, trovärdighet och psykisk ohälsa. Resultaten visade att poliserna bedömde den heterosexuella manliga förövaren som ett större hot för andra jämfört med homosexuella män, lesbiska eller heterosexuella kvinnliga förövare. Lesbiska och heterosexuella manliga offer ansågs vara mer ansvariga för sin egen utsatthet och utgöra större fara för familjemedlemmar än homosexuella manliga offer och heterosexuella kvinnliga offer. Offer för manliga förövare ansågs vara mer trovärdiga och offer för lesbiska och heterosexuella manliga förövare ansågs uppvisa fler tankar och beteenden som tydde på psykisk ohälsa (Russell B. 2018).

I en annan amerikansk polisstudie, där 309 poliser fick bedöma fallbeskrivningar med heterosexuellt och samkönat partnervåld, framkom att poliserna ansåg att det var bättre att ge informell rådgivning och medla för att lösa tvisten när förövaren var en homosexuell man jämfört med en heterosexuell manlig förövare. På samma sätt ansåg poliserna att det var mer rättvist att be en av parterna att lämna platsen för att lugna ner sig när förövaren var en homosexuell man eller heterosexuell kvinna. Forskarna menar att våld som begås av en homosexuell man eller en heterosexuell kvinna betraktas som mindre allvarligt av poliserna. Flera poliser ansåg att det var mer rättvist att hänvisa förövare av samma kön till en stödlinje eller ett skyddat boende, vilket tyder på att poliser kan ha svårt att identifiera vem som är förövare i samkönade relationer (Russell & Sturgeon 2019). Ytterligare en amerikansk studie visade att poliserna tillskrev offren för samkönat partnervåld relativt låga nivåer av skuld (Goodson 2023).

I en brittisk studie med fokus på processbaserade insatser i polisens stöd till hbtq+-personer som har blivit utsatt för våld i nära relationer genomfördes 35 semistrukturerade kvalitativa intervjuer med poliser, polisanställda, yrkesverksamma inom stödverksamheter och våldsutsatta. Resultaten visade att polisens bemötande ofta var standardiserat med utgångspunkten att alla våldsutsatta ska behandlas lika. Detta riskerar dock att förbise hbtq+-specifika behov, vilket leder till otillräckligt stöd. Det finns risk för att våld i samkönade relationer tolkas som ömsesidigt våld. Rekommendationerna inkluderar utbildning för att bättre förstå våldsutsatta hbtq+-personer och vikten av att anpassa insatser för att stärka säkerheten och förtroendet för polisen. De rekommendationer som ges för policy och praxis är att anpassa riskbedömningar för att inkludera exempelvis identitetsbaserade kränkningar och kontroll som kan ta sig uttryck i kontroll av partners behandling för hiv eller tillgången till transbekräftande vård. Forskarna rekommenderar implementering av ”COHSAR power and control wheel” för att förbättra förståelsen av makt i relationer och bedöma vem som utsätts och vem som utövar våld. Polisen behöver också samarbeta mer med hbtq-organisationer (Butterby & Donovan 2023). Det ojämlika bemötandet av sexuella och rasifierade minoriteter kräver att man utfärdar riktlinjer och utbildar poliser. Att införa hbtq-kontaktpersoner inom polisen verkar också leda till ökat förtroende och därmed öka anmälningarna (Hirschel & McCormack 2021).

Rättsprocesser i domstolar

Jämfört med forskningen om våldsutsatta hbtqi-personers upplevelser av och möten med polisen finns det betydligt mindre om våldsutsatta hbtqi-personers erfarenheter av domstolar. I en australiensisk studie undersöktes 11 våldsutsatta hbtq+-personers upplevelser av domstolsförhandlingar på distans under pandemin covid-19. Studien visar att även om distansförhandlingar kan främja känslor av säkerhet, kontroll och processuell rättvisa, kan processen också bidra till att osynliggöra våldsutsatta. Särskilt manliga forskningsdeltagare ansåg att deltagande i domstol på distans skapade hinder för engagemang i rättssystemet. Däremot rapporterade kvinnor i hög grad övervägande positiva och fördelaktiga erfaren-

heter av domstolsförhandlingar på distans. De som var positiva till distansdomstolarna påtalade minskad oro för säkerheten och en känsla av kontroll. De kunde exempelvis stänga av kameran, ha vänner och familj med sig i rummet eller befinna sig i ett tryggt utrymme. De flesta av kvinnorna (och en ickebinär AFAB-person) nämnde att deltagande i domstol på distans minskade ekonomiska hinder genom att de kunde arbeta, ta hand om barn och engagera sig i det dagliga livet, något som begränsades av traditionella domstolsförhandlingar på plats. Forskarna menar att det är viktigt att ta in genus i förståelsen av hbtq+-personers upplevelser av rättvisa (Reeves m.fl. 2023).

Åklagare är viktiga för den juridiska processen, varför deras förhållningssätt till hbtq-personer behöver utforskas. Två amerikanska studier har fokuserat på detta. I den första undersöktes åklagarens beslutsfattande genom att 107 åklagare fick ta ställning till ett fall av påstått våld i nära relationer där den tilltalades och offrets kön och sexuella läggning ändrades. Studien visade att varken kön eller sexuell läggning påverkade åklagarens val att gå vidare med anklagelser, svårighetsgraden av rubriceringen eller hårdheten i den erbjudna förlikningen. Åklagarna var dock mer villiga att gå vidare utan att offret samarbetade om offret var kvinna. Heterosexuella män uppfattades som mer aggressiva (Cox m.fl. 2021). I den andra studien undersöktes samband mellan åklagares implicita fördomar och brottsoffrets kön och sexuella läggning i ett fall av våld i nära relationer. 201 åklagare var med i denna studie. Deltagarna tilldelades slumpmässigt ett av fyra villkor (olikkönat par/kvinnligt offer, olikkönat par/manligt offer, samkönat par/kvinnligt offer, samkönat par/manligt offer) och läste en ärendeakt om en fiktiv arrestering för våld i nära relation. I enlighet med forskarnas hypoteser var åklagarna mer benägna att åtala enligt den strängaste straffrättsliga påföljden när brottsoffret var kvinna eller part i ett samkönat par. De fann dock inte att det förekom implicita fördomar relaterade till åklagarnas beslut (Cox m.fl. 2022). Skillnaden mellan de två studierna var att deltagarna i den förstnämnda fick läsa en kort vinjett som beskrev ett påstått bråk mellan ett par av samma kön och ett par av motsatt kön (Cox J. m.fl. 2021). I den andra studien läste deltagarna hela dokumentationen i ett fiktivt fall, inklusive polisrapporter, svarande- och offerutlåtanden och medicinska journaler. Forskarna betvivlar dock att denna typ av experimentella försök verkligen speglar verkligheten. De ställer sig frågan om deltagarna vill visa sig välvilliga och därför anstränger sig för att uppvisa ett neutralt förhållningssätt (Cox m.fl. 2022).

Några studier undersöker hur potentiella jurymedlemmar förhåller sig till fallbeskrivningar med våld i samkönade relationer kontra våld i olikkönade relationer. I dessa studier påvisades att dominerande föreställningar om mäns våld mot kvinnor medförde att våldet i de samkönade relationerna inte sågs som lika allvarlig som när kvinnor utsatts för våld i olikkönade relationer (Russell m.fl. 2009, 2012; Russell m.fl. 2010; Stanziani m.fl. 2018).

I en litteraturöversikt om familjerätt och hbtqi-personer framkom att personal som ansåg sig ha kunskap om våld i nära relationer kunde ha luckor i sin kunskap om hur våldet tar sig uttryck bland hbtq+-personer, eller ännu värre, stödja felaktiga stereotyper. Hbtq+-

föräldrar i våldsamma relationer kan ha riskfaktorer och beteenden som skiljer dem från heterosexuella cis-föräldrar. Forskarna trycker på att personal inom familjerätt måste ha kunskap om hbtq+-personer och deras situation, samt utmana sina fördomar och heteronormativa antaganden (Davis & Crain 2024).

Rättsliga problem och juridisk sårbarhet

Möjligheterna för att söka hjälp påverkas av den sociala, politiska och juridiska kontexten. Detta är särskilt tydligt i länder där hbtqi-personer saknar juridiska rättigheter och erkännande. I en studie undersöktes nio rättsfall av våld i nära relationer som skett i queera relationer i Ryssland. I Ryssland är hbtq+-personer varken skyddade av lagen eller kriminaliserade. Ändå upprätthålls ett allmänt förbud mot hbtq+-uttryck, inklusive publikationer och offentliga möten, genom förordningen om censur av så kallad "homosexuell propaganda". Erkännandet av familjevåld i queera miljöer är problematiskt eftersom både familjevåld och samkönade relationer inte erkänns i lagen. Det är endast svåra fall som blir hanterade inom rättsväsendet. Studien visar att effekten av att fall om våld i samkönade relationer tas upp i brottmål innebär att de synliggörs. Dock framställs queera relationer som underordnade och patologiska, särskilt genom åberopandet av så kallade traditionell värderingar (Kondakov 2023).

En studie tar upp den rättsliga situationen för kinesiska transpersoner som är sexarbetare (TSW) och som utsatts för våld i nära relationer. TSW:er osynliggörs i Kina, eftersom kinesisk lagstiftning inte erkänner transpersoner och den kinesiska regeringens politik och dokument definierar TSW i termer av abnormitet. 25 transpersoner som är sexarbetare och hade utsatts för partnervåld intervjuades om sina erfarenheter. Marginaliseringen av transpersoner drivs av övergrepp som isolering och skambeläggande. Detta hindrade dem från att söka hjälp genom formella kanaler som polis eller rådgivningstjänster. I Kina missgynnas TSW:er strukturellt genom stigmatisering, homofobi, heterosexism och transfobi. Denna maktstruktur blir del i legitimeringen av våld och övergrepp mot dem. Bland de intervjuade hade 14 av 25 TSW:er erfarenhet av att skickas till ett interneringscenter för att offentligt ha deltagit i omoraliska handlingar. De 25 TSW:erna bedömdes som ovärdiga offer eftersom de ansågs bryta mot kulturella normer genom att agera förföriskt, vara manipulativa och provokativa och ha tvetydiga relationer med män. TSW:er förlitar sig på informella nätverk med sina "systrar" för råd och känslomässigt stöd. Det informella systerskapsnätverket hålls dolt och säkert från allmänhetens dömande, kriminaliserande och stigmatiserande blickar. Systrarna hjälper, stödjer och vårdar, vilket minskar effekterna av stigmatisering, våld och arresteringar från polisen (Tsang 2020).

Även i länder där hbtqi-personer har fler rättigheter kan det förekomma andra former av juridisk sårbarhet som påverkar våldsutsattas hjälpsökande. Inom en svensk kontext har Ovesen (2021) exempelvis skrivit om juridisk sårbarhet när det gäller föräldraskap inom lesbiska och queera familjer. I fall där den ena föräldern saknar juridiska rättigheter till deras gemensamma barn blir det en kvarhållande faktor som också formar våldet. Om ett

lesbiskt par går genom statligt finansierad vård för att skaffa barn i Sverige innebär detta en rad medicinska och psykosociala bedömningar och utvärderingar under en längre period, oftast genom flera år. Detta kan vara en kvarhållande faktor för våldsutsatta som är mitt i processen att skaffa barn. De som skaffar barn utanför det offentliga hälso- och sjukvårdssystemet (exempelvis via heminsemination eller på klinik utomlands med anonym donator) löper ökad risk för att hamna i juridisk sårbarhet eftersom den icke-barnbärande föräldern inte erkänns som juridisk förälder till sitt/sina barn och kan få sitt presumerade föräldraskap upphävt i efterhand om information om hur barnet/barnen blev till kommer till myndigheternas kännedom (Ovesen 2021). För att säkerställa sitt rättsliga föräldraskap i sådana situationer behöver den icke-barnbärande föräldern i nuläget genomgå närståendeadoption efter att barnet har fötts med samtycke från den juridiska föräldern. Juridisk sårbarhet kan därmed bli en del av eftervåldet vid vårdnadstvister, samt användas i utpressningssyfte om den våldsutövande partner är den enda som har juridiska rättigheter som förälder (Holmberg 2022).

I en tidigare nämnd amerikansk intervjustudie om lesbiska mödrar som utsatts för våld i nära relation framkom att det var först när mödrarna fann sin situation som ohållbar som de sökte hjälp. Det var när det ökande våldet påverkade deras hälsa och säkerhet negativt, samt när våldet påverkade deras barn eller andra närstående negativt. Några av mödrarna var oroliga för att förlora vårdnaden till den biologiska fadern om våldet avslöjades. De undvek därför att söka stöd. Hjälpsökandeprocessen påverkades av den tolkning mödrarna gjorde av sin juridiska status i relation till föräldraskap och boende (Oswald m.fl. 2010; Hardesty m.fl. 2011).

Strukturellt sårbara grupper

I den här delen går vi igenom forskning som lyfter fram strukturellt sårbara grupper, vilka ofta har en situation som innebär ytterligare svårigheter i att både söka och få hjälp och stöd. Som visats tidigare i rapporten är det vanligt med homo- och transfobi och rasism inom exempelvis polisen, men även generellt i samhället. Utöver detta kommer specifika livsomständigheter som exempelvis om en lever i en sträng religiös kontext eller är beroende av andras hjälp i vardagen på grund av funktionshinder. Därför behövs ett intersektionellt perspektiv på forskningen om hbtqi-personer och våld i nära relationer. I vissa fall drabbas den våldsutsatta av polyviktimisering genom av att bli utsatt för våld på flera olika sätt. Det kan vara diskriminering, hot och våld kopplat till rasism eller transfobi. Det kan också innebära våld från flera olika förövare som ens familj, vuxna barn, okända förövare eller institutionellt våld. Som nämndes i teoridelen kallar vi detta för strukturellt sårbara grupper istället för endast sårbara grupper för att betona de normer och värderingar som bidrar till att skapa utsatthet och olika våldsformer.

Ursprungsbefolkning med flerfaldiga hinder

I en intervjustudie om våldsutsatthet i den nordamerikanska ursprungsbefolkningen visade det sig att personer som definierar sig som lesbisk, bisexuell eller two-spirit hade betydligt högre grad av våldsutsatthet än andra inom ursprungsbefolkningen. Generellt rapporterar kvinnor inom kategorin two-spirit att de utsätts för trippelt förtryck: 1) på grund av de är two-spirit av andra inom ursprungsbefolkningen, 2) de möter sexism för att de är kvinnor från andra personer som tillhör ursprungsbefolkningen och från omgivande samhälle, men även i hbtq-sammanhang, samt 3) rasism från omgivande samhälle för att de tillhör ursprungsbefolkningen. Flera deltagare hade erfarenheter av multipla former av våld från familjemedlemmar, partners och av okända. Den multipla erfarenheten av våldsutsatthet bidrog till höga nivåer av ohälsa. Forskarna tydliggör att för att stödja våldsutsatta personer inom hbtq-gruppen som tillhör ursprungsbefolkningen behövs stöd som utgår från deras behov. Stödet behöver kontextualiseras i såväl den gemensamma som den individuella situationen där förståelse för den kulturella kontexten ingår (Lehavot m.fl. 2009). I en nyare kanadensisk studie bekräftas behovet av specifika tjänster för ursprungsbefolkningen, men också för hbtq-personer och two-spirit-personer. Fem kvinnor som identifierade sig som hbtq eller two-spirit hade sökt sig till någon form av rådgivningstjänster men inte till kvinnojourer. Forskarna lyfter fram att det är brist på rådgivningstjänster som riktar sig specifikt till ursprungsbefolkningen, särskilt när det gäller våld i nära relationer (Ogden & Tutty 2024).

Kombinationen av migration, ursprungsbefolkning och upplevelser av våld genom livet skapar en särskild utsatthet. I en kanadensisk studie deltog 50 personer som själva identifierade sig som two-spirit och/eller hbtq, eller som kvinnor som har sex med kvinnor (KSK) eller män som har sex med män (MSM). De hade därtill erfarenhet av migration och förflyttning, inklusive förflyttning från ursprungsbefolkningar till stadskärnor och/eller landsbygdssamhällen (och fram och tillbaka), samt flytt mellan provinser/territorier och inom en geografisk plats. Tretton personer intervjuades och tre fokusgrupper genomfördes. Deltagarna i studien hade flyttat många gånger, ofta på grund av påtvingad migration, såsom flytt till fosterhem eller internatskola. De talade om svårigheter att få acceptans för de olika delarna av sina identiteter både inom urfolkssamhällen och inom urbana hbtq-samhällen. Deltagarna menade att kulturellt specifika resurser skulle ha hjälpt dem i förflyttningen från miljön i sin ursprungsgrupp till större städer. De ville kunna tala om att tillhöra både ursprungsbefolkningen och hbtq utan att förlora någon av sina tillhörigheter. Forskarna framhäver att det multipla våldet från olika håll och genom livet kan medföra en normaliserande effekt som gör att våld blir förväntat. De konstaterar att livet i skärningspunkten mellan ursprungsbefolkning, klass, genus, sexualitet, påtvingad rörlighet och migration kan skapa sårbarheter. Utöver detta tillkommer brist på socialt och formellt stöd (Ristock m.fl. 2019).

Geografiska hinder

I en mindre kanadensisk studie undersöktes fyra landsbygdsboende kvinnors erfarenheter av att söka stöd genom vården och via kvinnojourer efter att ha utsatts för våld i nära relationer. Tre av deltagarna var ciskvinnor och en var transkvinna. Tre av kvinnorna fick tillgång till ett skyddat boende i sitt område. Den fjärde deltagaren avvisades på grund av sin könsidentitet. För att få tillgång till hälso- och sjukvård och sociala tjänster visade sig transporter och bristande resurser var ett hinder. I landsbygdssamhällen kan de som identifierar sig som hbtq-person vara extra utsatta vid våld i nära relation eftersom stigma kan hindra en från att söka och få hjälp. Det fanns även en rädsla för att bli hittad av en våldsam partner när man bodde på en kvinnojour (Soares m.fl. 2023).

Rasism och fattigdom som hindrande

I den amerikanska södern utsätts rasifierade hbtq-personer för hinder när de behöver söka stöd och vård för våldsutsatthet. Fattigdom, landsbygdboende och rasism leder till flerfaldig marginalisering. I en studie genomfördes fokusgrupper med 38 hbtq+-identifierade personer som lever i den amerikanska södern. Deltagarna var svarta, latinamerikaner eller biracial/multiracial och hade upplevt sexuellt våld. Nästan alla menade att kunskapen om sexuellt våld i omgivningen var begränsad. De flesta upplevde, på grund av oro för eller grundat i tidigare bemötande som medfört homo-, transfobi och rasism, att de inte kunde få hjälp och stöd via vanliga stödinsatser. Deltagarna uttryckte behov av emotionellt stöd där de inte dömdes eller blev gjorda till offer. Många lyfte fram vikten av utbildning, vänskap och samhällsnätverk utanför systemet, men även behov av resurser, och att hålla förövare ansvariga för sitt beteende inom hbtq+-kretsar. Vissa behövde hjälp med att hitta en alternativ bostad eller ett jobb. Andra behövde transinkluderande terapi eller en trygg plats i gemenskap. Ett behov som lyftes var ett stödjande, förstående och genuint kunnigt stödnätverk. Detta var speciellt viktigt för dem som levde i en omgivning där deras sexuella orientering eller könsidentitet inte accepterades (Coston 2019).

I en amerikansk enkätstudie som fokuserade på latinamerikanska studenter framkom att studenter som definierade sig som transpersoner, icke-normativa kvinnor eller ciskvinnor hade signifikant högre grad av erfarenheter av sexuellt våld jämfört med cismän. Latinska transpersoner och icke-normativa kvinnor var minst benägna att berätta för någon om upplevt sexuellt våld. Detta gällde såväl till närstående som till formella hjälpinstanser. Forskarna menar att diskriminering och negativa stereotyper bidrar till att latinska transpersoner och icke-normativa kvinnor inte berättar om sexuella övergrepp (O'Connor m.fl. 2023).

Transpersoner och ickebinära i kläm

Transpersoner upplever liknande hinder som homo- och bisexuella när de söker stöd och hjälp, men de möter även specifika hinder. Speciellt transkvinnor är utsatta för diskriminering, trakasserier och våld från stödinstanser och polisen. De riskerar även att bli fel-

könade och få sin könsidentitet avslöjad för andra av såväl partners som stödinstanser. I många fall är det också svårt att får hjälp med skyddat boende för transpersoner (Guadalupe-Diaz & Jasinski 2017; Kurdyla 2023). Det kan också vara svårare för transpersoner att lämna en relation om de inte har närstående eller har låga inkomster (Goodmark 2013). Transpersoner som är rasifierade och har en funktionsnedsättning har ännu svårare att få ett rimligt och respektfullt bemötande (Kattari m.fl. 2017, 2022). Studier om transpersoner, och till viss del ickebinära, har nämnts tidigare i rapporten, men här fokuseras de studier som tydligt lyfter fram transpersoners särskilda utsatthet och hinder för hjälpsökande.

I en amerikansk studie undersöktes transkvinnors erfarenheter av kumulativ utsatthet under hela livet och hinder för hjälpsökande. 21 transkvinnor med olika bakgrund och hudfärg i åldersspannet 18–30 intervjuades utifrån ett livsloppsperspektiv. Deltagarna beskrev upplevelser av olika former av våld genom livet, bland annat våld från sina föräldrar redan som barn på grund av sin könsidentitet och sitt könsuttryck. Några deltagare upplevde att deras föräldrar ville att de skulle tuffa till sig. Mobbning i skolan bagatelliserades. Många hade också blivit utslängda hemifrån på grund av sin könsidentitet och sitt könsuttryck. Flera deltagare hade utöver våld i barndomen upplevt våld från partners, samt sexuella övergrepp och våld från andra i omgivningen som var relaterat till könsidentiteten. Partnervåldet hade haft inslag av identitetsbaserade kränkningar och kontroll, bland annat genom att partnern tagit kontroll över tillgången av hormoner. Deltagarna nämnde flera hinder för att söka hjälp, säkerhet och rättvisa som exempelvis stigma, juridisk sårbarhet och transfobiskt bemötande. Slutsatsen är att det behövs alternativ till de formella instanserna som exempelvis reparativ rättvisa och ideella sammanhang som ger alternativa former av stöd (Hereth 2021).

En amerikansk studie som undersökte transpersoners ovilja att söka hjälp hos polisen visade att förtroendet för polisen berodde på en mängd olika faktorer som könsidentitet, socioekonomiska faktorer, rasifiering och tidigare erfarenheter med polisen. Studien hade fokus på generell utsatthet för brott, men partnervåld ingick. Resultaten visar att graden av motvilja varierade avsevärt beroende på könsidentitet. Transmän kände sig mer obekväma med att kontakta polisen än transkvinnor. Ickebinära och andra som bryter mot genusnormer kände sig mer obekväma med att söka hjälp hos polisen än binära transmän och transkvinnor. Författarna till studien lyfter fram att skillnaderna kan bero på förmågan att passera i sin respektive könsidentitet. Rasifierade transpersoner, särskilt svarta, är dessutom mer ovilliga att söka polishjälp än vita. Det finns också skillnader beroende på hushållsinkomst och bostadsstatus, där mer ekonomiskt missgynnade personer kände sig mer ovilliga att söka polisens hjälp (Lee & Santiago 2023).

I en australiensisk studie undersöktes effekterna av sexuellt våld, samt bemötande och behov av stöd i samband med sexuellt våld. 31 rasifierade transkvinnor i åldern 18–54 år intervjuades. Deltagarna i studien sökte stöd från informella stödnätverk, inklusive vänner,

familjemedlemmar och andra medlemmar i transrelaterade sammanhang, både offline och online. Forskarna synliggör att stödcenter och -grupper som drivs av transpersoner är centrala för ett gott bemötande och hjälp. Många normaliserade våldet mot rasifierade transkvinnor eftersom det är så vanligt. Kvinnorna lyfte fram att stöd från familjen, vänner och sammanhang för transpersoner spelade stor roll för möjligheterna att hantera trauman från våldsutsatthet. Alla hade dock inte tillgång till stöd från sitt informella nätverk. De pekade också på den avgörande roll som vårdgivare, brottsbekämpande myndigheter och beslutsfattare har när det gäller att validera transkvinnors erfarenheter av sexuellt våld och stödja kvinnors återhämtning (Hawkey m.fl. 2021).

Äldre personers osynlighet

Äldre hbtqi-personer som behöver hjälp med sina vardagliga sysslor utgör en sårbar grupp när det kommer till våld i nära relationer då de ofta får hjälp från närstående. Det medför att det är svårare att tala om och söka hjälp för våldet. Äldre hbtqi-personer är ofta mindre öppna med sin sexualitet vilket gör det ännu svårare att tala om våldet (Grossman m.fl. 2014). Det finns även risk för att omsorgsgivare som är närstående utövar våld, liksom att det sker på särskilda boenden för äldre (Bloemen m.fl. 2019). Polyviktimisering är vanligt när det gäller äldre hbt-personer, både genom att äldre hbt-personer kan vara utsatta för flera olika former av övergrepp i nära relationer (partner, barn, föräldrar) och genom organisatoriska övergrepp inom vård och omsorg. Barn och tidigare partners kan vända sig mot personen, speciellt den som kommer ut sent i livet. En del hbt-personer upplever att de måste dölja sin sexualitet när de blir omsorgsbehövande. Utsattheten kan vara värre inom religionsbaserad äldreomsorg. Många har erfarenheter av att dölja sin identitet och har blivit utsatta för homo- och transfobi i kontakt med polis, sjukvård och omsorg. Detta kan länkas till att hjälpsökandeprocessen vid våldsutsatthet försvåras (Westwood 2019). I en brittisk studie om äldre lhb-personer som varit våldsutsatta genomfördes två fokus-grupper med yrkesverksamma och 14 narrativa intervjuer med äldre lhb-personer. De äldre var mer benägna att dölja våldet eller anse det vara en privat angelägenhet på grund av ålder och medföljande generationsnormer och värderingar, vilket gjorde det svårare att söka hjälp. Studien ger stöd till tesen att äldre våldsutsatta lhb-personer är en osynliggjord grupp i samhället. Det saknas också formellt stöd till målgruppen (Wydall m.fl. 2023).

Ungdomars och unga vuxnas hjälpsökande

Inom forskning om hbtqi och hjälpsökande utgör ungdomar och unga vuxna ett eget fält. Detta eftersom ungdomar och unga vuxna antas ha svårare att identifiera våld och veta hur man söker hjälp. Några amerikanska studier som fokuserar på unga hbtqi-personer visar liknande mönster som för vuxna. Många söker inte hjälp överhuvudtaget och om de gör det söker de snarare informell än formell hjälp. Vanliga hinder för formellt hjälpsökande är att inte se sig själv som våldsutsatt och rädsla för att bli negativt bemött (Price m.fl. 2023; Scheer m.fl. 2023; Whitton m.fl. 2024). I en studie visas att flera utsatta unga hbtq-

personer berättade om våldet för någon, men 37% svarade att de inte berättade för någon. Bland dem som berättade för någon vände sig de flesta till en vän (84%). Därutöver berättade 27% för en förälder eller vårdnadshavare, 23% för en rådgivare eller terapeut, 16% för en annan familjemedlem, 9% för en läkare eller annan sjukvårdspersonal, 7% för en polis/rättsvårdande myndighet och 5% kontaktade en stödlinje (Price m.fl. 2023).

I två andra studier undersöktes erfarenheter av att berätta om sin våldsutsatthet och söka stöd. I båda studierna var samtliga deltagare tilldelade könet kvinna vid födseln (AFAB) och tillhörde en minoritetsgrupp vad gäller sexualitet och könsidentitet. Liknande resultat som i ovanstående studie kom fram. Majoriteten av respondenterna sökte inte hjälp, eftersom de förminskade sina erfarenheter av våld, alternativt förstod de inte att det var våld i en nära relation. Över 87% av dem som hade varit utsatta för allvarligt våld i nära relationer sökte ingen hjälp. Att någon, som exempelvis en vårdgivare, kände till deltagarens våldsamma relation var den vanligaste anledningen till att söka hjälp. Endast omkring en tredjedel av deltagarna hade berättat om våldet för en terapeut eller rådgivare, och endast 3-6% hade berättat för andra formella instanser, såsom polis eller lärare (Scheer m.fl. 2023; Whitton m.fl. 2024). Forskarna i den ena studien pekar på att en särskilt viktig faktor för att underlätta hjälpsökande bland AFAB som tillhör en könsminoritet är att skapa större medvetenhet om gruppens utsatthet och stressfaktorer, samt att bekräfta identiteten (Scheer m.fl. 2023). I den andra studien visade det sig att responsen som deltagarna fick när de hade berättat om sin utsatthet upplevdes som hjälpsamma, särskilt när de fick emotionellt stöd, bekräftelse av våldet och praktisk hjälp. När den som lyssnade däremot förminskade våldet och kritiserade den våldsutsatta uteblev känslan av stöd. Forskarna rekommenderar särskilt anpassade instanser och utbildning som ska säkra att ungdomar som tillhör en sexuell- eller könsminoritet ska kunna känna igen våld i nära relationer, vilket kan främja hjälpsökande och välbefinnande (Whitton m.fl. 2024).

I två olika amerikanska enkätstudier om dejtingvåld kom liknande resultat fram som i de tidigare nämnda studierna. Unga hbtq-personer som utsatts för fysiska övergrepp var mer benägna att söka psykiatrisk eller medicinsk vård och stödtjänster än unga hbtq-personer som inte utsatts för fysiska övergrepp. Dessutom var unga hbtq-personer som utsatts för identitetsbaserade kränkningar och kontroll mer benägna att söka psykisk vård och stöd än unga hbtq-personer som inte hade upplevt det. Unga transpersoner och ickebinära upplevde mer identitetsbaserade kränkningar och kontroll än cispersoner även om de senare tillhörde en sexuell minoritet. Dessutom var de mer benägna att söka medicinsk och psykiatrisk vård och stödtjänster som fokuserade på våld i nära relationer än cispersoner som tillhör sexuella minoriteter. Transpersoner berättade oftare om våld för personal inom hälso- och sjukvården, vilket kan förklaras med att gruppen oftare har kontakt med hälso- och sjukvården genom könsbekräftande vård (Scheer & Baams 2021; Price m.fl. 2023). I en norsk studie beskrivs psykologiskt stöd som centralt för hjälpsökandet (Overlien 2023). Att screena för övergrepp bland unga hbtq-personer kan göra att fler berättar för formella instanser. Det behövs också ökad tillgång till stöd för gruppen (Scheer & Baams 2021).

En kanadensisk studie med 292 unga 2SLGBTQI-personers (two-spirit, lesbian, gay, bisexual, transgendered, queer, intersex) undersökte utsatthet för våld och hjälpsökande. Deltagarnas ålder var mellan 14–24 år. 86% var vita, 9% tillhörde ursprungsbefolkningen och 5% hade en annan etnisk tillhörighet. De flesta av deltagarna hade kopplingar till 2SLGBTQI-sammanhang och var öppna med sina identiteter. Många rapporterade om digitalt våld via sms (34%), att de blivit rädda för att ignorera telefonsamtal eller annan kontakt (18%). De hade även upplevt övervakning av sina sociala medier (18%). De flesta respondenter som hade blivit utsatta för dejtingvåld anmälde det inte. Att söka stöd informellt var vanligast. Endast 36% fick hjälp av någon som var 2SLGBTQI, trots att de flesta respondenter (78%) uppgav att de skulle föredra att få hjälp från en 2SLGBTQI-person. Ungdomarna föredrog att få stöd från jämnåriga och från medlemmar i 2SLGBTQI-gemenskapen, samt genom online-resurser. Särskilt önskades information online (57%), livechatt online med en rådgivare eller annan support (52%) och kunna sms:a eller ringa till en krislinje (49%) (Wright m.fl. 2023).

Nya fält inom forskningen

Forskningsfältet för hjälpsökande och stödinsatser förändras allt eftersom våldet tar sig nya former. Vi har identifierat digitalt våld och digitalt hjälpsökande som forskningsfält som ökar och därför gett det en egen del i rapporten. Några av de studier som nämns här är utforskande och testar teknologiska innovationer, därav ska resultaten tolkas med försiktighet. Fler studier behövs. Det är dock viktigt att ta med sig kunskap om digitalt våld eftersom det är den realitet som våldsutsatta lever med. Digitala sätt att stödja hjälpsökande kan också medföra att fler hittar till hjälpen och vågar söka hjälp.

Digitalt våld och hjälpsökande

Forskningen inom det digitala fältet fokuserar i hög grad på teknologi som arena för våld och som en del av lösningen. I en forskningsöversikt som undersökte teknikfaciliterat våld framkom betydande skillnader i förekomst, typ av våld och förövare beroende på sexualitet och könsidentitet. Cispersoner som levde heterosexuellt upplevde mindre grad av teknikfaciliterat våld än sexuella- och könsminoriteter. Samtliga grupper upplevde liknande former av teknikfaciliterat våld, men sexuella- och könsminoriteter var mer utsatta och oftare utsatta av förövare som inte var partner eller före detta partner (Vogler m.fl. 2023).

I en amerikansk studie undersöktes negativa sexuella erfarenheter av män som har sex med män som använder GPS-anslutna appar och webbplatser för sex. Många hade positiva erfarenheter, men det förekom sexuellt våld och andra former av hot eller våld, samt icke-samtyckta beteenden som exempelvis sex utan kondom och substansbruk (Woerner m.fl. 2023). En studie har gjorts om hur homo- och bisexuella män som använder Grindr skapar strategier för bättre säkerhet och mindre risk. Strategierna kunde innebära att träffas på en välkänd plats, att verifiera identiteten, att vara förberedd på eventuellt våld och att

meddela en vän var man skulle möta sin sexpartner. Forskaren rekommenderar samhällsinsatser för att förhöja kunskapen om digital säkerhet, riskreducerande strategier och möjligheterna att söka hjälp (Colliver 2024). I en studie lyfts vikten av att använda minoritetsstressmodellen som ramverk för att förstå utsattheten och stödbehovet när nya former för utsatthet studeras, som exempelvis digital utsatthet bland män som tillhör en sexuell minoritet. Diskriminering och internaliserad homofobi är kopplat till digitalt dejtingvåld, vilket är viktigt att ha med sig när man planerar stödinsatser (Yang m.fl. 2023).

I en rysk studie noteras att det inte är så lätt att särskilja olika våldsformer. Dejtingvåld och hatbrott kan sammanfalla. För att hitta offer kan dejtingappar används, något som har ökat i Ryssland sedan lagstiftningen mot så kallad ”homosexuell propaganda” infördes (Katsuba 2023). Precis som i den ryska studien visar en turkisk studie att digitala dejtingappar kan används med syfte att utöva hatbrott, men också som ett medel för våld i nära relationer. Precis som i den ryska studien påverkar den politiska homo-, trans- och xenofobin våldsutsattheten för hbtq+-personer och försvårar hjälpsökande. I studien intervjuades 50 hbtq+-personer som hade blivit utsatta för våld via dejtingappar. Det fanns skillnader i utsatthet beroende på ålder, etnicitet och könsidentitet. Yngre var mer utsatta för sexuellt och fysiskt våld, medan äldre oftare råkade ut för romantiskt bedrägeri. Riskerna för våld hade normaliserats av en del. Att sakna turkiska språkkunskaper eller tala språket mindre väl medförde högre risk för att utsättas för sexuellt och fysiskt våld. Säkerhetsplanering kunde innebära att aktivera platsdelning och dela den med vänner, att kolla upp personen via sociala medier innan de beslutade om att ses. I Turkiet finns få organisationer som ger stöd till hbtq+-personer. De som finns hänvisar brottsoffer till hbtq+-vänliga experter inom juridisk rådgivning, psykologiskt stöd och socialt arbete (Gümüs 2023).

Det finns en del projekt som fokuserar på digitala interventioner för att våldsutsatta ska kunna upptäcka och anmäla våld. Ett amerikanskt forskarteam tog fram en app för att öka möjligheterna till säkerhetsplanering för att identifiera risker för upprepat våld, samt öka sin förmåga att skydda sig mot pågående våld. De ville även inkludera kvinnor som har samkönade relationer. Appen fick ett oansenligt namn och logotyp, samt krav på lösenord för att inte varna någon som tittar på användarens telefon. För att utbilda användare om hur man döljer sina spår fanns information om internetsäkerhet. Tretton personer fick använda och granska appen. Deltagarna bestod av unga kvinnor som varit utsatta för våld i samband med samkönad dejting, jämnåriga som hade oroat sig för andras utsatthet och högskolepersonal. Resultaten stöder användningen av appen för att hjälpa unga kvinnor som upplever våld i samkönade relationer och andra unga personer som oroar sig över närståendes utsatthet. Appen bidrar till att visa på resurser och utveckla skräddarsydda säkerhetsplaner för att minska våldet och öka sin säkerhet (Bloom m.fl. 2016).

Digitala interventioner har lyfts som en möjlig första ingång till stöd. I en brasiliansk studie undersöktes användningen av en app som kan användas när man utsätts för olika

former av våld som diskriminering, förtryck, övergrepp och våld i nära relation. I studien ville forskarna fokusera på användarvänlighet. Appen innehåller bland annat en panikknapp som sätter användaren i kontakt med stödinstanser i närområdet. Ett förslag om att appen ska kommunicera med ett armband med en panikknapp diskuterades. Appen innehåller också en lista med inkluderande stödinstanser (Baptista m.fl. 2022).

Ett problem med specifika appar för stöd är att förövaren ofta vill ha kontroll över offrets telefon. Lösenord skyddar inte om en tvingas öppna alla sina appar och visa vilken information som finns.

Diskussion

I den här forsknings- och kunskapsöversikten har internationella studier om hjälpsökande och stödinsatser för hbtqi-personer som utsatts för våld i nära relationer sammanställts och analyserats. Det är till övervägande del nordamerikanska, europeiska och australiensiska studier. Villkoren i olika länder skiljer sig åt, vilket är viktigt att ha med sig när resultaten analyseras. Till viss del överlappar villkoren som exempelvis att kulturen är heteronormativ och att hbtqi-personer har svårare att se sig som våldsutsatta och har svårare att både söka och få rätt hjälp och lämpligt stöd. På andra sätt skiljer sig villkoren åt som exempelvis gällande välfärdssystem, civilsamhället och juridik. Här diskuteras de generella och tydliga mönster som vi har arbetat fram i analysen.

Den komplexa hjälpsökandeprocessen

För många våldsutsatta blir sökandet efter stöd och hjälp en långsam, upprepad och fragmentarisk process med både avbrott och varierande sätt att söka hjälp. Teoretiskt sett kan processen delas upp i olika processer eller steg som är sammanbundna (Liang m.fl. 2005; Ovesen 2021). Hjälpsökandeprocessen kan delas in i de tre dialektiska stegen: 1) identifiering av problemet, 2) beslut om att söka hjälp och 3) val av stödform (Liang m.fl. 2005). Den forskning som har nämnts i forsknings- och kunskapsöversikten visar entydigt att hbtqi-personer har svårigheter med steg ett, de har svårt att identifiera problemet med sin våldsutsatthet, de hittar inte berättelser som stödjer att de är utsatta för våld, de bagatelliserar och normaliserar våldet. När de väl har identifierat sig som våldsutsatta, eller möjligen identifierat sin relation som problematisk, gäller det är nå till steg två och ta ett beslut om att söka hjälp. De allra flesta söker ingen hjälp överhuvudtaget. Det innebär att de som går vidare till det tredje steget och söker hjälp är en mycket mindre andel än den faktiska gruppen av våldsutsatta hbtqi-personer. Av de som söker hjälp vänder de flesta sig till vänner, familj, bekanta och personer i hbtqi-sammanhang. De söker hjälp informellt. De som söker sig till formell hjälp vänder sig till hälso- och sjukvården om situationen är akut eller om de fångas upp på en mottagning, till socialtjänst och andra stödverksamheter, samt till hbtqi-inriktade stödverksamheter och stödlinjer. Många söker hjälp indirekt hos psykologer, kuratorer och andra terapeuter. De berättar inte alltid om våldet eller att de tillhör hbtqi-gruppen, men stödet kan ge dem vägar ut och stöd i att bearbeta den våldsamma relationen.

Hjälpsökande kan alltså ske informellt, indirekt eller formellt, alternativt inte alls. I den andra modellen vi nämnde i avsnittet teoretiska utgångspunkter beskrivs också processen med att ta sig ur våldet som tre steg: 1) att bryta upp, 2) att bli fri och 3) att förstå (Holmberg & Enander 2011; Holmberg & Smirthwaite 2021). Det första steget handlar om att ta sig ur förhållandet. Här återfinns, utöver dem som söker informellt och formellt stöd, även de som på egen hand tar sig ur relationen utan att söka hjälp. Det andra steget, som handlar om att emotionellt frigöra sig från förhållandet och bandet till partnern, är

ett arbete som tar lång tid. Speciellt om våldet, som visats i flera studier, utgörs av våld från familjemedlemmar eller annat kollektivt våld. Då är det en mer omfattande kontext än en parrelation som man ska frigöra sig från. Sannolikt skulle terapeutiska insatser av olika slag vara till stor hjälp i detta steg. Det tredje steget innebär att få en djupare förståelse för att man har utsatts för är våld och att identifiera sig som våldsutsatt.

I båda modellerna går stegen in i varandra och kommer i olika ordning. Processen är inte bara individuell, utan också beroende av interpersonella och sociokulturella faktorer. Det stöd som finns påverkar hur den våldsutsatta definierar problemet och om hen väljer att söka hjälp igen (Liang m.fl. 2005). Informellt hjälpsökande är positivt när responsen innebär emotionellt och praktiskt stöd, samt om den som lyssnade bekräftar hbtqi-identiteten och våldsutsattheten. Det är mindre positivt att berätta om våldet om den som ger respons ger kontraproduktiva eller ineffektiva råd, alternativt förminskar våldet. Andra svårigheter vid informellt hjälpsökande, som kan hindra nya försök till att söka stöd, kan vara att den person en berättar för saknar kunskap om våld i nära relationer eller svarar utifrån fördomar, stereotyper och myter.

Formella stödinstanser utgör en central del i att hjälpa våldsutsatta hbtqi-personer vidare i sitt beslut att lämna våldet bakom sig. Vid ett bekräftande respektfullt bemötande kan våldsutsatta hbtqi-personer stärkas i att lämna och bearbeta den våldsamma relationen. Om man som våldsutsatt hbtqi-person bemöts med diskriminering, brist på förståelse, okunskap, förminskande, raljerande jargong eller hot hindras fortsatt hjälpsökande. Flera studier visar att detta förekommer oavsett om det gäller stödverksamheter inriktade på våldsutsatta, hälso- och sjukvården eller polisen. Att inte söka hjälp formellt kan bero på faktorer som: bristande kännedom om tillgängliga och inkluderande stödinstanser, tidigare negativa erfarenheter av formella instanser eller en preferens för att söka stöd via det sociala nätverket. Oftast söker våldsutsatta formell hjälp när våldet ökar och påverkar hälsa och säkerhet. Indirekt hjälpsökande via kurator, psykolog eller annan terapeut där den våldsutsatta oftast inte söker stöd explicit för sin våldsutsatthet och/eller berättar om sin sexuella orientering eller könsidentitet är centrala instanser för våldsutsatta hbtqi-personer. Många söker stöd indirekt och om terapeuten inte öppnar upp för att tala om våldsutsatthet och hbtqi-identiteten riskerar erfarenheten att osynliggöras. Kunskap om både hbtqi-personers livsvillkor och utsatthet för våld i nära relationer behöver förbättras bland dem som arbetar terapeutiskt.

Normerande maktordningar som hinder

Den heteronormativa samhällsberättelsen om mäns våld mot kvinnor, där endast män kan vara förövare och kvinnor offer, medför att våld mot hbtqi-personer blir obegripliggjort eller osynliggjort (Donovan & Hester 2015). Drabbade hbtqi-personer kan själva ha svårt att förstå att de är våldsutsatta. De som arbetar inom stödverksamheter förstår inte att det är våld i en nära relation eller vet inte hur de ska hantera hbtqi-personer. Hbtqi-personer upplever själva att de inte passar in i de stödverksamheter som finns, alternativt vet de inte

att de finns. Den heteronormativa bilden av våld i nära relationer skymmer alltså våld i hbtqi-relationer. Inom ramen för heteronormativitet formas homo-, bi- och transfobi, vilket medför att hbtqi-personer ofta möter diskriminering, rasism, homo-, bi- och transfobi i sin vardag. Detta får följder som att hbtqi-personer generellt sett har lägre förtroende för samhällstjänster. De förväntar sig diskriminering. Heteronormativa förståelser av våld i nära relationer utgör alltså en övergripande barriär för hjälpsökande, både vad gäller att själv identifiera sig som våldsutsatt och att kunna identifiera och få stöd som är bekräftande.

Som en effekt av den heteronormativa berättelsen om mäns våld mot kvinnor har det bildats en myt om att lesbiska inte utövar våld. Myten om den lesbiska utopin innebär en fantasi om att lesbiska relationer är mycket säkrare än heterosexuella relationer eftersom avsaknaden av män innebär avsaknad av förtryck och dominans (Barnes 2011; Ovesen 2021; Harden m.fl. 2022). I lesbiska relationer saknas också ord för att beskriva sexuellt våld eftersom begreppet associeras till det sexuella våld som män utsätter andra för. Heteronormativitet bidrar också till att män och transpersoner har speciellt svårt att söka och få hjälp. För bi- och homosexuella män kan normer för maskulinitet, svårigheter att se sig som våldsutsatt och skam för sexuellt våld hindra hjälpsökandeprocessen. Kopplingen mellan våldsutsatthet och att vara man blir en extra svår omständighet. Oro för homofobi bidrar till att försvåra hjälpsökandeprocessen. Stödverksamheter har också svårt att erbjuda män plats i stödgrupper och skyddade boenden, då stöden ofta bygger på att kvinnor är offer. Även transpersoner kan stoppas från att få hjälp från stödverksamheter inriktade på kvinnor. Speciellt transkvinnor möter diskriminering, negativt bemötande, aggressivitet och transfobi. Detta bidrar till att transpersoner i likhet med bi- och homosexuella män söker hjälp först när situationen är akut.

Strukturellt sårbara grupper blir mer hindrade

I den komplexa hjälpsökandeprocessen försvåras vägen ut ur våldsamma relationer och till att hitta sätt att läka av exempelvis ålder, socioekonomi, rasifiering och funktionshinder. Det är ofta svårare för våldsutsatta hbtqi-personer som är en del av ytterligare minoritetsgrupper att söka hjälp (Liang m.fl. 2005). I forskningsöversikten synliggörs att strukturellt sårbara grupper har sämre förutsättningar generellt i samhället och därmed har sämre förutsättningar för att ta sig ur en våldsam relation. Hbtqi-personer som utsätts för rasism, fattigdom eller osynliggörs på grund av ålder har särskilt svårt att söka och få stöd. De grupper som har svårare omständigheter för att både söka och få stöd lever med livsvillkor som innebär diskriminering, förtryck, flera former av våld och sämre bemötande i såväl samhället som de stödinstanser som finns. I det generella stöd som erbjuds har vi konstaterat att det ofta saknas kompetens om hbtqi-personer och deras livsvillkor. Ofta saknas även kunskap om andra faktorer som bidrar till strukturell sårbarhet såsom exempelvis att utsättas för diskriminering, rasism och transfobi, att leva med socioekonomiska svårigheter, att tillhöra en nationell minoritet eller ursprungsbefolkning.

Våldets former kan också ta sig andra uttryck på grund av strukturell sårbarhet och individens livsvillkor och omständigheter. Exempelvis kan multipla former av våld drabba den som inte accepteras som hbtqi-person i sin minoritetsgrupp och som utsätts för identitetsbaserade kränkningar och kontroll och kollektivt våld. Familjevåld och kollektivt våld är ytterligare former av våld som inte passar in i den heteronormativa samhällsberättelsen om mäns våld mot kvinnor. Eftersom våldet inte kan avgränsas till en partner blir det svårare att förstå och stödja den som är utsatt för kollektivt våld. Det är också svårare att söka stöd eftersom den våldsutsatta ofta skyddar sin familj på grund av lojalitet. Utöver detta har både yngre och äldre hbtqi-personer svårare att söka och få hjälp. Ålder gör att deras våldsutsatthet osynliggörs eller bagatelliseras.

Hbtqi-personer som tillhör ursprungsbefolkningen kan drabbas av multipla former av våld och förtryck som rasism i majoritetssamhället, homo-, bi- och transfobi från sin ursprungsbefolkning och rasism eller osynliggörande i hbtqi-sammanhang. Rasism och transfobi drabbar speciellt svarta transkvinnor, men rasism skapar även svårigheter för dem som tillhör någon sexuell minoritet. Polyviktimisering bidrar till att våldsutsattheten av olika former av våld och förtryck normaliserar våld som en del av ens vardag. Det är också svårt att definiera våldet eftersom det kommer från flera håll. En del forskare menar att det kan vara negativt att dela upp våldsformerna då det inte bidrar till bättre stöd och hjälp för den som är drabbad av polyviktimisering (Stubberud & Eggebø 2020; Ummak 2024).

För att underlätta hjälpsökandeprocessen för strukturellt sårbara grupper behövs ett intersektionellt perspektiv tillämpas i de verksamheter som möter våldsutsatta. Det behövs, utöver kompetens om hbtqi-personer, kompetens om de varierande livsvillkor som olika grupper har. Ett bra bemötande tar hänsyn till och bekräftar flera delar av den våldsutsatta personens livsvillkor.

Att minska minoritetsstress och stärka motståndskraft

Strukturell sårbarhet är länkat till minoritetsstress, men också till coping och resiliens. Hbtqi-personer riskerar att utsättas för diskriminering, homo-, bi och transfobi, hat, våld, förlöjligande och osynliggörande vilket bidrar till att öka på stressen och kräver att den som är utsatt utvecklar strategier för att hantera utsattheten. Hbtqi-personer som dessutom utsätts för rasism, lever i fattigdom, hemlöshet eller är i en asylprocess blir ytterligare utsatta för effekter av minoritetsstress. Sammantaget ökar dessa faktorer svårigheterna i att förstå att det är våld i en nära relation en utsätts för, att söka hjälp och stöd på instanser som bemöter en med respekt.

Som nämnts i rapporten söker de flesta våldsutsatta hbtqi-personer ingen hjälp alls. De som söker hjälp gör det informellt bland dem som finns i ens närhet. Många anpassar sig till och övervinner svårigheter och trauman genom egna copingstrategier (Ungar 2012). Copingstrategierna kan vara mer eller mindre hjälpsamma. För att hantera våldet ägnar en del våldsutsatta hbtqi-personer sig åt kortsiktiga copingstrategier som substansbruk, för-

nekelse av våldet, isolering, beteendemässiga anpassningar, men även mer långsiktiga och stärkande copingstrategier som säkerhetsplanering, att skapa sig en ekonomisk buffert, ta omsorg om sig själv och öka sin våldsberedskap.

Genom coping och stöd från andra formas motståndskraft, vilket pekar på betydelsen av en stödjande omgivning och behovet av tillgängliga och hbtqi-kompetenta stödinstanser. När stödinstanserna brister och bemöter våldsutsatta hbtqi-personer med misstroende och diskriminerande attityder kvarstår den egna gruppen som stöd. Särskilt tydligt är detta bland rasifierade transkvinnor som i stor utsträckning möter fördomar, diskriminering och våld. Coping och resiliens kan stärkas genom stöd från omgivningen. I forskning om minoritetsstress visas också på skyddande faktorer. Utöver individuella strategier som att förbereda sig på utmanande situationer och arbeta med sitt självförtroende, är stödjande miljöer stärkande (Björkman & Malterud 2012; Breslow m.fl. 2015). Något som bidrar till ökad resiliens. Civilsamhället i form av olika hbtqi-sammanhang utgör en av dessa stärkande miljöer, varför det är viktigt med kompetens om våld i nära relationer, samt att det finns långsiktig ekonomisk finansiering. Civilsamhället bär en stor börda när det kommer till att hantera hbtqi-personers utsatthet.

Hinder för att söka hjälp och få stöd

I diskussionen om hjälpsökandeprocesser togs teoretiska hjälpsökandemodeller upp. Det tredje steget bestod i val av stödform (Liang m.fl. 2005). Som nämndes kan upplevelsen av hur stöd erbjuds medföra att en går vidare med att söka hjälp eller bromsas. I en teoretisk barriärmodell kommer ett av hindren från omgivningen (Grigsby & Hartman 1997). Där ingår stödverksamheter, men även andra hinder såsom heteronormativitet (Donovan & Hester 2015). Flera studier visar entydigt på att många våldsutsatta hbtqi-personer är oroliga för att bli negativt bemötta. Det finns en införlivad förväntan på negativa reaktioner från stödverksamheter – som bygger på både erfarenhet och hörsägen. Oron för att bli dåligt bemött om en söker formellt stöd påverkas även av risk för att bli bemött med rasism, homo- och transfobi eller oro för dåligt bemötande på grund av utövande av BDSM eller flersamhet. Politisk kontext spelar också in för möjligheterna till att söka och få stöd. I vissa länder finns lagstiftning som inskränker hbtqi-personers rättigheter. Möjligheterna för att öppet söka och få stöd från hbtqi-sammanhang blir då begränsat. Ett annat hinder är geografi och tillgång till stödjande resurser. I länder med både städer och landsbygd och med stora avstånd är det uppenbart att svårigheterna med att söka och få stöd varierar.

Det andra hindret i barriärmodellen är hinder på grund av att familj, socialisering och rollförväntningar skapar olika försvårande omständigheter (Grigsby & Hartman 1997). En del hbtqi-personer vill inte prata om våld på grund av lojalitet med hbtqi-gruppen och den kamp för rättigheter och möjligheter som förts och fortfarande förs. Det är svårare att söka hjälp om man inte är öppen med sin sexualitet, om man delvis har kvar sin relation med våldsutövaren, och om man har barn i relationen och oroar sig över vårdnaden. Lesbiska mödrar kan hindras av att de riskerar att förlora rätten till sina barn om de inte ha burit

barnet och inte är erkända som föräldrar. Även lesbiska som har barn från en tidigare heterosexuell relation kan vara oroliga för att mista vårdnaden om de söker hjälp för våldsutsattheten. Vårdnadstvister kan också bli en del i eftervåldet (Oswald m.fl. 2010; Hardesty m.fl. 2011; Ovesen 2021; Holmberg 2022).

Som nämnts är det en mindre andel hbtqi-personer som söker formell hjälp jämfört med informell och indirekt hjälp. Dock är det viktigt att de stödinstanser som finns är inkluderande och ger ett gott bemötande för att hjälpa fler våldsutsatta hbtqi-personer. Ett stort hinder är homo-, bi- och transfobi inom formella stödinstanser men också, som nämnts, det oreflekterade heteronormativa bemötandet som medför att yrkesverksamma missar våldsutsattheten eller bagatelliserar den. Många hbtqi-personer är också osäkra på vilka stödinsatser som finns och om de är inkluderande för hbtqi-personer. Därtill är det brist på specifika stödinsatser. De finns vanligtvis endast i större städer. För de som bor på mindre orter eller i länder med stora avstånd kan det vara svårt att ta sig till sådana ställen.

De hinder som yrkesverksamma beskriver handlar till stor del om kunskapsbrister, oreflekterat icke-inkluderande bemötande, bristande resurser vad gäller personal och ekonomi. Generella stödinstanser tar också ofta hjälp av de specifikt inriktade stödcentren för hbtqi-gruppen, istället för att öka sin egen kompetens. Det kan finnas internt och externt motstånd för att bli mer inkluderande. Även bristande resurser och bristande politisk vilja att förändra kan sätta upp hinder för inkludering. De stödformer som riktar sig specifikt till hbtqi-personer utsatta för våld i nära relationer begränsas genom att de ofta är projektbaserade och tidsbegränsade. Dessa förutsättningar skapar strukturell sårbarhet för de våldsutsatta.

Några övergripande och återkommande problem är uppdelningen i verksamheter där de mer generella stödinstanserna arbetar utifrån ett heteronormativt synsätt, medan i de riktade instanserna arbetar man med hbtqi-gruppen. Effekten av uppdelningen blir att i stödverksamheter där man arbetar med våld i nära relationer kan kunskapen om hbtqi-personer vara låg, medan i hbtqi-inriktade verksamheter som inte arbetar med våld i nära relationer finns kunskap om gruppens behov, men inte kompetens om våld. Liknande mönster finns i hälso- och sjukvården. I exempelvis generell screening för våld i nära relationer missas ofta hbtqi-personer speciella situation. Bi- och homosexuella män, samt transpersoner har särskilt svårt att få stöd och hjälp. Detta gäller även på hälsocenter inriktade på hbtqi, i den könsbekräftande vården, samt på testcenter för hiv och STI.

Yrkesverksamma gör ibland misstaget att anta att det är ömsesidigt våld i samkönade relationer, vilket de sällan gör när det gäller våld i heterosexuella relationer. Detta är tydligast inom rättsväsendet och framför allt inom polisen. Det förekommer även idéer om att den med maskulint kodat utseende ses som mer sannolik som förövare och den som är mer feminint kodas ses som mer sannolik som offer. Sådana tankesätt bygger på heteronormativa antaganden om att endast män kan vara förövare mot kvinnor. De bidrar till att osynliggöra våld i nära relationer i samkönade relationer.

Val av stödform för att ta sig ur och bearbeta våldsutsattheten hindras, som vi sett ovan, av en mångfald av problem, både för individen och i stödinstanserna. Omgivningen utgör ett starkt och mångfasetterat hinder för att söka och få hjälp (Grigsby & Hartman 1997). Ett övergripande hinder är heteronormativa föreställningar om våld i nära relationer och oförmåga att både bemöta människor lika och olika. Våldets uttryck är relativt lika oavsett sexuell läggning och könsidentitet, men våldet mot hbtqi-personer tar sig delvis andra uttryck som exempelvis genom identitetsbaserade kränkningar och kontroll som riktar in sig på det som avviker från normen. Ytterligare ett hinder är föreställningar om vilka som drabbas av kollektivt våld. Många stödverksamheter har blivit mer medvetna om hbtqi-personers utsatthet för hedersbaserat våld och förtryck, men missar att fråga om våld från familjemedlemmar när de möter hbtqi-personer som inte kommer från en religiös eller kulturell kontext där hedersnormer är närvarande.

Underlättande faktorer för att möjliggöra stöd

Hjälpsökandeprocessen är som nämnts fragmentarisk och innebär upprepade försök till att ta sig ut den våldsamma relationen (Ovesen 2021). Uppbrottsprocessen där man bryter upp från relationen och befriar sig från våldet är komplex och svårnavigerad (Holmberg & Enander 2011; Holmberg & Smirthwaite 2021). För att underlätta uppbrottsprocessen behöver omgivningens hinder minska. De stödinstanser som finns behöver bli mer tillgängliga, inkluderande och ge ett bekräftande bemötande. Några genomgående teman som hbtqi-personer lyfter fram för att förbättra stödet för dem som är våldsutsatta är att verksamheterna behöver ha ett icke-fördömande bemötande, ha kunskap om hbtqi-personer, och de får gärna ha erfarenhet av att arbeta med hbtqi-personer. En del våldsutsatta hbtqi-personer vill gärna ha stöd av någon som själv är hbtqi-person. För andra är det viktigaste att bli tagen på allvar, bli lyssnad på och att få hjälp utan att bli reducerad till sin sexuella orientering eller könsidentitet.

De som arbetar med våldsutsatta bekräftar i hög grad detta. För att kunna ge ett bekräftande och stärkande bemötande behöver verksamheterna vara inkluderande i sitt tilltal, de behöver vara lyssnande, stödjande och icke-dömande. För att nå ut till målgruppen, och speciellt de hbtqi-personer som inte är öppna med sin identitet, måste verksamheterna visa att de aktivt stödjer våldsutsatta hbtqi-personer.

I de utbildningsinsatser och interventioner som har studerats har det varit svårt att utmana den heteronormativa förklaringsmodellen av mäns våld mot kvinnor och inkludera hbtqi-personer och andra minoritetsgrupper. Trots detta har en del utbildningsinsatser visat på goda resultat såsom ökad kunskap om gruppen och livsvillkoren, vilket har lett till ökad självsäkerhet i att arbeta med gruppen. I interventionsstudier där personalen får ställa specifika frågor om våld i nära relation länkat till sexuell orientering eller könsidentitet ges fler möjligheter att berätta om våldserfarenheter. Screening för våld i nära relationer rekommenderas generellt, men det är tydligt att hbtqi-personer kan behöva andra frågor än de som ställs genom generell screening.

Inom hälso- och sjukvården finns mottagningar som fokuserar på sexuell hälsa och provtagningar för hiv och STI. Dessa mottagningar kan vara viktiga för att nå grupper som sällan söker hjälp för partnervåld så som bi- och homosexuella män. Transpersoner berättar oftare för vårdpersonal om sin våldsutsatthet, därför kan hälso- och sjukvården bidra till att fånga upp våldsutsatta transpersoner. Detta gäller speciellt för den könsbekräftande vården där frågor om våld i nära relationer bör ställas. Men då måste beredskap för att hantera frågor om våld och hänvisningssystem finnas. Inom hälso- och sjukvården har traumamedvetet bemötande visat sig förbättra känsloregleringen, stärka den våldsutsatta i sin agens och öka motståndskraften mot negativa upplevelser. Vidare har olika vårdgivare kunnat förbättra sin kunskap och sitt bemötande av våldsutsatta hbtqi-personer genom samarbeten med hbtqi-organisationer.

Yrkesverksamma inom rättsväsendet, och framför allt inom polisen, behöver utbildas om hbtqi och våld i nära relationer. De behöver bli mer inkluderande och lyhörda för hbtqi-personer som brottsoffer. Att införa riktlinjer har visat viss positiv påverkan. Att införa kontaktpersoner för hbtqi-personer verkar leda till ökat förtroende och därmed ökat antal anmälningar. I den juridiska processen behövs även förståelse för den juridiska sårbarhet som lesbiska mödrar kan hamna i. Om de inte är förälder i lagens mening kan det vara svårare att lämna en våldsam relation eftersom de riskerar att förlora rätten till sina barn.

För att stödja hjälpsökandeprocessen krävs olika former av stöd. I stödinstanserna satsar vissa mer på skydd och vissa mer på stöd, men båda formerna är nödvändiga. I ett akut läge är skydd viktigt, men stöd kan behövas under längre tid för att bearbeta våldets konsekvenser och eftervåldet. I det akuta skedet söker såväl transpersoner som bi- och homosexuella män hjälp hos polis och akutsjukvård trots rädsla för diskriminering. I det kortsiktiga perspektivet behöver bemötandet vara inkluderande och åtgärder vidtas. För att bearbeta våldets konsekvenser behövs dock instanser som erbjuder långvarigt processinriktat stöd som är anpassat till hbtqi-personers förutsättningar.

De underlättande faktorerna bidrar till att undanröja hinder och till att öka motståndskraften. För att stödet ska vara hållbart krävs god kunskap, långsiktighet och stabilitet i resurser. Samverkan mellan socialtjänst, hälso- och sjukvård, polis och hbtqi-inriktade verksamheter har visat goda resultat. I en intervjustudie framkom tre sätt att arbeta med våldsutsatta hbtqi-personer som kan bidra till ett respektfullt bemötande och hjälpsamt stöd, samtidigt som man arbetar med social rättvisa. De sätt som rekommenderades var: 1) mångfald genom att representera sina klienters bakgrund och historia. 2) inkludering genom bekräftelse som erkänner de unika behoven hos hbtqi-personer som har varit utsatta för våld, och 3) strategier relaterade till social rättvisa, som att arbeta antiförtryckande, stärka sina klienter, samt att förespråka social förändring (Bermea m.fl. 2019).

Kunskapsluckor

Trots att forskningsfältet om hjälpsökande och stödinsatser har ökat under perioden 2009–2024 saknas ändå forskning. En grupp som vi inte har någon forskning om är personer med intersexvariation. Vi vet inte om de drabbas av identitetsbaserade kränkningar och kontroll, om de påverkas specifikt av att utsättas för både medicinskt våld och våld av sin partner och/eller familj. Därför finns inte heller kunskap om hur personer med intersexvariation söker hjälp och vilket stöd som passar bäst.

Centralt för forskningsfältet om hjälpsökande och stödinsatser är att sortera upp de grupper som ingår i sammansättningen hbtqi. Vi behöver mer kunskap om hur bisexuella kvinnor respektive män utsätts för våld och hur de bäst får stöd. Lesbiska och homosexuella män har olika livsvillkor som bygger på genusnormer och levnadsvanor, därför måste vi undersöka hur våldet utövas och vilka former av stöd som fungerar bäst för respektive grupp. I begreppet transpersoner ingår olika identiteter som transkvinnor, transmän, ickebinära transpersoner och andra som inte vill definiera sig inom ramen för tvåkönsmodellen. Könsidentitet är också något annat än sexuell orientering. Transpersoner är inte bara sin könsidentitet utan har också en sexualitet. Hur våld i nära relationer tar sig uttryck och hur olika transpersoner bäst får stöd behöver beforskas i högre grad.

Det behövs mer forskning med intersektionella perspektiv för att kunna fånga in hur hbtqi-personer som även drabbas av annan utsatthet på grund av etnicitet, tillhörighet till ursprungsbefolkning eller nationella minoriteter, funktionsförmåga, ålder och socioekonomi påverkas i sitt hjälpsökande. Eftersom många som lever med strukturell sårbarhet drabbas av polyviktimisering behöver det multipla våldets påverkan undersökas och hur stöd bäst utformas för dem som drabbas av det. Familjevåld och kollektivt våld behöver också beforskas utifrån en bredare ingång än hedersrelaterat våld och förtryck. Familjevåld och kollektivt våld förekommer i flera olika former. Forskningsfältet om hur hbtqi-personer utsätts för och hanterar stalkning och eftervåld är eftersatt. Utöver detta behöver digitalt våld och digitala stödformer undersökas.

Slutsatser

Den här forsknings- och kunskapssammanställningen, som fokuserar på hjälpsökande och stödinsatser för hbtqi-personer som utsatts för våld i nära relationer, visar att hbtqi-personer har svårare att identifiera sig själva och bli sedda som utsatta för våld i nära relationer, vilket påverkar hjälpsökandeprocessen och utformningen av samhällets stöd. Transpersoner och bi- och homosexuella män har speciellt svårt att söka stöd och att få ett bemötande där våldet synliggörs, bekräftas och hanteras. För lesbiska osynliggörs dessutom ofta våldet eftersom det förutsätts att kvinnor inte är våldsamma. Andra grupper som möter svårare situationer i både hjälpsökande och stöd är hbtqi-personer som drabbas av rasism utifrån hudfärg, etnicitet eller tillhörighet till ursprungsbefolkning, de som har

svagare socioekonomisk position och de som inte tas på allvar eller har specifika instanser att söka sig till på grund av ålder eller funktionsförmåga. Polyviktimisering bidrar till att våldsutsattheten av olika former av våld och förtryck normaliserar våld som en del av ens vardag. Det är också svårt att definiera våldet eftersom det kommer från flera håll.

Heteronormativa förståelser av våld i nära relationer utgör en övergripande barriär för hjälpsökande både vad gäller att själv identifiera sig som våldsutsatt och att kunna identifiera och få stöd som är bekräftande. Verksamheter som arbetar med stöd för våldsutsatta saknar ofta kunskap om hbtqi-personers villkor, medan de som arbetar med stöd till hbtqi-personer i vissa fall saknar kunskap om våld i nära relationer. De stödinsatser som riktar sig specifikt till hbtqi-personer är också för få och finns vanligtvis endast i större städer. I det generella stöd som erbjuds saknas, utöver generell kunskap om hbtqi-personer, även kunskap om andra faktorer som bidrar till strukturell sårbarhet såsom exempelvis att utsättas för diskriminering, rasism och transfobi, att leva med socioekonomiska svårigheter, att tillhöra en nationell minoritet eller ursprungsbefolkning.

Sammantaget behöver de specifika svårigheter som hbtqi-personer som utsätts för våld i nära relationer möter tas på allvar. Förändring krävs i politik, samhälle och i formella stödinstanser.

Rekommendationer

Resultaten av forsknings- och kunskapssammanställningen visar att det är viktigt att öka möjligheterna för hbtqi-personer som utsatts för våld i nära relationer att söka och få stöd och hjälp. Utifrån resultaten rekommenderas följande insatser.

Utformning av stödinsatser

Hbtqi-personer har olika livsvillkor och olika behov. Därför krävs olika stödformer med differentierade strategier. Stödinsatser för våldsutsatta hbtqi-personer behöver dessutom byggas upp på ett hållbart sätt med fokus på samverkan och långvarigt stöd, därför rekommenderar vi följande:

- För att förebygga och stoppa våld tidigt behöver det vara enkelt att hitta stöd även när en person inte är säker på om det är våld i en nära relation. Det behövs flera ingångar till stöd för att nå olika grupper. Exempelvis föredrar många unga digitalt stöd genom chatt. Digitalt stöd behövs också för att nå ut i glesbygd och till dem som inte kan söka stöd på en mottagning.
- Särskilda satsningar som riktar sig till hbtqi-personer behövs eftersom de mer sällan söker sig till generella stödinstanser. De generella stödinstanser som finns behöver synligt visa att de stödjer hbtqi-personer.
- Verktyg för rutinmässig screening för våldsutsatta hbtqi-personer behöver utvecklas och implementeras. Det är speciellt viktigt för grupper som i hög grad undviker att söka stöd som bi- och homosexuella män och transpersoner. Detta kan ge bättre möjligheter till rådgivning, remittering och förebyggande arbete.
- För att verksamheter ska kunna screena för våld med särskilt fokus på hbtqi-personer krävs att det finns ett utvecklat hänvisningssystem på plats som gör det möjligt för klinikerna att hänvisa patienter till andra verksamheter som har fokus på att erbjuda stöd för våldsutsatta hbtqi-personer.
- För att utveckla stödet för våldsutsatta hbtqi-personer behöver ekonomiska resurser vara stabila och kompetenshöjning återkommande. Detta gäller såväl offentliga verksamheter som de som bedrivs inom ramen för civilsamhället.

Kunskapsutveckling

Som noterats är kunskapsnivån om hbtqi-personer och våld i nära relationer allt för låg. Därtill söker flertalet informell hjälp istället för formell hjälp. De som söker formell hjälp berättar inte alltid om våldet eller om sin könsidentitet eller sexuella orientering. Därav rekommenderas följande:

- För att förbättra bemötandet och omhändertagandet behövs mer utbildning om hbtqi-personer och våld i nära relationer inom formella stödinstanser såsom polis, socialtjänst samt hälso- och sjukvård.
- För att fånga upp våldsutsatta hbtqi-personer inom vård och omsorg behövs framtagande av relevanta screeningfrågor och utbildning om dessa. Detta kan bidra till att fånga upp fler våldsutsatta hbtqi-personer.
- För att synliggöra och öka medvetenheten om hbtqi-personer och våld i nära relationer bör en samhällskampanj med fokus på våld i nära relationer genomföras. Olika könsidentiteter och sexualiteter bör representeras. Detta kan bidra till att fler enskilda personer i samhället kan förstå och ge stöd till hbtqi-personer som är utsatta för våld i nära relationer när de söker informell hjälp.

Kunskapsbehov

Trots att det finns en del forskning om hjälpsökande och stödinsatser saknas forskning med intersektionella perspektiv, forskning som särskiljer kvinnor, män, ickebinära, transpersoner, bisexuella, homosexuella och queera personer. Mer forskning behövs också om personer med intersexvariation eftersom den gruppen saknas i resultaten. Forskningsinsatser som rekommenderas är:

- Det behövs en specifik forskningsinsats som rör personer med intersexvariation som är utsatta för våld i nära relationer. Detta för att öka kunskapen om ett område vi helt saknar data för.
- NCK har fått i uppdrag att genomföra en svensk prevalensstudie om våld i nära relationer. Enkätstudier besvaras sällan av ett representativt urval av befolkningen. Hbtqi-populationen utgör en av dessa svårnådda grupper. Därför rekommenderar vi att en fördjupad studie om våld i nära relationer för hbtqi-populationen genomförs. Studien bör vara kvalitativ och kvantitativ där våldsutsatthet, våldets former, vem som är förövare, hjälpsökande och önskat stöd undersöks samt att resultaten kan analyseras utifrån kön, könsidentitet och sexuell orientering. Det är även centralt med ett intersektionellt perspektiv för att fånga in funktionshinder, socioekonomi, ålder och etnicitet. Detta kommer att medföra att vi får data om utsatthet, våldets former, hjälpsökande och stödbehov för hela hbtqi-gruppen och de skillnader som finns inom denna utifrån kön, könsidentitet och sexuell orientering.
- Eftersom många våldsutsatta hbtqi-personer söker indirekt hjälp via kuratorer, psykologer och andra terapeuter behöver praktikernas kompetens och kompetensbehov undersökas. Även våldsutsatta hbtqi-klienters upplevelse av att berätta om våld behöver undersökas. Detta för att kunna ge bättre möjligheter till att våldsutsatta hbtqi-personer fångas upp och får det stöd de behöver.

- Stalkning som en form av eftervåld har ändrat karaktär. Den är fortfarande fysisk, men har även digitala dimensioner. Hbtqi-personers efterenhet av stalkning och behov av stöd och hjälp för att hantera stalkning behöver undersökas för att samhället ska kunna möta dessa behov på ett relevant sätt.
- En ny inriktning inom forskningen är digitalt våld och stöd. Sverige behöver data för hur det digitala våldet tar sig uttryck, och hur detta kan stävjas. Det behövs även studier om vilka former av digitalt stöd som fungerar för olika grupper av våldsutsatta.

Bilaga 1

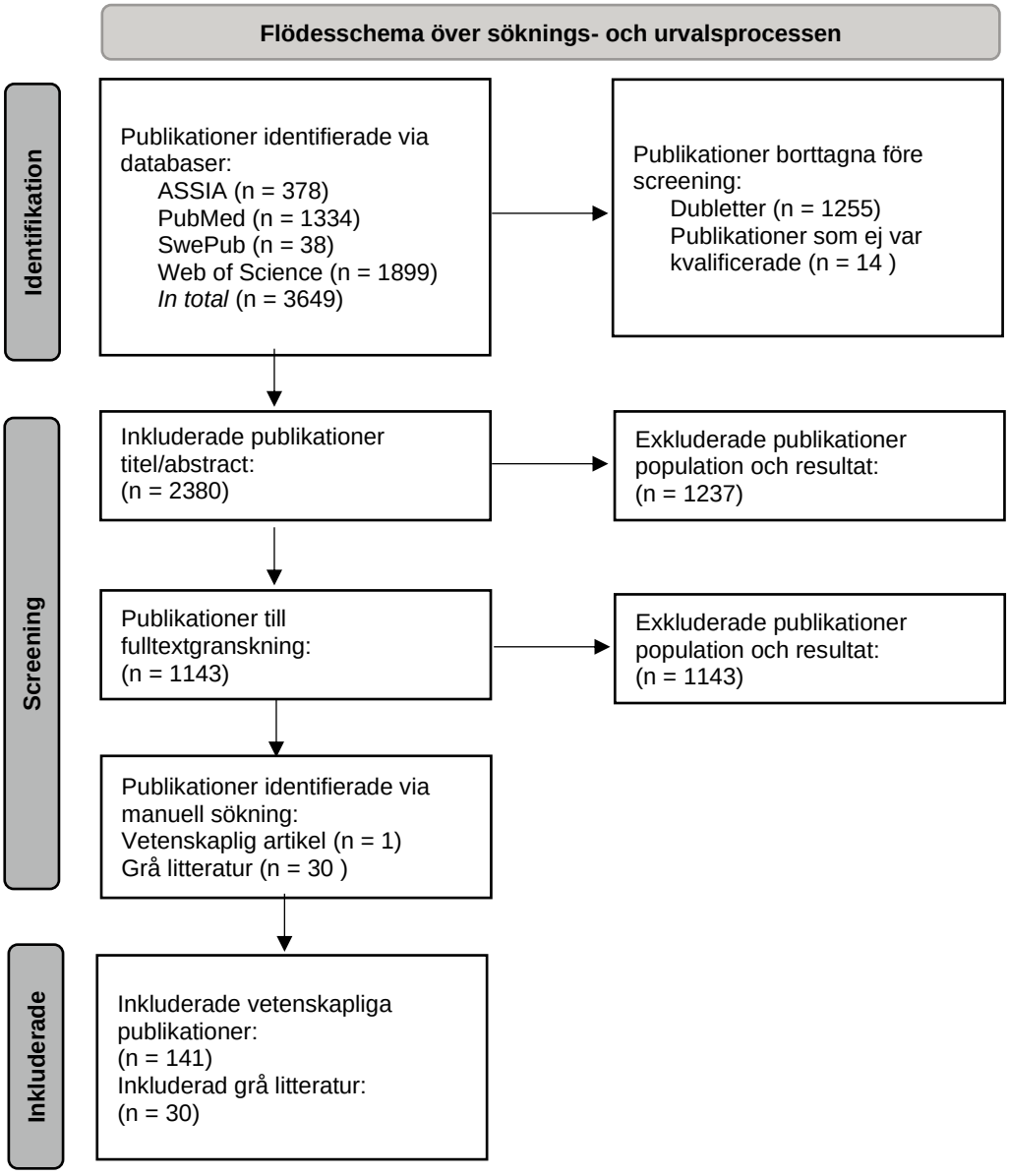
Flödesschema över söknings- och urvalsprocessen
Identifikation
Publikationer identifierade via databaser:
ASSIA (n = 378)
PubMed (n = 1334)
SwePub (n = 38)
Web of Science (n = 1899)
In total (n = 3649)
Publikationer borttagna före screening:
Dubletter (n = 1255)
Publikationer som ej var kvalificerade (n = 14)
Screening
Inkluderade publikationer titel/abstract:
(n = 2380)
Exkluderade publikationer population och resultat:
(n = 1237)
Publikationer till fulltextgranskning:
(n = 1143)
Exkluderade publikationer population och resultat:
(n = 1143)
Publikationer identifierade via manuell sökning:
Vetenskaplig artikel (n = 1)
Grå litteratur (n = 30)
Inkluderade
Inkluderade vetenskapliga publikationer:
(n = 141)
Inkluderad grå litteratur:
(n = 30)

Referenser

Addington, L. A. (2020). Police response to same-sex intimate partner violence in the marriage equality era. *Criminal Justice Studies*, 33(3), nr213–230. doi:10.1080/1478601x.2020.1786277.

Alhusen, J. L., Lucea, M. B. & Glass, N. (2010). Perceptions of and Experience With System Responses to Female Same-Sex Intimate Partner Violence. *Partner Abuse*, 1(4), nr443–462. doi:10.1891/19466560.1.4.443.

Als Research (2024). *EVALUERING RED+ KRISECENTER 2022-2024*. København: Als Research.

Alston, L., Cowan, R. G., Neal, C. & Mahon, M. M. (2021). The Experiences of Licensed Clinicians Counseling Lesbian, Gay, Bisexual, and Queer Survivors of Intimate Partner Violence. *Journal of LGBTQ Issues in Counseling*, 15(3), nr310–328. doi:10.1080/15538605.2021.1938336.

Amos, N., Hill, A. O., Lusby, S., Carman, M., Parsons, M., McNair, R., Lyons, A. & Bourne, A. (2023). Preferences for Types of Inclusive Family Violence Services Among LGBTQ People in Australia. *Journal of Family Violence*, nr14. doi:10.1007/s10896-023-00528-4.

Amos, N., Hill, A. O., Parsons, M., Lusby, S., Lyons, A., Carman, M. & Bourne, A. (2023). Experiences of Reporting Family Violence Among LGBTQ+ Adults in Australia: Findings from the Private Lives 3 National Survey. *Journal of Family Violence*, nr11. doi:10.1007/s10896-023-00612-9.

Anderssen, N., Eggebø, H., Stubberud, E. & Holmelid, Ø. (2021). *Seksuell orientering, kjønnsmangfold og levekår. Resultater fra spørreundersøkelsen 2020.* 139. Institutt for samfunnspsykologi, Universitetet i Bergen.

Antebi-Gruszka, N. & Scheer, J. R. (2021). Associations Between Trauma-Informed Care Components and Multiple Health and Psychosocial Risks Among LGBTQ Survivors of Intimate Partner Violence. *J Ment Health Couns*, 43(2), nr139–156. doi:10.17744/mehc.43.2.04.

Arbetsmarknadsdepartementet (2014). *En strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck*. Stockholm: Regeringen.

Arbetsmarknadsdepartementet. (2021). *Handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter*. Stockholm: Regeringen.

Arbetsmarknadsdepartementet (2025). *Stolt och trygg. Handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter.* Stockholm: Regeringen.

Arksey, H. & O'Malley, L. (2005). Scoping studies: towards a methodological framework. *International Journal of Social Research Methodology*, 8(1), nr19–32. doi: 10.1080/1364557032000119616.

Bacchus, L. J., Buller, A. M., Ferrari, G., Brzank, P. & Feder, G. (2018). "It's Always Good to Ask": A Mixed Methods Study on the Perceived Role of Sexual Health Practitioners Asking Gay and Bisexual Men About Experiences of Domestic Violence and Abuse. *Journal of Mixed Methods Research*, 12(2), nr221–243. doi:10.1177/1558689816651808.

Bacchus, L. J., Buller, A. M., Ferrari, G., Peters, T., Devries, K., Sethi, G., White, J., Hester, M., Brzank, P. J. & Feder, G. S. (2015). Domestic violence and abuse in gay and bisexual men attending a sexual health clinic: pilot testing of an educational support intervention for sexual health practitioners. *Lancet*, 386 nrS20–S20. doi:10.1016/s0140-6736(15)00858-2.

Balsam, K. F. & Szymanski, D. M. (2005). Relationship Quality and Domestic Violence in Women's Same-Sex Relationships: The Role of Minority Stress. *Psychology of Women Quarterly*, 29(3), nr258–269. doi:10.1111/j.1471-6402.2005.00220.x.

Baptista S, A., Malta, M., da Silva, C., Kalume, C. C., Filha, I. G. A., LeGrand, S. & Whetten, K. (2022). The Dandarah App: An mHealth Platform to Tackle Violence and Discrimination of Sexual and Gender Minority Persons Living in Brazil. *Int J Environ Res Public Health*, 20(1), doi:10.3390/ijerph20010280.

Barne- og likestillingsdepartementet (2016). *Trygghet, mangfold, åpenhet. Regjeringens handlingsplan mot diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk 2017–2020.* Oslo: Regjeringen.

Barnes, R. (2011). "Suffering in a silent vacuum": Woman-to-woman partner abuse as a challenge to the lesbian feminist vision. *Feminism & Psychology*, 21(2), nr233–239. doi:10.1177/0959353510370183.

Bermea, A. M., van Eeden-Moorefield, B. & Khaw, L. (2019). Serving queer survivors of intimate partner violence through diversity, inclusion, and social justice. *Journal of Gay & Lesbian Social Services*, 31(4), nr521–545. doi:10.1080/10538720.2019.1653805.

Björkman, M. & Malterud, K. (2012). Lesbian women coping with challenges of minority stress: A qualitative study. *Scandinavian journal of public health*, 40(3), nr239–244. doi:10.1177/1403494812443608.

Bloemen, E. M., Rosen, T., LoFaso, V. M., Lasky, A., Church, S., Hall, P., Weber, T. & Clark, S. (2019). Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender Older Adults' Experiences With Elder Abuse and Neglect. *J Am Geriatr Soc*, 67(11), nr2338–2345. doi:10.1111/jgs.16101.

Bloom, T., Gielen, A. & Glass, N. (2016). Developing an App for College Women in Abusive Same-Sex Relationships and Their Friends. *J Homosex*, 63(6), nr855–74. doi:10.1080/00918369.2015.1112597.

Bourne, A., Amos, N., Donovan, C., Carman, M., Parsons, M., Lusby, S., Lyons, A. & Hill, A. O. (2023). Naming and Recognition of Intimate Partner Violence and Family of Origin Violence Among LGBTQ Communities in Australia. *J Interpers Violence*, 38(5), nr4589–4615. doi:10.1177/08862605221119722.

Brandén, Nilsson, L. M., Burman, M., San Sebastian, M. & Stoor, J. P. (2024). *Våld mot samiska kvinnor*. Umeå: Institutionen för Epidemiologi och Global hälsa, Umeå universitet.

Brandt, S. A. & Stults, C. B. (2023). Coping with intimate partner violence among young sexual minority men: A qualitative approach. *Journal of Gay & Lesbian Social Services*, nr38. doi:10.1080/10538720.2023.2251142.

Breslow, A. S., Brewster, M. E., Velez, B. L., Wong, S., Geiger, E. & Soderstrom, B. (2015). Resilience and Collective Action: Exploring Buffers Against Minority Stress for

Transgender Individuals. *Psychology of sexual orientation and gender diversity*, 2(3), nr253–265. doi:10.1037/sgd0000117.
Brooks, V. R. (1981). *Minority stress and lesbian women*. Lexington Books.
Brown, M. J. & Groscup, J. (2009). Perceptions of Same-sex Domestic Violence Among Crisis Center Staff. *Journal of Family Violence*, 24(2), nr87–93. doi:10.1007/s10896-008-9212-5.
Butler, J. (1990). *Gender trouble: feminism and the subversion of identity*. [1. uppl.]. New York: Routledge.
Butterby, K. & Donovan, C. (2023). The Impact of Police "Process-Driven Responses" on Supporting Lesbian, Gay, Bisexual and/or Transgender+ Victim-Survivors of Domestic Abuse in England. *Journal of Family Violence*, nr13. doi:10.1007/s10896-023-00608-5.
Bytheway, S. & Stephens-Lewis, D. (2024). Heteronormative discourse: Therapist social constructions of intimate partner violence in queer relationships. *Feminism & Psychology*, nr19. doi:10.1177/09593535241235462.
Calton, J. M., Cattaneo, L. B. & Gebhard, K. T. (2016). Barriers to Help Seeking for Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, and Queer Survivors of Intimate Partner Violence. *Trauma Violence Abuse*, 17(5), nr585–600. doi:10.1177/1524838015585318.
Cannon, C. E. B. (2019). What Services Exist for LGBTQ Perpetrators of Intimate Partner Violence in Batterer Intervention Programs Across North America? A Qualitative Study. *Partner Abuse*, 10(2), nr222–242. doi:10.1891/1946-6560.10.2.222.
Cinthio, H. (2023). *Rörelser i gränslandet: om komplexa hedersnormer och samhälleliga markeringar*. Malmö Universitet.
Colliver, B. (2024). Understanding Perceptions of Victimization: A Critical Analysis of Gay and Bisexual Male Grindr Users Negotiations of Safety and Risk. *British Journal of Criminology*, 64(2), nr487–502. doi:10.1093/bjc/azad043.
Coston, B. M. (2019). We Need More Resources: Stories of QTPOC Survival in the South. *Journal of Gay & Lesbian Social Services*, 31(1), nr35–52. doi:10.1080/10538720.2018.1548326.
Cox, J., Meaux, L. T., Stanziani, M., Coffey, C. A. & Daquin, J. (2021). Partiality in Prosecution? Discretionary Prosecutorial Decision Making and Intimate Partner Violence. *J Interpers Violence*, 36(17), nr8471–8493. doi:10.1177/0886260519849689.
Cox, J, Daquin, J. C. & Neal Tess, M. S. (2022). Discretionary Prosecutorial Decision-Making: Gender, Sexual Orientation, and Bias in Intimate Partner Violence. *Criminal Justice and Behavior*, 49(11), nr1699–1719. doi:10.1177/00938548221106498.
Darj, F., Nathorst-Böös, H. & Jarl-Åberg, C. (2011). *HBT & heder: en intervjustudie om unga HBT-personer som lever i familjer med hedersnormer*. Stockholm: ALMAeuropa :
Das, K. J. H., Peitzmeier, S., Berrahou, I. K. & Potter, J. (2022). Intimate Partner Violence (IPV) Screening and Referral Outcomes among Transgender Patients in a Primary Care Setting. *J Interpers Violence*, 37(13), nrNp11720-np11742. doi:10.1177/0886260521997460.
Davis, L. S. & Crain, E. E. (2024). Intimate partner violence in the LGBTQ+ community: Implications for family court professionals. *Family Court Review*, 62(1), nr45–67. doi:10.1111/fcre.12765.

DiStefano, A. S. (2009). Intimate Partner Violence Among Sexual Minorities in Japan: Exploring Perceptions and Experiences. *Journal of Homosexuality*, 56(2), nr121. doi:10.1080/00918360802623123.

Donovan, C. & Barnes, R. (2019). Making sense of discourses of sameness and difference in agency responses to abusive LGB and/or T partners. *Sexualities*, 22(5), nr785–802. doi:10.1177/1363460716665787.

Donovan, C. & Barnes, R. (2020). Help-seeking among lesbian, gay, bisexual and/or transgender victims/survivors of domestic violence and abuse: The impacts of cisgendered heteronormativity and invisibility. *Journal of Sociology*, 56(4), nr554–570. doi:10.1177/1440783319882088.

Donovan, C., Magic, J. & West, S. (2023). Family abuse targeting queer family members: An argument to address problems of visibility in local services and civic life. *Journal of Family Violence*, nr13. doi:10.1007/s10896-023-00617-4.

Donovan, C & Hester, M. (2015). *Domestic violence and sexuality: what's love got to do with it?* Bristol: Policy Press.

Du Mont, J. A., Kelly, C. E., Seo, H., Brouillard-Coyle, S., Mason, R., Macdonald, S. & Kosa, S. D. (2024). Enhancing care for transgender and gender diverse survivors of intimate partner violence: an Ontario-wide survey examining health and social service providers' learning needs. *BMJ Open*, 14(2), nre075180. doi:10.1136/bmjopen-2023-075180.

Du Mont, J., Kosa, S. D., Abavi, R., Kia, H. & Macdonald, S. (2021). Toward Affirming Care: An Initial Evaluation of a Sexual Violence Treatment Network's Capacity for Addressing the Needs of Trans Sexual Assault Survivors. *J Interpers Violence*, 36(21), nrNp12436-np12455. doi:10.1177/0886260519889943.

Durfee, A. & Goodmark, L. (2020). Domestic violence mandatory arrest policies and arrests for same-sex and opposite-sex intimate partner violence after legalization of same-sex marriage in the United States. *Criminal Justice Studies*, 33(3), nr231–255. doi:10.1080/1478601x.2020.1786279.

Ellis, A. E., Martino, S., Simiola, V., Bellamy, C., O'Connell, M. & Cook, J. M. (2023). Training Male Sexual Abuse Survivors as Peer Leaders to Deliver Motivational Interviewing and Trauma-Informed Affirmative Care. *J Child Sex Abus*, 32(4), nr494–512. doi:10.1080/10538712.2023.2203691.

Finneran, C. & Stephenson, R. (2013). Gay and Bisexual Men's Perceptions of Police Helpfulness in Response to Male-Male Intimate Partner Violence. *West J Emerg Med*, 14(4), nr354–62. doi:10.5811/westjem.2013.3.15639.

Fjær, E. G., Gundersen, T. & Mossige, S. (2013). *Lesbiske, homofile, bifile og transpersoners utsatthet for vold i nære relasjoner*. Oslo Metropolitan University - OsloMet: NOVA.

Fleming, J. C., Fansher, A. K., Randa, R. & Reyns, B. W. (2023). Reporting and Help-Seeking among Sexual Minority and Heterosexual Victims of Stalking. *Social Sciences-Basel*, 12(8), nr16. doi:10.3390/socsci12080424.

Folkhälsomyndigheten (2014). *Utvecklingen av hälsan och hälsans bestämningsfaktorer bland homo-och bisexuella personer. Resultat från nationella folkhälsoenkäten Hälsa på lika villkor*. Solna: Folkhälsomyndigheten.

Folkhälsomyndigheten (2015). *Hälsan och hälsans bestämningsfaktorer för transpersoner. En rapport om hälsoläget bland transpersoner i Sverige.* Solna: Folkhälsomyndigheten.

Folkhälsomyndigheten (2019). *Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) i Sverige 2017. Resultat från befolkningsundersökningen SRHR 2017*. Solna: Folkhälsomyndigheten.

Folkhälsomyndigheten (2020). *Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter bland homo- och bisexuella samt transpersoner. Resultat från befolkningsundersökningen SRHR2017.* Solna: Folkhälsomyndigheten.

Folkhälsomyndigheten (2025). *Ungas hälsa, relationer och sexliv – Resultat från UngKAB23.* Solna: Folkhälsomyndigheten.

Ford, C. L., Slavin, T., Hilton, K. L. & Holt, S. L. (2013). Intimate Partner Violence Prevention Services and Resources in Los Angeles: Issues, Needs, and Challenges for Assisting Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender Clients. *Health Promotion Practice*, 14(6), nr841–849. doi:10.1177/1524839912467645.

Franklin, C. A., Goodson, A. & Garza, A. D. (2019). Intimate Partner Violence Among Sexual Minorities: Predicting Police Officer Arrest Decisions. *Criminal Justice and Behavior*, 46(8), nr1181–1199. doi:10.1177/0093854819834722.

Freeland, R., Goldenberg, T. & Stephenson, R. (2018). Perceptions of Informal and Formal Coping Strategies for Intimate Partner Violence Among Gay and Bisexual Men. *Am J Mens Health*, 12(2), nr302–312. doi:10.1177/1557988316631965.

Frisch, M., Moseholm, E., Andersson, M., Andresen, J. B. & Graugaard, C. (2019). Sex i Danmark. Nøgletal fra Projekt SEXUS 2017–2018. Statens Serum Institut & Aalborg Universitet, 2019. *https://www. projektsexus. dk/projekt-sexus*.

Goldberg-Looney, L. D., Perrin, P. B., Snipes, D. J. & Calton, J. M. (2016). Coping styles used by sexual minority men who experience intimate partner violence. *J Clin Nurs*, 25(23), nr3687–3696. doi:10.1111/jocn.13388.

Goodmark, L. (2013). Transgender People, Intimate Partner Abuse, and the Legal System. *Harvard Civil Rights-Civil Liberties Law Review*, 48(1), nr51–104.

Goodson, A. (2023). Police Officers' Attributions of Victim Culpability in Scenarios of Same-Sex Intimate Partner Violence. *J Interpers Violence*, 38(5), nr4945–4969. doi:10.1177/08862605221120916.

Gottschalk, L. H. (2009). Transgendering women's space: A feminist analysis of perspectives from Australian women's services. *Womens Studies International Forum*, 32(3), nr167–178. doi:10.1016/j.wsif.2009.05.001.

Graugaard, C., Giraldi, A., Frisch, M., Falgaard Eplov, L. & Davidsen, M. (2015). Self-reported sexual and psychosocial health among non-heterosexual Danes. *Scandinavian Journal of Public Health*, 43(3), nr309–314. doi:10.1177/1403494814563371.

Grigsby, N. & Hartman, B. R. (1997). The Barriers Model: An integrated strategy for intervention with battered women. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 34(4), nr485–497. doi:10.1037/h0087721.

Grossman, A. H., Frank, J. A., Graziano, M. J., Narozniak, D. R., Mendelson, G., El Hassan, D. & Patouhas, E. S. (2014). Domestic harm and neglect among lesbian, gay, and bisexual older adults. *J Homosex*, 61(12), nr1649–66. doi:10.1080/00918369.2014.951216.

Grønningsæter, A. B. & Nuland, B. R. (2009). *Lesbiske og homofile i Sápmi : en narrativ levekårsundersøkelse*. Oslo: Fafo.

Guadalupe-Diaz, X. L. & Jasinski, J. (2017). "I Wasn't a Priority, I Wasn't a Victim": Challenges in Help Seeking for Transgender Survivors of Intimate Partner Violence. *Violence Against Women*, 23(6), nr772–792. doi:10.1177/1077801216650288.

Gümüs, B. (2023). The Transformation of LGBTQ+ Relationships in Turkey from Digital Dating to Digital Violence. *Journal of Family Violence*, nr12. doi:10.1007/s10896-023-00663-y.

Göksel, P., Şahin, A. R., Böke, Ö., Özyıldız, H., Sarısoy, G., Karabekiroğlu, A., Özdin, S. & Turan, E. (2023). "Just Because I Don't Conform to Societal Norms": A Qualitative Study of Transgender People's Experiences of Domestic Violence and Coping Methods. *Cureus*, 15(12), nre50730. doi:10.7759/cureus.50730.

Hamby, S., Smith, A., Mitchell, K. & Turner, H. (2016). Poly-victimization and resilience portfolios: Trends in violence research that can enhance the understanding and prevention of elder abuse. *Journal of Elder Abuse & Neglect*, 28(4–5), nr217–234. doi:10.1080/08946566.2016.1232182.

Hancock, R., McAuliffe, G. & Levingston, K. (2014). Factors Impacting Counselor Competency with Sexual Minority Intimate Partner Violence Victims. *Journal of LGBT Issues in Counseling*, 8(1), nr74–94. doi:10.1080/15538605.2014.853640.

Harden, J., McAllister, P., Spencer, C. M. & Stith, S. M. (2022). The Dark Side of the Rainbow: Queer Women's Experiences of Intimate Partner Violence. *Trauma Violence Abuse*, 23(1), nr301–313. doi:10.1177/1524838020933869.

Hardesty, J. L., Oswald, R. F., Khaw, L. & Fonseca, C. (2011). Lesbian/bisexual mothers and intimate partner violence: help seeking in the context of social and legal vulnerability. *Violence Against Women*, 17(1), nr28–46. doi:10.1177/1077801209347636.

Hawkey, A. J., Ussher, J. M., Liamputtong, P., Marjadi, B., Sekar, J. A., Perz, J., Ryan, S., Schmied, V., Brook, E. & Dune, T. (2021). Trans Women's Responses to Sexual Violence: Vigilance, Resilience, and Need for Support. *Archives of Sexual Behavior*, 50(7), nr3201–3222. doi:10.1007/s10508-021-01965-2.

Heimer, G., Sandell, K. & Sundström, M. (2018). *Våld mot hbtq-personer – en forsknings- och kunskapsöversikt*. Uppsala: National centrum för kvinnofrid, Uppsala Universitet. No. 2018:1.

Heimer, G., Tung Hermelin, A.-M. & Stolt, E. (2009). *Våld i samkönade relationer - en kunskaps- och forskningsöversikt*. Uppsala: National centrum för kvinnofrid, Uppsala Universitet. No. 2009:2.

Hereth, J. (2021). "Where is the Safe Haven?" Transgender Women's Experiences of Victimization and Help-Seeking across the Life Course. *Feminist Criminology*, 16(4), nr461–479. doi:10.1177/1557085121101095l.

Hine, B., Wallace, S. & Bates, E. A. (2022). Understanding the Profile and Needs of Abused Men: Exploring Call Data From a Male Domestic Violence Charity in the United Kingdom. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(17), nrNP16992–NP17022. doi:10.1177/0886260521102801 4.

Hines, D. A. & Douglas, E. M. (2011). The Reported Availability of U.S. Domestic Violence Services to Victims Who Vary by Age, Sexual Orientation, and Gender. *Partner Abuse*, 2(1), nr3–30. doi:10.1891/1946-6560.2.1.3.

Hirschel, D. & McCormack, P. D. (2021). Same-Sex Couples and the Police: A 10-Year Study of Arrest and Dual Arrest Rates in Responding to Incidents of Intimate Partner Violence. *Violence Against Women*, 27(9), nr1119–1149. doi:10.1177/1077801220920378.

Hirschel, D., McCormack, P. D. & Buzawa, E. (2021). A 10-Year Study of the Impact of Intimate Partner Violence Primary Aggressor Laws on Single and Dual Arrest. *J Interpers Violence*, 36(3), nr1356–1390. doi:10.1177/0886260517739290.

Holmberg, C. (2022). *Genväg till forskning nr 17 - Kunskapsläget om våld i samkönade och transpersoners relationer*. Göteborg: Västra Götalandsregionen.

Holmberg, C. & Enander, V. (2011). *Varför går hon?: om misshandlade kvinnors uppbrottsprocesser*. Lund: Studentlitteratur.

Holmberg, C. & Smirthwaite, G. (2021). Mäns våld mot kvinnor i missbruk. I Moser Hällen, L. (red.). *Intersektionella perspektiv på våld i nära relationer*. Stockholm: Liber, ss.123–136.

Holmberg, C. & Stjernqvist, U. (2007). Samkönat partnervåld. Vad är det och vilket stöd behövs? *Tidskrift för genusvetenskap*, (4), nr48–65.

Holmes, C. (2009). Destabilizing homonormativity and the public/private dichotomy in North American lesbian domestic violence discourses. *Gender Place and Culture*, 16(1), nr77–95. doi:10.1080/09663690802574837.

Hotez, E., Yang, B., Chua, K. J., Smith, A. M., Lee, C., Delgado, D. & Weimer, A. (2023). Preliminary Pilot-Testing of Intimate Partner Violence Screening for Transgender and Gender Diverse (TGD) Individuals in Med-Peds and Family Medicine. *Cureus*, 15(8), nre43983. doi:10.7759/cureus.43983.

Huntley, A. L., Potter, L., Williamson, E., Malpass, A., Szilassy, E. & Feder, G. (2019). Help-seeking by male victims of domestic violence and abuse (DVA): a systematic review and qualitative evidence synthesis. *Bmj Open*, 9(6), nr13. doi:10.1136/bmjopen-2018-021960.

Johansen, K. B. H., Laursen, B. & Juel, K. (2015). *LGBT-sundhed: Helbred og trivsel blandt lesbiske, bøsser, biseksuelle og transpersoner*. Statens Institut for Folkesundhed, Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet.

Katsuba, S. (2023). Premeditated, Organized and Impactful: Dating Violence as a Method of Committing Hate Crimes Against LGBTQ People in Russia. *Journal of Family Violence*, nr14. doi:10.1007/s10896-023-00638-z.

Kattari, S. K., Kattari, L., Lacombe-Duncan, A., Shelton, J. & Misiolek, B. A. (2022). Differential Experiences of Sexual, Physical, and Emotional Intimate Partner Violence Among Transgender and Gender Diverse Adults. *J Interpers Violence*, 37(23), nrNp23281-np23305. doi:10.1177/0886260522107880 5.

Kattari, S. K., Walls, N. E. & Speer, S. R. (2017). Differences in Experiences of Discrimination in Accessing Social Services Among Transgender/Gender Nonconforming Individuals by (Dis)Ability. *J Soc Work Disabil Rehabil*, 16(2), nr116–140. doi:10.1080/1536710x.2017.1299661.

Kay, M. & Jeffries, S. (2010). Homophobia, Heteronormativism and Hegemonic Masculinity: Male Same-Sex Intimate Violence from the Perspective of Brisbane Service Providers. *Psychiatry, Psychology and Law*, 17(3), nr412–423. doi:10.1080/13218710903566953.

Kirby, R., Edwards, L., Knight, R., Jewsbury, S. & Dean, N. (2023). Domestic violence in patient's attending a transgender & gender diverse sexual health clinic. *Sexually Transmitted Infections*, 99 nrA70–A70. doi:10.1136/sextrans-BASHH-2023.133.

Kondakov, A. S. (2023). Violence in Queer Families: Symbolic Recognition of Same-Sex Relationships in Russian Law. *Journal of Family Violence*, nr13. doi:10.1007/s10896-023-00630-7.

Kultur- og, & likestillingsdepartementet (2023). *Regjeringens handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold (2023–2026)*. Oslo: Regjeringen.

Kulturdepartementet (2021). *Trygghet, mangfold og åpenhet Regjeringens handlingsplan mot diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika 2021–2024*. Oslo: Regjeringen.

Kurdyla, V., Messinger, A. M. & Ramirez, M. (2021). Transgender Intimate Partner Violence and Help-Seeking Patterns. *J Interpers Violence*, 36(19), nrNp11046-np11069. doi:10.1177/0886260519880171.

Kurdyla, V. (2023). Disclosure Experiences for Transgender and Nonbinary Survivors of Intimate Partner Violence. *Journal of Homosexuality*, 70(3), nr473–496. doi:10.1080/00918369.2021.1990687.

Lantz, B. (2020). Victim, Police, and Prosecutorial Responses to Same-Sex Intimate Partner Violence: A Comparative Approach. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 36(2), nr206–227. doi:10.1177/1043986219894429.

Leat, S. R., Ravi, K., Rai, A., Obenauf, C. & Bryant, S. (2023). Do I Belong Here? Experiences of Transgender Survivors of Intimate Partner Violence in Domestic Violence Shelters. *Families in Society-the Journal of Contemporary Social Services*, nr11. doi:10.1177/10443894231196929.

Lee, Y. J. & Santiago, L. (2023). Race, class, and gender identity: implications for transgender people's police help seeking. *Police Practice and Research*, 24(1), nr17–31. doi:10.1080/15614263.2022.2085102.

Lehavot, K., Walters, K. L. & Simoni, J. M. (2009). Abuse, mastery, and health among lesbian, bisexual, and two-spirit American Indian and Alaska Native women. *Cultur Divers Ethnic Minor Psychol*, 15(3), nr275–84. doi:10.1037/a0013458.

Levac, D., Colquhoun, H. & O'Brien, K. K. (2010). Scoping studies: advancing the methodology. *Implementation Science : IS*, 5 nr69. doi:10.1186/1748-5908-5-69.

Liang, B., Goodman, L., Tummala-Narra, P. & Weintraub, S. (2005). A Theoretical Framework for Understanding Help-Seeking Processes Among Survivors of Intimate Partner Violence. *American Journal of Community Psychology*, 36(1–2), nr71–84. doi:10.1007/s10464-005-6233-6.

Lim, G., Lusby, S., Carman, M. & Borne, A. (2024). On the Structural Conditions Shaping Implementation of Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Queer (LGBTQ)-Inclusive Practices Within Intimate Partner Services in Australia. *Journal of Family Violence*, nr8. doi:10.1007/s10896-023-00629-0.

Lim, G., Lusby, S., Carman, M. & Bourne, A. (2023). LGBTQ Victim-Survivors' Experiences and Negotiations of Service Worker and Service System Discrimination. *Journal of Family Violence*, nr15. doi:10.1007/s10896-023-00554-2.

Little, B. & Terrance, C. (2010). Perceptions of Domestic Violence in Lesbian Relationships: Stereotypes and Gender Role Expectations. *Journal of Homosexuality*, 57(3), nr429. doi:10.1080/00918360903543170.

Lorenzetti, L., Wells, L., Logie, C. H. & Callaghan, T. (2017). Understanding and preventing domestic violence in the lives of gender and sexually diverse persons. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 26(3), nr175–185. doi:10.3138/cjhs.2016-0007.

Lundgren, E. (2004). *Våldets normaliseringsprocess*. Stockholm: Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige ROKS.

Lusby, S., Lim, G., Carman, M. & Bourne, A. (2023). Evidence to Act: LGBTIQ-Inclusive Family Violence Service Provision in Australia and the Politicisation of Data Gaps. *Journal of Family Violence*, nr14. doi:10.1007/s10896-023-00615-6.

Lykke, N. (2010). *Feminist studies: a guide to intersectional theory, methodology and writing*. New York: Routledge.

Löfström-Bredell, M., Åkerman, E., Sörensdotter, R., Ström, S., Källberg, H. & Klingberg-Allvin, M. (kommande). Sexual violence across gender identities and sexual orientations: A stratified, population-based, cross-sectional study among young people aged 16 – 29 years in Sweden. *BMC Public Health*.

Malatino, H. (2019). *Queer Embodiment: Monstrosity, Medical Violence, and Intersex Experience*. Lincoln, UNITED STATES: University of Nebraska Press.

Marrow, E., Malik, M., Pantalone, D. W. & Peitzmeier, S. (2024). Power and control, resistance and survival: A systematic review and meta-synthesis of the qualitative literature on intimate partner violence against transgender individuals. *Soc Sci Med*, 342 nr116498. doi:10.1016/j.socscimed.2023.116498.

Martin, H. M., Frøslev-Thomsen, J. & Birkedal Poulsen, J. (2022). *Partnervold i LGBT+-forhold: Oplevelser af partnervold og erfaringer med støttetilbud*. København: VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Martin, T. E., Gover, A. R. & Langton, L. (2023). The Relationship Between Formal Help-Seeking and Sexual Orientation Among Victims of Domestic Violence. *J Interpers Violence*, 38(1), nrNp156-np182. doi:10.1177/08862605221080150.

Mennicke, A., Coates, C. A., Jules, B. & Langhinrichsen-Rohling, J. (2022). Who do They Tell? College Students' Formal and Informal Disclosure of Sexual Violence, Sexual Harassment, Stalking, and Dating Violence by Gender, Sexual Identity, and Race. *J Interpers Violence*, 37(21), nrNp20092-np20119. doi:10.1177/08862605211050107.

Mennicke, Annelise, Bowling, J., Geiger, E. & Brewster, M. (2022). Disclosure to friends or family and consequences after interpersonal violence: intersections of sexual identity and race. *Journal of American College Health*, 70(5), nr1465–1475. doi:10.1080/07448481.2020.1806849.

Merken, S., Slakoff, D. C., Aujla, W. & Moton, L. (2023). Navigating Biases and Distrust of Systems: American and Canadian Intimate Partner Violence Service Providers'

Experiences with Trans and Immigrant Women Clients. *Victims & Offenders*, 18(1), nr141–168. doi:10.1080/15564886.2022.2136319.

Meyer, I. H. (2003). Prejudice, Social Stress, and Mental Health in Lesbian, Gay, and Bisexual Populations: Conceptual Issues and Research Evidence. *Psychological bulletin*, 129(5), nr674–697. doi:10.1037/0033-2909.129.5.674.

Ministeriet for Børn, Ligestilling, I. og S. F. (2014). *Indsats mod vold i familien og i nære relationer - National handlingsplan*. København: Regeringen. No. 2013/14:31.

Moschella, E. A., Potter, S. J. & Moynihan, M. M. (2020). Disclosure of Sexual Violence Victimization and Anticipated Social Reactions among Lesbian, Gay, and Bisexual Community College Students. *Journal of Bisexuality*, 20(1), nr66–85. doi:10.1080/15299716.2020.1715910.

Moser Hällen, L. (2021). Diskurser om våld. I Moser Hällen, L. (red.). *Intersektionella perspektiv på våld i nära relationer*. Stockholm: Liber, ss.38–55.

Moton, L. N., Merken, S., Slakoff, D. C. & Aujla, W. (2023). Trans-Neutrality in Intimate Partner Violence Service Provision in the USA and Canada. *Critical Criminology*, 31(4), nr1007–1023. doi:10.1007/s10612-024-09748-6.

MUCF, (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor) (2024). *"Det får inte existera" Om unga hbtq-personers utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck samt omvändelseförsök.* Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

NCK, (Nationellt centrum för kvinnofrid) (2024). *Slutredovisning av regeringsuppdrag: Nationellt telefonstöd till våldsutsatta.* Uppsala: Nationellt centrum för kvinnofrid, Uppsala universitet.

O'Connor, J., Ganson, K. T., Ladonice, S. & Cardenas, I. (2023). Patterns of Violence Victimization and Disclosure Among Transgender/Gender Nonconforming and Cisgender Latinx College Students. *Journal of Interpersonal Violence*, 38(7), nr6017–6037. doi:10.1177/08862605221127217.

Ogden, C. L. & Tutty, L. M. (2024). "We Get Our Healing Through Traditional Ways": Canadian Indigenous Women's Use of Violence Against Women Shelters, Mainstream Counseling, and Traditional Healing. *Violence Against Women*, nr10778012241230327. doi:10.1177/10778012241230327.

Oswald, R. F., Fonseca, C. A. & Hardesty, J. L. (2010). LESBIAN MOTHERS' COUNSELING EXPERIENCES IN THE CONTEXT OF INTIMATE PARTNER VIOLENCE. *Psychology of Women Quarterly*, 34(3), nr286–296. doi:10.1111/j.1471-6402.2010.01575.x.

Overlien, C. (2023). Identifying Sexual Abuse in Same-Sex Relationships: Turning Points and Meta-Narratives. *Journal of Family Violence*, nr12. doi:10.1007/s10896-023-00671-y.

Ovesen, N. (2021). *Intimate Partner Violence and Help-Seeking in Lesbian and Queer Relationships : Challenging Recognition*. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.

Ovesen, N. (2023). Layers of Shame: The Impact of Shame in Lesbian and Queer Victim-Survivors' Accounts of Violence and Help-seeking. *Journal of Family Violence*, nr13. doi:10.1007/s10896-023-00626-3.

Palich, R., Rodger, A. J., Nicholls, E. J., Wright, T., Samba, P., Chu, I. Y. H., Burns, F. M., Weatherburn, P., Trevelion, R., McCabe, L. & Witzel, T. C. (2024). Experiences

with health care services and HIV testing after sexual assault in cisgender gay, bisexual and other men who have sex with men and transgender people. *Hiv Medicine*, nr8. doi:10.1111/hiv.13629.

Palmer, J. E., Williams, E. & Mennicke, A. (2022). Interpersonal Violence Experiences and Disclosure Patterns for Lesbian, Gay, Bisexual, Queer+, and Heterosexual University Students. *Journal of Family Violence*, 37(3), nr505–519. doi:10.1007/s10896-021-00268-3.

Peitzmeier, S. M., Hughto, J. M. W., Potter, J., Deutsch, M. B. & Reisner, S. L. (2019). Development of a Novel Tool to Assess Intimate Partner Violence Against Transgender Individuals. *J Interpers Violence*, 34(11), nr2376–2397. doi:10.1177/0886260519827660.

Persson, A. (2021). ”Nu lägger vi skammen på bordet” : Terapeutiska strategier i mötet med våldsutsatta män. Stockholm, Sweden: Socialmedicinsk Tidskrift Stockholm, Sweden : Stiftelsen Socialmedicinsk Tidskrift.

Peterson, C. H., Peterson, N. A., Cheng, Y. J., Dalley, L. M. & Flowers, K. M. (2020). A Systematic Review of Standardized Assessments of Couple and Family Constructs in GLBT Populations. *Journal of Glbt Family Studies*, 16(5), nr455–474. doi:10.1080/1550428x.2019.1709598.

Price, M. N., Green, A. E., DeChants, J. P. & Davis, C. K. (2023). Physical Dating Violence Victimization among LGBTQ Youth: Disclosure and Association with Mental Health. *J Interpers Violence*, 38(15), nr9059–9085. doi:10.1177/08862605231162655.

Raissi, S. E., Krentz, H. B., Siemieniuk, R. A. & Gill, M. J. (2015). Implementing an intimate partner violence (IPV) screening protocol in HIV care. *AIDS Patient Care STDS*, 29(3), nr133–41. doi:10.1089/apc.2014.0306.

Ramachandran, S., Yonas, M. A., Silvestre, A. J. & Burke, J. G. (2010). Intimate partner violence among HIV-positive persons in an urban clinic. *AIDS Care*, 22(12), nr1536–1543. doi:10.1080/09540121.2010.482199.

Reed, S. M. (2023). ”It’s Not Something That I Realized Until I Started Working Here”: A Constructivist Grounded Theory of Knowledge Transmission in Victim Service Providers. *Violence Against Women*, nr10778012231214774. doi:10.1177/10778012231214774.

Reeves, E., Iliadis, M. & Pfitzner, N. (2023). LGBTQ+ domestic and family violence victim-survivors’ experiences of remote court hearings during the COVID-19 pandemic: The gendered dimensions of safety, independence and visibility. *Criminology & Criminal Justice*, nr18. doi:10.1177/17488958231216561.

Reeves, E., McGowan, J. & Scott, B. (2023). ”It was Dangerous, Corrosive and Cruel but not Illegal”: Legal help-seeking Behaviours Amongst LGBTQA+ Domestic and Family Violence Victim-survivors Experiencing Coercive Control in Australia. *Journal of Family Violence*, nr12. doi:10.1007/s10896-023-00569-9.

RFSL (2018). *Kunskaper och erfarenheter av arbete med våldsutsatta hbtq-personer. Ett kunskapsstöd från RFSL stödmottagning*. Stockholm: Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter.

Riggs, D. W., Fraser, H., Taylor, N., Signal, T. & Donovan, C. (2016). Domestic Violence Service Providers' Capacity for Supporting Transgender Women: Findings from an Australian Workshop. *British Journal of Social Work*, 46(8), nr2374–2392. doi:10.1093/bjsw/bcw110.

Ristock, J., Zoccole, A., Passante, L. & Potskin, J. (2019). Impacts of colonization on Indigenous Two-Spirit/LGBTQ Canadians' experiences of migration, mobility and relationship violence. *Sexualities*, 22(5), nr767–784. doi:10.1177/1363460716681474.

Robinson, S. R., Ravi, K. & Voth Schrag, R. J. (2021). A Systematic Review of Barriers to Formal Help Seeking for Adult Survivors of IPV in the United States, 2005-2019. *Trauma Violence Abuse*, 22(5), nr1279–1295. doi:10.1177/1524838020916254.

Rogers, M. (2016). Breaking down barriers: exploring the potential for social care practice with trans survivors of domestic abuse. *Health & Social Care in the Community*, 24(1), nr68–76. doi:10.1111/hsc.12193.

Rosenberg, T. (2002). *Queerfeministisk agenda*. Stockholm: Atlas.

Russell, B. (2018). Police perceptions in intimate partner violence cases: the influence of gender and sexual orientation. *Journal of Crime & Justice*, 41(2), nr193–205. doi:10.1080/0735648x.2017.1282378.

Russell, B. L., Ragatz, L. & Kraus, S. (2010). Self-Defense and Legal Decision Making: The Role of Defendant and Victim Gender and Gender-Neutral Expert Testimony of the Battered Partner's Syndrome. *Partner Abuse*, 1(4), nr399–419. doi:10.1891/1946-6560.1.4.399.

Russell, B, Ragatz, L. & Kraus, S. W. (2012). Expert Testimony of the Battered Person Syndrome, Defendant Gender, and Sexual Orientation in a Case of Duress: Evaluating Legal Decisions. *Journal of Family Violence*, 27(7), nr659–670. doi:10.1007/s10896-012-9459-8.

Russell, B, Ragatz, L. L. & Kraus, S. W. (2009). Does Ambivalent Sexism Influence Verdicts for Heterosexual and Homosexual Defendants in a Self-Defense Case? *Journal of Family Violence*, 24(3), nr145–157. doi:10.1007/s10896-008-9210-7.

Russell, B & Sturgeon, J. A. (2019). Police Evaluations of Intimate Partner Violence in Heterosexual and Same-Sex Relationships: Do Experience and Training Play a Role? *Journal of Police and Criminal Psychology*, 34(1), nr34–44. doi:10.1007/s11896-018-9279-8.

Salter, M., Robinson, K., Ullman, J., Denson, N., Ovenden, G., Noonan, K., Bansel, P. & Huppatz, K. (2021). Gay, Bisexual, and Queer Men's Attitudes and Understandings of Intimate Partner Violence and Sexual Assault. *J Interpers Violence*, 36(23), nr11630–11657. doi:10.1177/0886260519898433.

Santoniccolo, F., Trombetta, T. & Rollè, L. (2023). The Help-Seeking Process in Same-Sex Intimate Partner Violence: a Systematic Review. *Sexuality Research & Social Policy*, 20(1), nr391–411. doi:10.1007/s13178-021-00629-z.

Scheer, J. R. & Baams, L. (2021). Help-Seeking Patterns Among LGBTQ Young Adults Exposed to Intimate Partner Violence Victimization. *J Interpers Violence*, 36(17), nr8050–8069. doi:10.1177/0886260519848785.

Scheer, J. R., Lawlace, M., Cascalheira, C. J., Newcomb, M. E. & Whitton, S. W. (2023). Help-Seeking for Severe Intimate Partner Violence Among Sexual and Gender

Minority Adolescents and Young Adults Assigned Female at birth: A Latent Class Analysis. *J Interpers Violence*, 38(9), nr6723–6750. doi:10.1177/08862605221137711.

Scheer, J. R. & Poteat, V. P. (2021). Trauma-Informed Care and Health Among LGBTQ Intimate Partner Violence Survivors. *J Interpers Violence*, 36(13), nr6670–6692. doi:10.1177/0886260518820688.

Scheer, J. R., Woulfe, J. M. & Goodman, L. A. (2019). Psychometric validation of the identity abuse scale among LGBTQ individuals. *J Community Psychol*, 47(2), nr371–384. doi:10.1002/jcop.22126.

Sechrist, S. M., Laplace, D. T. & Smith Paige, H. (2022). North Carolina LGBTQ Domestic Violence Response Initiative: Building Capacity to Provide Safe, Affirming Services. *Health Education and Behavior*, 49(6), nr949–959. doi:10.1177/10901981211067167.

Seelman, K. L. (2015). Unequal Treatment of Transgender Individuals in Domestic Violence and Rape Crisis Programs. *Journal of Social Service Research*, 41(3), nr307. doi:10.1080/01488376.2014.987943.

Sherman, A. D. F., Balthazar, M., Klepper, M., Febres-Cordero, S., Valmeekanathan, A., Prakash, D., Cimino, A. N., Wharton, W., Allure, K. & Kelly, U. (2022). Approach and Avoidant Coping Among Black Transgender Women Who Have Experienced Violence: A Qualitative Analysis. *Psychological Services*, 19 nr45–61. doi:10.1037/ser0000581.

Shields, D. M. (2021). Stonewalling in the Brick City: Perceptions of and Experiences with Seeking Police Assistance among LGBTQ Citizens. *Social Sciences-Basel*, 10(1), nr27. doi:10.3390/socsci10010016.

Shultz, J. W. (2020). Supporting Transmasculine Survivors of Sexual Assault and Intimate Partner Violence: Reflections from Peer Support Facilitation. *Sociological Inquiry*, 90(2), nr293–315. doi:10.1111/soin.12340.

Shyrokonis, Y., Peitzmeier, S., Ward, M., Fedina, L., Tolman, R. & Herrenkohl, T. I. (2024). Help-Seeking and Service Utilization Among Survivors of Intimate Partner Violence in Michigan During the COVID-19 Pandemic. *Violence Against Women*, nr10778012231222491. doi:10.1177/10778012231222491.

Skoog Waller, S. (kommande). Våldets uttrycksformer och konsekvenser. I Överlien, C., Albért, U., Marklund, A., & Palmblad, Y. (red.). *Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.* Stockholm: Studentlitteratur.

Soares, E. E., Jackson, K. T., Mantler, T. & Oudshoorn, A. (2023). Women's experience of obtaining health and social services following intimate partner violence: Lesbian, gay, bisexual, transgender, and queer relationships in rural communities. *Journal of Gay & Lesbian Social Services*, nr23. doi:10.1080/10538720.2023.2252752.

Socialstyrelsen (2021). *Bedömning av hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i nära relationer: Stöd till socialtjänst och hälso- och sjukvård.*

St. Pierre, M. & Senn, C. Y. (2010). External Barriers to Help-Seeking Encountered by Canadian Gay and Lesbian Victims of Intimate Partner Abuse: An Application of The Barriers Model. *Violence and Victims*, 25(4), nr536–552. doi:10.1891/0886-6708.25.4.536.

Stanziani, M., Cox, J. & Coffey, C. A. (2018). Adding Insult to Injury: Sex, Sexual Orientation, and Juror Decision-Making in a Case of Intimate Partner Violence. *J Homosex*, 65(10), nr1325–1350. doi:10.1080/00918369.2017.1374066.

Stephenson, R., Hall, C. D., Williams, W., Sato, K. & Finneran, C. (2013). Towards the development of an intimate partner violence screening tool for gay and bisexual men. *West J Emerg Med*, 14(4), nr390–400. doi:10.5811/westjem.3.2013.15597.

Strickler, E. & Drew, Q. (2015). Starting and Sustaining LGBTQ Antiviolence Programs in a Southern State. *Partner Abuse*, 6(1), nr78–106. doi:10.1891/1946-6560.6.1.78.

Stubberud, E. & Eggebø, H. (2020). Voldsutsatthet blant skeive med innvandrerbakgrunn. I Bredal, A., Eggebø, H., & Eriksen, A. M. A. (red.). *Vold i nære relasjoner i et mangfoldig Norge*. Oslo: Cappelen Damm akademisk, ss.107–125.

Subirana-Malaret, M., Gahagan, J. & Parker, R. (2019). Intersectionality and sex and gender-based analyses as promising approaches in addressing intimate partner violence treatment programs among LGBT couples: A scoping review. *Cogent Social Sciences*, 5(1), nr14. doi:10.1080/23311886.2019.1644982.

Sylaska, K. M. & Edwards, K. M. (2015). Disclosure experiences of sexual minority college student victims of intimate partner violence. *Am J Community Psychol*, 55(3), nr326–35. doi:10.1007/s10464-015-9717-z.

Sörensdotter, R. (2008). *Omsorgsarbete i omvandling: genus, klass och etnicitet inom hemtjänsten*. Makadam, Göteborg ;

Temple, J., Bowling, J., Mennicke, A. & Edwards, K. (2024). Social Reactions to Disclosure of Sexual Violence Experienced by Sexual and Gender Minority Young Adults: Comparisons of Sexual and Gender Minority Recipients Versus Cisgender/Heterosexual Recipients. *Journal of Interpersonal Violence*, 39(3), nr477–498. doi:10.1177/08862605231197786.

Transportministeriet, L. (2022). *Plads til forskellighed i fællesskabet. LGBT+ handlingsplan 2022-2025*. København: Regeringen.

Tsang, E. Y. (2020). A Sisterhood of Hope: How China's Transgender Sex Workers Cope with Intimate Partner Violence. *Int J Environ Res Public Health*, 17(21), doi:10.3390/ijerph17217959.

Tucker, J. M., Brewster, M. P., Grugan, S. T., Miller, L. M. & Mapp-Matthews, S. M. (2019). Criminal Justice Students' Attitudes Toward LGBTQ Individuals and LGBTQ Police Officers. *Journal of Criminal Justice Education*, 30(2), nr165–192. doi:10.1080/10511253.2018.1456555.

Turner, R. & Hammersjö, A. (2024). Navigating survivorhood? Lived experiences of social support-seeking among LGBTQ survivors of intimate partner violence. *Qualitative Social Work*, 23(2), nr242–260. doi:10.1177/14733250221150208.

Udenrigsministeriet (2018). *Handlingsplan til fremme af tryghed, trivsel og lige muligheder for LGBTI-personer*. København: Regeringen.

Ummak, E. (2024). Silent suffering: LGBTQ+ intimate partner violence unveiled. I Burton, M., Bettinson, V., Richardson, K., & Speed, A. (red.). *Research Handbook on Domestic Violence and Abuse*. Edward Elgar Publishing, ss.62–76.

Ummak, E., Toplu-Demirtaş, E. & Jessen, R. S. (2022). Untangling the Relationship Between Internalized Heterosexism and Psychological Intimate Partner Violence

Perpetration: A Comparative Study of Lesbians and Bisexual Women in Turkey and Denmark*. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(15–16), nrNP14337–NP14367. doi:10.1177/08862605211004108.

Ummak, E., Toplu-Demirtas, E. & Jessen, R. S. (2024). Intimate Partner Violence Victimization and Perpetration among Lesbians, Gays, and Bisexuals: *lambda nordica*, 29(2–3), nr67–96. doi:10.34041/ln.v29.953.

Ungar, M. (2012). Social Ecologies and Their Contribution to Resilience. I Ungar, M. (red.). *The Social Ecology of Resilience: A Handbook of Theory and Practice*. New York, NY: Springer, ss.13–31.

Valentine, S. E., Bankoff, S. M. & Pantalone, D. W. (2013). Finding meaning after same-sex partner abuse: a content analysis of experiences of men with HIV. *Violence Vict*, 28(1), nr161–77. doi:10.1891/0886-6708.28.1.161.

Vogler, S., Kappel, R. & Mumford, E. (2023). Experiences of Technology-Facilitated Abuse Among Sexual and Gender Minorities. *Journal of Interpersonal Violence*, 38(19), nr11290–11313. doi:10.1177/08862605231179724.

Wellock, S. & Tarpey, E. (2023). LGBTQ?+?community perceptions of domestic abuse, responsivity and inclusion within the criminal justice system. *Journal of Gay & Lesbian Social Services*, nr25. doi:10.1080/10538720.2023.2267480.

Westwood, S. (2019). Abuse and older lesbian, gay bisexual, and trans (LGBT) people: a commentary and research agenda. *J Elder Abuse Negl*, 31(2), nr97–114. doi:10.1080/08946566.2018.1543624.

Whitton, S. W., Devlin, E. A., Lawlace, M. & Newcomb, M. E. (2024). Disclosure and Help-Seeking Experiences of Sexual and Gender Minority Victims of Intimate Partner Violence: A Mixed-Methods Study. *J Interpers Violence*, 39(7), nr1373–1397. doi:10.1177/08862605231207618.

Winiker, A. K., White, S., Candelario, J., Takahashi, L. M. & Tobin, K. E. (2023). "Through the Things That Have Happened to Me, They've Made Me Stronger": Individual and Interpersonal Sources of Violence and Resilience Among a Diverse Sample of Transgender Women in Los Angeles. *J Interpers Violence*, 38(5), nr5019–5043. doi:10.1177/08862605221120896.

Woerner, J., Chadwick, S. B., Antebi-Gruszka, N., Siegel, K. & Schrimshaw, E. W. (2023). Negative Sexual Experiences Among Gay, Bisexual, and Other Men Who Have Sex with Men Using GPS-Enabled Hook-Up Apps and Websites. *Journal of Sex Research*, nr16. doi:10.1080/00224499.2023.2269930.

Woulfe, J. M. & Goodman, L. A. (2021). Identity Abuse as a Tactic of Violence in LGBTQ Communities: Initial Validation of the Identity Abuse Measure. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(5–6), nr2656–2676. doi:10.1177/0886260518760018.

Wright, J. J., Zidenberg, A. M., Fraser, L., Peter, T., Cameron, L. & Jakubiec, B. (2023). Speak Out: Lessons on How to Support Canadian 2SLGBTQI Youths Who Face Gender-Based Violence. *Canadian Journal of Human Sexuality*, 32(3), nr251–263. doi:10.3138/cjhs.2022-0035.

Wydall, S., Zerk, R. & Freeman, E. (2023). Making the invisible, visible: older lesbian, gay and bisexual victim-survivors' "lived experiences" of domestic abuse. *The Journal of Adult Protection*, 25(3), nr167–185. doi:10.1108/JAP-10-2022-0020.

Yang, J., Parent, M. C. & Johnson, N. L. (2023). The Role of Minority Stressors in Digital Dating Abuse Victimization and Perpetration among Sexual Minority Men. *J Interpers Violence*, 38(3), nr3906–3923. doi:10.1177/08862605221109920.

NCK

Nationellt centrum för kvinnofrid | Uppsala universitet
Akademiska sjukhuset | 751 85 Uppsala
uu.se/centrum/nck

NCK-rapport 2025:1 | ISSN 1654-7195